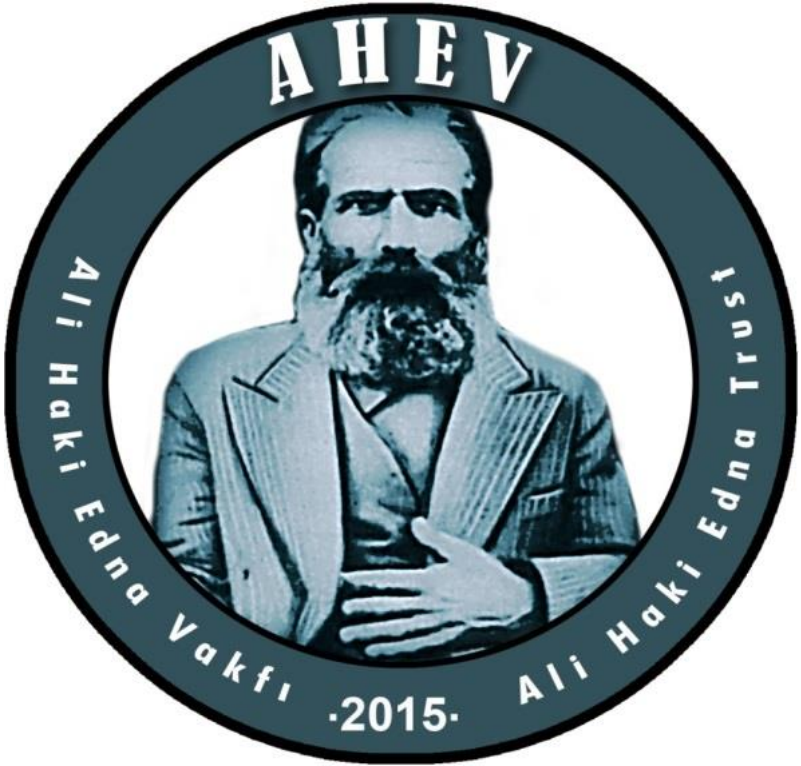

ALİ HAKİ EDNA -1-

ALİ HAKİ EDNA

-1-

ALİ HAKİ EDNA -1-

ALİ HAKİ EDNA -1-

ALİ HAKİ EDNA

-I-

ALİ HAKİ EDNA -1-

ALİ HAKİ EDNA

-1-

© Mart, 2017

AHEV YAYIN NU: 007

Yayına Hazırlayan:
AHEV Araştırma ve Yayın Kurulu

Kaynaklar:
**Ali Haki Edna Adına Yayınlanmış Kitap, Dergi, Ses
Kayıtları ve Sözlü Gelenek**

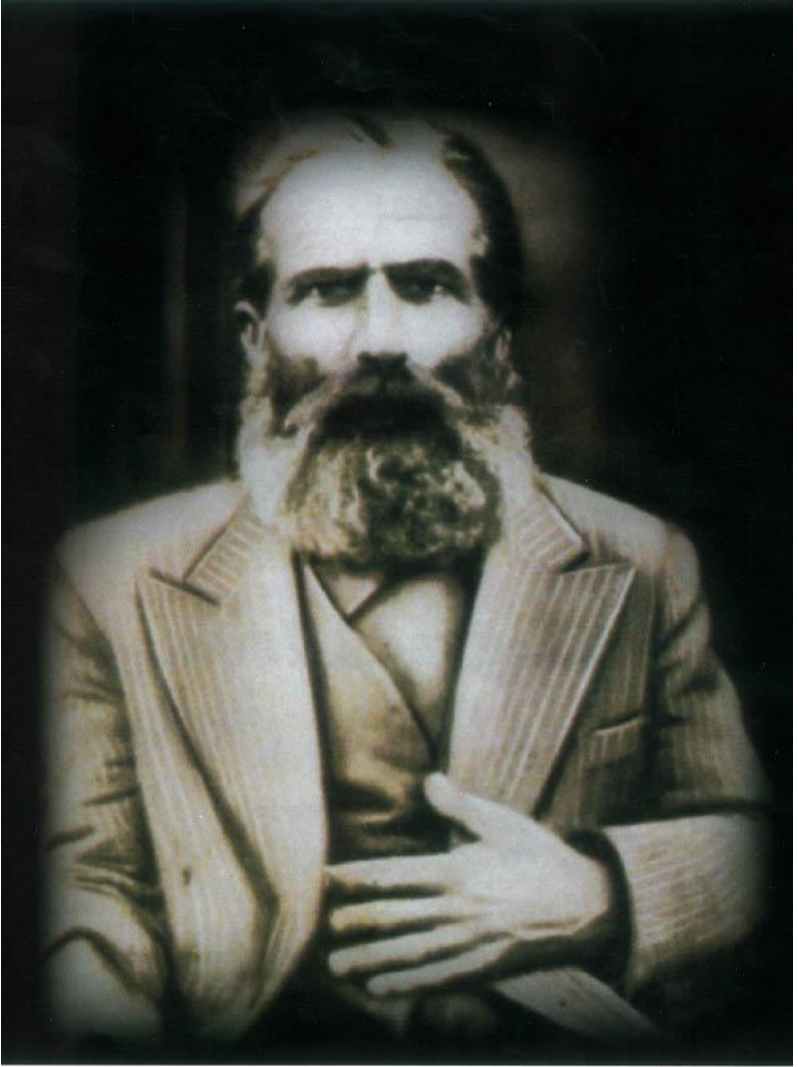
Adres: **410 High Road, Totenham London N17 9JB**

İletişim: ahevlondon@gmail.com
www.ahev.org.uk

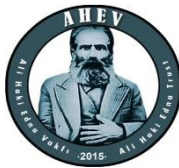
AHEV Registered charity number: (vakıf numarası:) **1169682**

AHEV
ARAŞTIRMA
ve
YAYIN KURULU ÇALIŞMALARI
VII

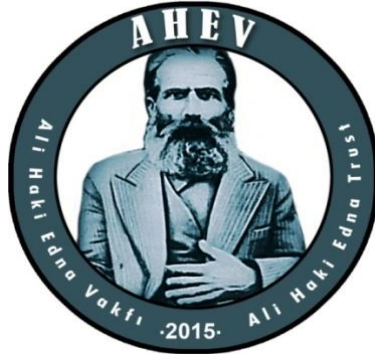
ALİ HAKİ EDNA -1-

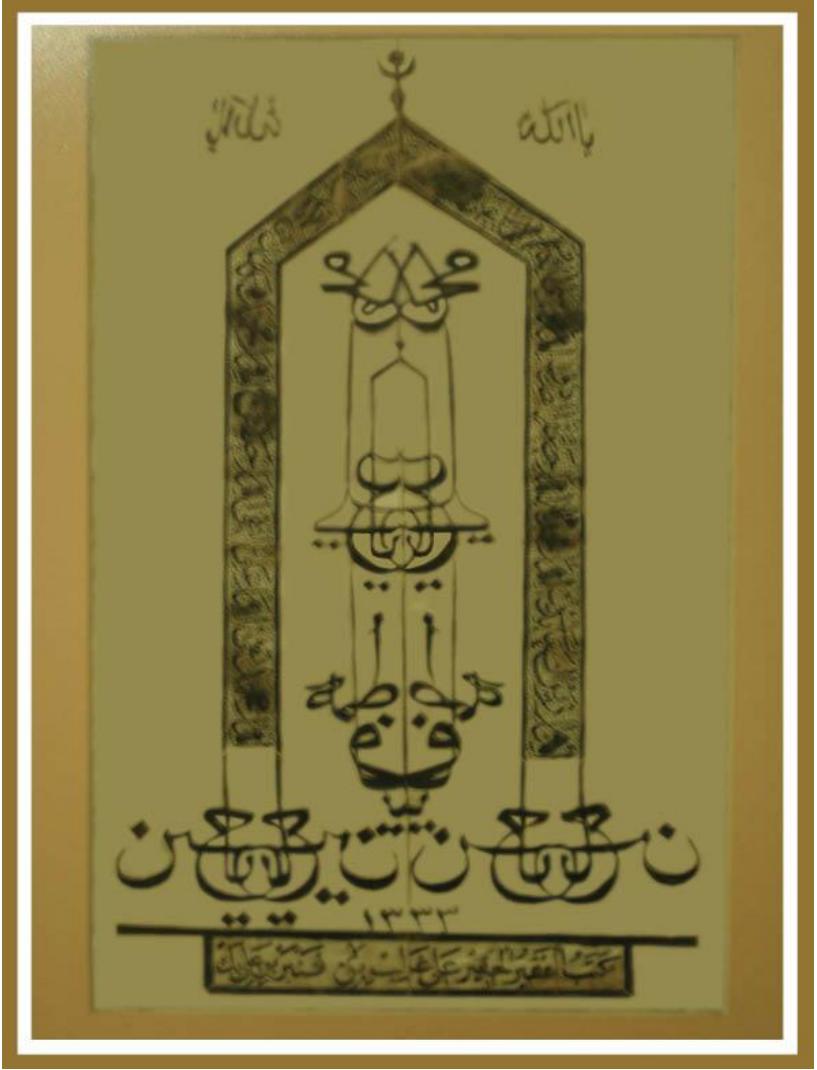

ALİ HAKİ EDNA (1305 "1889"-1961)

ALİ HAKİ EDNA VAKFI

Ali Haki Edna'nın "1333"1917" Yılında Çizdiği Bir Tablo

Tablonun Orijinali Kırkısarak'ta Beydilli Ailesi Tarafında Korunmaktadır.

ALİ HAKİ EDNA -1-

ANADOLU OZAN GELENEĞİ

Onlarca ulusun, diline, müziğine, edebiyatına, inancına, ağıtlarına, acılarına, şenliklerine, kültürüne ve sanatına ev sahipliği yapmış kadim Anadolu toprağı, şimdi medeniyetler mezarlığı halindedir. Ozanlık geleneği de Anadolu coğrafyasının yasaklara, asimilasyon ve her türlü baskıya rağmen kendini bu mezarlık içerisinde de olsa, diri tutabilmiştir. Ozanlık geleneği yalnızca acı ve sevinç bildiren duyguların arasında sıkışıp kalmayıp, çok önemli misyonlar da üstlenmiş ve onları günümüze taşımanın aracı olmuştur. Ali Haki'de bu geleneksel yapının bir devamcısı olarak tarihsel bir sorumlulukla görev yapmıştır.

Şimdi kısaca “Ozan”lık geleneğinin Anadoludaki geçmişine değinmek, ozanlığın önemini anlamamıza yardımcı olacaktır.

Ozanlık geleneği Anadolunun çok eski bir kültürüdür. O dönemin bilim ve felsefeyle uğraşanları, bir takım bilimsel değerlerin ispatından önce krallar ve sultanlar, geleceği ve mevcut durumu yorumlamak için ozanlara baş vururdu. Anadoluda bilimin emekleme döneminde ozanlar danışılan, alim insanlar kabul edilip, önemsenirdi. Ozan, yaşadığı dönemde geleceği okuyan, yorumlayan, seçilmiş kısa sözcüklerle “türkü dokuyan” olarak kabul edilen, dönemin seçkin kişilikleriydiler.

Anadolunun çoğu yerinde Ozanlara “Ermiş”ler yada “Ulu”lar denirdi. Ayrıca yönetim ile halk arasında köprü görevi görür, kırsal genelinde halkın devlete, karşı sözcülüğünü yaparlardı. Yapıtlarında inanç, sevgi, doğa ve aşk başta olmak üzere, haksızlık, adalet, yoksulluk gibi toplumsal içerikli konuların yanı sıra, yaşama dair ne varsa ozanın ilgi alanıdır.

Bilimin gelişip belli bir yol katetmesi, bilim ve felsefeyle uğraşan filozofların nereden gelip nereye gidiyoruz düşüncesi, şimdilik ne yapmalıyız düşüncesinin yanında tartışılarak, evren-insan ilişkisinde bilimsel düşünce yönteminde, bir ölçüye varılmış ve belirli bilimsel sonuçlara ulaşılmıştı. Anadolu'nun **Ermişlerine (ozanlarına)** karşın Yunanlılar da, bu ölçüyü yakalayan yüzlerce filozoflar arasından o dönemde önemsenen yedi tanesine “**Yedi Bilgeler**” (İ.Ö.7. ve 6. yüzyıllarda yaşamışlardır) demişlerdir. Bunlar Thales, Kleobulos, Solon (hukukçu), Khilon, Pittakos, Bias, Periandros sıralanmıştır. Bu bilgelerin çoğunun Anadolu'lu olduğunu hatırlatmak isteriz. Bu ermişler veya bilgiler diye adlandırma geleneği, günümüzde de “Yedi Ulular” adıyla hala devam etmektedir. Alevilerin yedi ulularını kim yada kimler belirledi bilinmez. “Yedi Ulular”da bir kısmının Hurufî ve bazılarının da yeminli Alevi düşmanı Osmanlıdan maaş aldığını bilmiyen yoktur. Oysa Alevi yolunun ana rotasını çizen Yunus Emre nedense bu ulular arasına girememiş, onun yerine Alevi olmayıp Aleviliğe hiç bir emeği geçmemiş birilerinin ulular listesine dahil edilmesi, Alevilerce düşünülmesi ve irdelenmesi gereken önemli bir konu olduğunu düşünüyoruz...

Doğa yasasını teorileştiren Empedocles (İ.Ö 492-432), görüşlerini şiir dizeleri halinde bugünkü insanoğluna miras bırakıyor. Varlık yasasının birbirine dönüşümünü özetleyen bilge insan;

*“Eskiden ben de kız oldum, oğlan oldum,
Kuş oldum, denizlerden sıçrayan balık oldum.
Hayvanlar arasında dağda barınan,
Yerde yatan arslan olur insan,
Ağaçlar arasında güzel saçlı defne...
Sonunda bilimci, ozan, hekim olurlar,
Yeryüzünde yaşayan insanlar arasında...”*

İnsanın diğer varolan bütün varlıklar gibi doğanın bir parçası olduğuna, bunların tamamının evrenin yasaları içerisinde değişerek varlığını devam ettirdiğine, hiç bir nesnenin yaratılmadığı gibi yok olmayacağına, ölümün olmadığına ve don değiştirmeye inanılırdı. Bilgelerin düşünceleri felsefi gelişmenin önünü açar ve bazı inançların oluşumunda da ciddi etki gösterir. Gelecekte daha da gelişerek bir yaşam yolunun temel taşlarını oluşturur. Ozanlık, evren içindeki doğa kanunları ile felsefileştirilmiş insan düşüncesinin arasında sıkı bir doku örür. Anadolu kültürünü ve felsefesini çok iyi özümseyen Yunus Emre, kendinden önce tartışılan var oluş felsefesini geliştirerek, bütün mistikler gibi ermişler mertebesine yücelmek için bu insan-ı kamil olma yolunu hedeflemiştir. Daha net bir şekilde, şu dizelerle katılır;

***“Ateşe girersem yanmazam asla
Hem zehir yer isem ölmezem asla
Hak’tan ayrı mıyım, sanmazam asla
Pek çok yokladım, Hak bendedir bende...”***

Yunus Emre, Anadolu da yaşamış bilgelerin düşünceleri sonucu buldukları varlık sebebinin dört ana unsurunu “Hakk” olarak yorumlamakta ve bunun da insanda mevcut olduğunu vurgulamaktadır. Bu dört ana unsur arasındaki doğal ilişki sonucu oluşan yeni şeylerin oluşum ve dönüşümü doğanın kendi sırrıdır. Bu Alevi inancına göre “Hakk’ın sırrı” olarak adlandırılır. Her şeyin insanda mevcut olduğunu, Yunus Emre;

Evvel benem, ahir benem
Canlara can olan benem
Azıp yolda kalmışlara
Hızır meded eren benem.

Düz döşedim bu yerleri
Baskı koydum bu dağları
Sayvan gerdim bu gökleri
Göğü tutup duran benem.

Bizansın hıristiyan dinine, Selçuklunun, Osmanlının ve Türkiye Cumhuriyetinin sünni islam dini dayatmalarına karşı duran, zulüm ve katliamlara maruz kalan, kabul etmeyen, bu günkü adıyla Alevilik inancının köklerinin tamamen Anadoluya ait olduğunu söylebiliriz... Bir kaç inançtan etkilense de ne o olmuş, ne de başka bir resmi dine geçmiştir. Yok olma, yok sayılmanın yanı sıra dönem dönem de ekonomik olarak dar boğaza sokulup, yaşam hakkı tanınmamıştır. Onun için dağların doruklarında ancak kendilerinin cangüvenliğini sağlamışlardır.

Günümüzde hala Alevilerin kendini orijinal çıplaklığıyla anlatamamasının sebebi asırlardır baskısında kaldığı dini inançların yarattığı korku ve tahribattandır.

Tarihin tanıklığından şunu rahatça belirtebiliriz ki, Anadolu'daki yöneten ve hakim inanç savunucuları, kendisi gibi aynı dinden ve inançtan olmayanı kesip, yaktığı ve sürgünler yaşattığı defalarca görülmüştür. Anadolu'da yaşamış ve hala yaşamakta olan inanç ve kültürler, hakim olan sünni devlet dini etkisiyle sindirilip, büyük oranda sünni inanç taklitiyle varlığını sürdürebilmekte ve şiddetle kendi özünden uzaklaşmaktadırlar. Alevilik de bunların başında gelmektedir.

Ozanlık özellikle, ezilen halk kesimlerinin arasında yaşam bulmuş, ozanlar da genellikle onların sözcüleri olmuşlardır. Yazılı tarihin atası sayılan Ozan Herodot'la (İ.Ö 484-425) yazılı başlayan ozanlık geleneği, günümüze kadar bir çok tarihsel süreçlerden, toplumsal dönüşümlerle inanç ve dinlerde etkilenerak, destan, şiir, ağıt, mersiyeler ve

methiyeler tarzından, ağızdan ağıza, sözel olarak toplumların sosyolojik evrimleşmesine uygun tarzda değişerek günümüze gelmiştir. Anadolu'da yaygın olan çalgı aletleri içerisinde saz önemli bir yer tutmaktadır. *Aleviler için özel önemi olan saz, “şeytan icadı” sayılıp yasaklanmasına rağmen Ozanlar ve Dedeler tarafında günümüze kadar taşınabilmiştir. Alevi ozan ve Dedeler, duygu, düşünce ve felsefelerini, müzikteki nota kurallarına uyararak, sazla kalıplaştırıp, gelecek nesillerin belleklerine yerleştirmeleri, bu yöntemin sürekli canlı tutulması sayesinde Alevilik değerlerinin tamamen kayıp olması önlenmiştir. Saz'ın, Cemlerde, muhabbetlerde inanca, düşün ve benzeri etkinliklerde eğlenceye, ölüm ve elem olaylarda yas etkinlerine kadar geniş bir alanı kapsayan etkisi olmuştur.*

Yasaklı yaşayan Alevi inancı mensupları içinde ozan “Hakk Aşığı” veya “Aşık” olarak da anılırdı. Saz çalma, söz söyleme ve şiir okuma yeteneği de Hakk vergisi olarak algılanırdı. Kapalı toplum özelliğinde yaşam sürdüren Alevi inancı Mürşitlerin, Pirlerin ve Dedelerin Alevi yolundaki bilinmesi gereken kural ve davranış biçimlerinin büyük bir kısmını Ozanlar, şiire ve söze dökerek diğer Alevi guruplarına aktarmışlardır. Ozanlar da Dedeler gibi Alevi toplulukları arasında haber ve bilgi taşıyıp, toplumu inançları doğrultusunda gününe göre doğru yönlendirmeye yardımcı olmuşlardır. Aleviliğin günümüze taşınmasında en önemli faktör olarak varlığını sürdüren Ocak kültürüdür. Ozanlık ise onun en büyük yardımcısı ve kitlelere yayma aracı olmuştur. Ozanlar genelde Alevi kültür ve inancıyla beslendiği için onunla iç içe geçmiş, onunla bütünleşmiştir.

Ocak, Soy ve buna uygun secere geleneği arasındaki çelişkiler, 1501 Balım Sultanın, Postnişinliği döneminde daha da net ayrışmalara ve toplumsal-örgütsel iletişim kopukluğu yaşamıştır. İran Şiiliğinden alınan Ehli-Beyt kültü, ocaklarla

ilişkilendirilip, “Seyyid-i Saadet Evlad-ı Resul dedeler” ve “Dede-Babalar” oluşturulduktan sonra Dedeler “Hak-Muhammed-Ali” üçlemesi ve Ehli-Beyt fertlerini ve onların isimlerini kendi inançları “güneş ve ay” üzerine kamufle ederek takiye yapmışlardır. Bu takiyeye ozanların da büyük bir kısmı riayet etmişlerdir. Ayrıca Yunus Emre'nin eserlerinde pek islami terimler (sonrada eklemeleri saymazsak) işlenmez. Hak-Muhammed -Ali fazla işlenmediği için bazı Alevilerce pek önemsenmez! Ve bundan dolayı da “Yedi Ulular”a dahil edilmediğini söyleyebiliriz. Arapça, Farsça ve Türkçe dillerine hakim olduğunu, İran ve Yunan mitolojisini incelediğini, Taptuk Emre ve Hacı Bektaş çizgisinden hiç ayrı düşmediğini, eserlerinden ve bazı tarihi kaynaklardan öğrenmekteyiz. Hacı Bektaş ve Alevilik yoluna hep sadık kalmasına rağmen, bazı Alevi kesimlerce önemsenmemesi, zanediyoruz ki Yunus'u anlayamamaları veya Şeyhülislam Fetvalarının, Alevi toplumunda yarattığı korku ve psikolojik etkisinin hala devam etmesinde kaynaklı olabileceğini dikkate almamız gerekir.

Adı bilinen yüzlerce ozan yetiştiren Anadolu toprağında, sayısını bilmediğimiz belki yüzlercesinin de adı bile bilinmemektedir. Bilinenlerin de bir kısmı birbirine karıştırılmış eserleri ile farklı kişiliklere mal edilmişler. Hatayı mahlasıyla şiir yazmış on değişik kişilik karşımıza çıkmaktadır ve bunların tamamı da halk tarafından İran Şahı, Şah İsmail'e mal edilmektedir. Oysa İran Şahı, Hatai, iyi bir şair olmasına karşın Anadolu coğrafyasında yaşayan Alevilerin duygu, düşünce ve inançlarına hitap etmeyen eserleri ile çok bariz fark edilmektedir. Uzun yıllar saz çalmanın, şiir okumanın yasak olduğu Türkiye topraklarında ozanların kendi eserlerinin altına isim koymalarının ne kadar zor olacağını tahmin edersiniz. Ancak kendisinden önce yaşamış ve öldürülmüş bilinen ozan isimlerini kullanarak hem o yolun devamcısı olduklarını belirtmişler, hem de

kendilerini tehlikeden kısmen kurtarabilmişlerdir. En az dedeler kadar Alevi yolunun bugünlere gelmesini sağlayanlar bizim bilge ozanlarımızdır. Bu büyük değerlerimiz, yasaklara, idamlara ve sürgün olmalarına karşın inatla inançlarını devam ettirmişlerdir. Aleviliğin en büyük değerlerinden olan binanın temel direği diyebileceğimiz Hacı Bektaş-ı Veli, Yunus Emre ve Pir Sultan Abdal Anadolu'da bayraklaşan kişiliklerdir.

Bugün Türkiye Cumhuriyeti yöneticileri tarafında adına vakıf kurulan Yunus Emre, ortaçağın büyük sünni bilginlerinden sayılan Şeyhülislam Ebussuud Efendi (1490-1573) tarafında, Yunus'un düşünceleri, inançları islam dinine, şeriata aykırı sayılır ve okumasını yasaklar. *Resmi dinleri ve onlara ait kitapları bildiğini, kendisi için çok önem arz etmediğini ve kitaplarda anlatılan güzel ve doğru sayılan düşüncelerin insandan mevcut olduğuna vurgu yapan Yunus;*

Tevrat ile İncil'i,
Furkan ile Zebur'u,
Bunlardaki beyanı,
Cümle vücutta bulduk.

Yunus'un sözleri hak,
Cümlemiz dedik saddak,
Nerd' istersen orda Hak,
Cümle vücutta bulduk.

Yunus Emre Vakfını kuranlar da Şeyhülislam çizgisi geleneğinden gelen sünni islamın savunucularıdır. Çok pişkinlikle Osmanlı atalarının yasakladığı isim ve bozulmuş durumdaki çoğu eserleri, torunları sahiplenip, kendi büyükleri hanesine ekliyorlar. Sazı ve şiirleri ile halk için yollara düşen Pir Sultan, ezilenlerin, mazlumların ve emekçilerin zalim Osmanlı iktidarına karşı birlik olması için çalışır, defalarca sürgün edilir ve sonra da idam edilir. Halkın dilinden

günümüze kadar söylenen eserleri, çarpıtılmadan veya mahlas değiştirilmeden radyolarda okutulmaz. Saza tahammülü olmayan anlayışın, Pir Sultan isminin onlara ne kadar acı verdiğini anlamak gerekir!

Yaklaşık beş yüz yıl önce astıkları Pirin heykeline bile tahammül edemeyip, ona olan kinini, onu anmaya gelen insanlara kusarak 35 Canımızı yaktılar.

Özellikle Alevi kökenli olupta Pir Sultan'ın veya Yunus'un eserlerini seslendirmeyen sanatçı kalmadı kanısındayız.

Bu ses sanatçılarının bazıları, kısmen ozanların eserlerini bozarak yada mahlasını değiştirerek yıllarca seslendirdiler. Alevi ozan ve dedelerinin eserlerini kendilerine geçim kaynağı yapan bu sesi güzellerin hiç birinin bu yolu taşıyanların eserlerini koruma ve kollama gibi bir dertlerinin olmadığını görmekteyiz.

Bizler bu inanç önderlerinin yol oğulları olarak, pirlерimizin, ozanlarımızın bu yolda emeği geçen bütün canların düşüncelerini çalışmalarımızda, kendimize klavuz edeceğiz. Yunus Emre, Kaygusuz Abdal, Nesimi, Anadolu Hatayileri, Pir Sultan, Köroğlu, Karacaoğlan, Harabi, Aşık Veysel, Tacım Dede, Meluli, Mahzuni, İbreti ve daha yüzlercesinin düşüncelerinin yolumuza verdiği ışık doğrultusunda, “Ali Haki Edna” adı altında oluşturduğumuz vakıfta “AHEV”, bu değerlerimizin tamamını, onlara yakışır bir tarzda düşüncelerimizde ve çalışmalarımızla yaşatacağız. Ozanlarımızın, eserlerinin bir yerlere peşkeş çekilmemesi ve yorumcuların çarpıtılmaları için elimizden gelen bütün olanaklarla mücadele edeceğiz.

Birbirini etkileyerek günümüzde yaşadığımız değerler haline gelen kültür mirasımızın detayları hakkında çok fazla bilgiye sahip olduğumuz söylenemez. Yaklaşık 1700 yıldır resmi devlet dinlerince şıkıştırılıp, asimilasyona tabi olmuştur. Dönem dönem imha edilmiş ve de sık sık sürülmüş olan Anadolu halkları hakkında yazılı kaynakların azlığından fazla üzerinde yorum yapacak bir şey bırakılmamış. Kendilerinin geliştirdiği bir takım sanatsal yapıtları kullanarak tarihi belleğine, söylene ve şiir geleneğini yüklemiş, günümüze kadar gelmesini sağlamışlardır.

Ozanların eserlerini kullanarak, Alevi yolunda, yüklendiği sorumluluğun en önemlisi Anadolu'nun kadim inancı ve ona ait tüm değerlerin toplamı olan, bugünkü ortak adıyla (Işıkçılar, Kızılbaşlar, Tahtacılar, Çepniler, Bektaşiler) Aleviliktir.

Aleviliğin geleneksel, sözel tarihi ozanların sayesinde günümüze taşınmıştır.

Ozanların eserlerini kullanarak, Alevi yolunda, yanlış ve eksik yapılan yorumların, yanlış anlaşılmasını önlemek için çalışacağız. Ayrıca ozanların yaşadığı çağa göre kullandığı dilin anlaşılmasız olanlarını daha kolay anlaşılır dile dönüştürerek hem onu günümüz toplumuna mal edeceğiz, hem de çağdaş dile uygun hale gelen eseri geliştirip önünü açmış olacağız. Klasik halde bırakılan eserleri toplum sahiplenmezse unutulur gider. Ozanlar, iyi-kötü, savaş-barış, güzel-çirkin, ezen-ezilen, sıra-gurbet, ayrılık-hasret, kahraman-korkak tezatlığından yararlanarak kendi yaşadığı dönemi, duygu ve düşüncelerini, inancı içerisinde yoğurarak oluşturduğu eserlerin günümüze kadar gelmesini sağlamışlardır.

Özellikle Alevilik konusunda bilgi eksikliği duyan gençlerimize, ozanların eserlerinden anladığımız tarzda, dilimizin döndüğü ölçüde Aleviliği daha kolay, anlaşılır ve günümüz yaşam koşullarına göre anlatmaya çalışacağız. Amacımız, Aleviliğe yeni bir yön vermek veya yeniden tanımlamak değil, bu bizleri aşar. Görenler ve yolu okuyanlar için Alevilik, çok arı ve paktır. Fazla yorum istenmeden fark edilebilir.

Aleviler, Tarihinde menfaati ve inancı için hiç kimseye saldırmamış, hep saldırıya uğramış, sürülmüş, kırılmış. Her dine ve inanca saygı duyup, kimseyi ötekileştirmemiş, ama kendileri yok sayılmış ve ötelenmiş. Her türlü hakarete uğramış, fakat kimseyi incitmemiştir. Kendi tarihini bile sünni inançlıların yazmasına itiraz etmemiş, hiç bir Alevi, Sünniliğe teorik katkı olarak bir şeyler yazmanın kabalığını yapmamıştır. Dünyanın en masum inançlarında olan Alevilik, hep mazlumdan, yoksuldan yana olmuş. Hep demokrasi yanlısı olup, laik yaşamı savunmuştur.

Sünni kökenli araştırmacı-yazarların Aleviliği tanımlaması, aydın ve demokrat kimliğine uymayan bir davranış şeklidir. Eleştirebilirler, katkı sunabilirler fakat kendi mantık çerçevelerine göre bir kalıba koymaları vicdansızlıktır. Bu işi yapan yazarların büyük çoğunluğu kaynak belirtmeden, “Alevilik” olsa olsa budur demeleri biz Alevilere büyük zarar vermektedir. Bazı Aleviliği kendine konu edinen bir takım araştırma gurupları ve bazı dergilerin yöneticisi ya da danışma gurupları içerisinde yerlerini almaktadırlar. İçlerinde bazı samimi arkadaşları bu eleştirinin dışında tutup, diğer bu tür bazı yazarların belli amaçları olduğu kanaatindeyiz. Bu konumdaki araştırmacı yazarları bizler tanıyoruz, bunların sıkıntısının, Aleviliği, Devletin istediği “Türk-İslam” sentezine çekmek ve para kazanmak olarak değerlendiriyoruz. Bu tür arkadaşlara önerimiz birazcık Alevilere saygıları varsa

bıraksınlar Alevi çocukları kendi inançlarını kendileri tanımlayıp, kendi tarihini yeniden yazsınlar.

Yönetimlerin, zamanla bu bilge-ozanların fikir ve görüşlerine önem vermemesi, toplumda ayrılıkları derinleştirmiştir. Mazlumdan yana olan ozanların ötelenmesi, ozanlığın doğası gereği yeri, ezilen halkların yanı olmuştur. Ozanlar, halkının acılarını, sevdalarını, sevinçlerini, kahramanlıklarını ve inançlarını dile getirerek, zamanla halkın edebiyatını da oluşturmuş oldular. Birbirlerini etkiliyerek ve besleyerek gelen ozanları, Alevi inancının yolunu aydınlatan ışıklar olarak değerlendiriyoruz. Osmanlı hakimiyeti döneminde Işıkcılar olarak anılan bugünkü Aleviliğin, tarihte “Işık Taifesi”, “Işıkcılar” olarak yargılandıkları veya Şeyhülislam fetvalarıyla sürgün ve hakaretlere maruz kaldıklarını Osmanlı tarihi belgelerinden öğrenmekteyiz.

Çalışmalarımız sürdüğü müddetçe komisyonumuz, en gerçekçi olanları sizlere sunacaklardır. Bu eksik bırakmayacağız veya hata yapmayacağız anlamına gelmez. Hata da yapabiliriz. Sizlerin de okuyup eleştirilerinizle bizleri düzeltmenizi bekliyoruz.

Savaşın, yoksulluğun ve açlığın olmadığı bir dünyada, dostça, kardeşçe, barış içerisinde beraberce yaşamak dileğinde bulunan Nesimi Çimen’in bir dördlüğüyle;

*İnsancıl insanlar barıştan yana
Ancak zalim olan kıyar insana
Barış aşkı yayılmalı cihana
Barış güvercini uçsun dünyada...*

Hoşça ve dostça kalmanız, dileğimizdir.

Saygı ve sevgilerimizle.

AHEV

ALİ HAKİ EDNA

Ali Haki'nin asıl adı Ali Doğan'dır. Babasının isminden dolayı yörede Ali Qamıke (Kamber'in oğlu Ali) olarak anılır. Gençlik yıllarında okuma merakı saran Ali Doğan, ömrünün büyük bir kısmını eğitim çalışmalarına ayırıp öğretmenlik/eğitmenlik yaptığı için Ali Hoca diye de bilinir. Elbistan'ın Alxas Aşireti'ne mensup olup, 1889-1961 yılları arasında Yapılıpınar Köyü'nde yaşamıştır. Yaşadığı yer her ne kadar Yapılıpınar köyü ise de onun mekanı tüm çevre il, ilçe, köylerindeki bilgiye ve gerçeğe aşık insanların yüreğidir. Yürüdüğü yol ise erenlerin yoludur. O gönlünde Hak ve hakikat sevgisini taşıdı. Hiç bir zaman dünya malına tamah etmedi. Ali Hoca'ya göre dünyada yapılacak en büyük yatırım; insana yapılan yatırımdır. Bu ise ancak eğitimle olur. Hayatı boyunca insanların eğitim ve öğretilmesiyle uğraştı. Bunu yaparken maddi bir karşılık beklemedi. "Bana bir harf öğretenin kölesi olurum" düşüncesine bağlanarak, söz dilinde, kalem elinde gönüllere aydınlık tohumu serpen bir ozanımızdır. Ali Haki, yaşadığı yerde uzaklara pek açılmadan, mütevazı bir hayat sürerken, dünyada olup bitenlerden bihaber değildi. Şehirlere gidip gelenlerle sürekli kitap ve dergiler getirtir, okur kendi bilgilerini geliştirir ve çevresine ışıktır.

Ali Haki'yi iyi tanıyan yakınları ve dostları anlatıyor; Ali Doğan, 77 yaşındayken kendisiyle yapılan röportajdan babası Ali Haki'yi anlatır; *Ali Haki ile ilgili bilgilerini esirgemeyen Ali Doğan, sözlerine; "Babamı tekrar yaşatacağınız için size ne kadar teşekkür etsem azdır." Diye başlayarak, özetle şunları söyledi: "İnsanlığa hizmet Hakk'a hizmet gayesiyle yola çıkan babam, kendini eğitim ve öğretime adamıştır. Arap harfleriyle Elbistan'ın Çıtlık Köyü'nde tahsilini bitirdikten sonra yöre çocuklarına eğitim vermiştir. Diyebilirim ki başta Alhas Aşireti olmak üzere Kürecik*

bölgesindeki birçok kişiye okuma ve yazmayı o öğretmiştir. Adeta bir eğitim seferberliği başlatmıştır. Ahaliye kendisini sevdirmiş ve saydırmıştır. Eğitim verdiği çocukların aileleri cuzi de olsa yardımlarını esirgememiştir. Bu hal 28 yıl devam etmiştir. Ben dahil halen bütün öğrencileri kendisine has yazı karakterini kullanır. Dolayısıyla geçmiş dönemde babamın önünde okuyanların yazısı bugün bile hemen fark edilir. Çok güzel yazısı vardı. Yazılarını hem Arapça, hem de Latin harfleriyle yazardı. Derse başlamadan önce çocuklara öğüt niteliğindeki şu şiiri söyletirdi:

*Sabahleyin doğar güneş
Nuru cihana yayılır
Tezce mektebe erişen
Zeki şagirtten sayılır...*

*Mekteplerde talebe hep
Saf saf dizilir rast-ı çep
Şagirdi cem eder mektep
Hayvanlar dağda yayılır...*

Askerlik görevimi yaparken gönderdiği mektup komutanın dikkatini çeker. Mektubunda, köydeki ekin-harnam işlerine yardımcı olmam için komutanımdan izin istemişti. Yazılanlar kendisini etkilemiş olacak ki beni yanına çağırırdı. Ve askerliğimin bitimine kısa süre kala teskeremi verdi. Babam mektubunda, benden, yazılarını yazması için bir defter istemişti. Elinizdeki bu defteri askerden getirmiştım. O dönemde birçok şey gibi defter bulmak da kolay değildi.

Bize sık sık misafirler gelirdi. Sabaha kadar muhabbet edilirdi. Yapılan sohbetlere doyum olmazdı. Babamın doğumu 1305, vefatı 1961'dir. Yani 73 yaşında ebediyete gözlerini yumdu. Mezarı Elbistan'ın Yapılıpınar Köyü'ndedir. Hakk rahmet eylesin. Ölmeden önce bana; "Doğruluktan ayrılma.

Ele, bele, dile sahip ol. Komşu hakkını Tanrı hakkı bil. Gücün olursa açığı doyur, çıplağı giydir. Yalana dilini alıştırma...” gençlere ise;

*Okumak iyi bir iş
Bu işe canla dürüş
Çalış alış adam ol
Deme bu yaz veya kış...*

diye sık sık öğütte bulunurdu.”

Yine bu konuda yazar, Süleyman Çiltaş, Ali Haki ile ilgili başlattığımız çalışma için göndermiş olduğu mektubunda önemli tesbitlerde bulunur:

“Gerçek bir insan, halka ve Hakk’a hizmet etmiş ve onunla bütünleşmiş, Ali Hoca adıyla tanıdığımız gönül ehli birini konu edinmenizden dolayı sizleri kutluyorum. İnsanlara yol gösterici böyle bir büyüğümüzün değişik boyutlarda tanıtılmasını önemsiyorum. Edebiyatımızda ve yaşantımızda olsun gerçekte öyle güçlü sanatçılar vardır ki çoğunun adı dahi bilinmiyor. Halkın içinde yaşamış, kendini yetiştirmiş ve insanlara örnek olmuşlardır. İnsan dünyasına nice zenginlikler katmış böyle bir kişiyle ilgili şu bilgilerin verilmesinde yarar görüyorum. Çevresinde Ali Qamıke diye de bilinen bu gönül ehli büyüğümüz, kendine özgü güçlü ve etkili kişiliğiyle çevresinde oldukça etkili olmuş bir insdandır. Onun zamanında yaşamış ve ondan etkilenmiş, Alevi kültürünü derin boyutlarıyla yaşamış Meluli’yi gösterebiliriz. Onun güçlü söyleyişini Ali Qamıke’den ayrı düşünemeyiz. Hatta o yörede etkiledikleri kişilerin anlatımlarına göre Ali Qamıke ve Meluli ile ilgili bilinen olaylar ve düşünceler vardır. Ali Qmıke’nin nefesleri ve deyişleri gönüllerde farklı bir yer tutar.

Gerçekçi Alevi kültürüne bağlı olanlar sayesinde Ali Hoca, sırf Maraş'a özgü değildir. Sarız, Kayseri, Sivas, Malatya, Adana; buralardan da Ankara ve İstanbul'a taşınmış önemli bir mirastır. Birçoğunun kendilerine ait defterlerinde Ali Hoca'ya ait şiirler yer alır.

Günümüze ulaşmış el yazma (Osmanlıca) eserlerinin bugünkü Türkçeye çevrilmesi onu sevenlerin yerine getirmesi gereken önemli bir görev olarak bekliyor. Araştırmacıların haberi bile yok. Elbette aydın olma, sanata değer verme bu değildir. Kişisel ilgimle elde ettiğim Ali Hoca'ya ait 16 deyiş, defterimde yer almaktadır. Ali Haki, Ali Hürü, Haki, Figani gibi mahlaslarla yazdığı anlaşılıyor. Bu söyleyişler buram buram insan ve evrensellik kokuyor. Dil ve anlatımdaki güçlülük oldukça etkileyici.

Ali Haki'nin şiirleriyle ilgili ilk çalışmayı yapan, Mehmet Kömür'ün aktardıkları;

*“Ali Haki'nin el yazmalarından oluşan şiirlerinin günümüzde yeterince bilinmemesinin bir diğer nedeni de yazıların, Arap alfabesiyle yazılmış olmasıdır. Mevcut el yazmalarının Latin alfabesine çevrilerek yayınlanması yönündeki ilk girişim, 1953 yılında olur. Ali Haki, daha hayatta iken divanını bastırmak için bazı manzumelerini İstanbul'da askerlik yapan oğlu Ali Doğan'a gönderir. Babasının şiirlerini bastırmak için matbaaya götüren Ali Doğan'a matbaacı tarafından verilen not, halen divanın içerisinde saklı durmaktadır. 1953 yılında Ali Haki'nin gönderdiği manzumelerle ilgili matbaacı tarafından yazılan kısa not şöyledir: **“Bektaşî şiirlerine çok emek veren Elbistan'ın Yapılıpınar Köyü'nden Ali (Haki) Doğan, 305 doğumlu, hayatta olup birkaç manzumeleri İstanbul Cemal Azmi Matbaası'na tabettirmek için sunulmuştur. Birçok eserleri de sayın okuyucularımız ileride görecekler.”** Fakat*

gerek divanın o günün koşullarında yasaklanacağı endişesi, gerekse maddi imkansızlıklardan dolayı çeviri ve basımı yapılamaz. Böylece kitap bugüne kadar, hiç hak etmediği tozlu raflarda yer alır.

1999 yılında kısa adı Sev-Der olan, Sevdilli ve Çevre Köyleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği'nin yayın organında Ali Haki'nin tanıtımının yapılması ve eserlerinin yayınlanması düşüncesi, kendisini tanıyan birçok kişi tarafından destek buldu. İşte elinizdeki divanın Latin harflerine çevrilerek, yayınlanmasındaki çalışmalar 1999 yılında Genç Sev-Der'in Sesi dergisinin çağrısıyla başlar.

Mahmut Doğan (Ozan Figani); Dedesi Ali Haki'yi anlatıyor; “Ali Haki benim babamın amcasıdır. Ben doğmadan Hakk'a yürümüşü. Çoğu köylü çocuklar gibi bende köyde, muhabbet ortamının yoğun yapıldığı evlerde büyüdüm. Her çocuk gibi bende geçmişle ilgili soruları babama ve amcalarıma sorardım. Nereden geldik? Dedelerimiz kimlerdi? Neler yaparlardı? İncancımız neydi? Gibi sorularla geçmişimizi tanımaya çalıştık. Babam, amcam çok şey anlatırdı fakat dedemin inancı ve ozanlığına pek değinmezlerdi. Yalnızca Ali Hoca'nın eğitmenliğinden söz ederlerdi.

Ben dedemi uzun yıllar tanıyamadım. Köy odalarında dedelerin, ozanların okudukları eserler ve saz çalmaları çok hoşuma gidiyordu. Bu, bende saz çalma ve şiir yazma merakını geliştirdi. Uzun yıllar kendi kendime yaptığım çalışmalarım beni bir yerlere getirdi. Şiir kitabım oldu, kasetlerim ve cd'lerim oldu. Kendimi ozan sanıyordum! Ayrıca, Alevi yolunu bilen, yol erkanına uyan iyi bir Alevi olarak algılıyordum. Bir ozan olarak Yunus Emre'yi, Pir Sultanı, Anadolu Hatayilerini, Ali Haki'yi, Meluli'yi, İbreti ve Mahsuni gibi Alevi ozanlarını incelemeye başladım. Elde ettiğim sonuç, benim düşüncelerimi, allak bullak etti. Daha çok ham olduğumu anladım. Ozanlığa ve Aleviliğe bakışımı değiştirdi, adeta yeniden doğdum. Benim kendimi geliştirmem için önemli ve gerekli bir süreç yaşamış oldum. Ali Haki'yi

yeni anlıyorum. Babamın ve amcamın dedem hakkında anlatmadıkları düşüncelerinin nedenini yeni yeni anlamlandıra biliyorum.

Uzun yıllardır gurbetteyim, son on beş yıldır, dedemin eserlerini ve dostlarını bulmaya çalışıyorum. Ali Haki'nin eserlerini okudukça çok geç kaldığımı düşünüyorum. Geç olsa da Dedemi ve yaşadığı yöreyi bir şiirimle selamlamak istiyorum;

SELAM

Bizim ele doğru giden kervancı
Elbistan'dan öte dağlara selam
Orda kaldı neşe, keder ve acı
Gülüp ağladığım çağlara selam

Nurhak yamacında Alhaslı eli
Ne kadar özledim Yalak, Sevdilli
Güzeli nazlıdır hem tatlı dilli
Han'da yeşil bahçe bağlara selam

Dokuz sene oldu eylerim feryat
Bir gün döneceğim kalırsa takat
Dağımı taşını özledim fakat
Haneyi şen eden sağlara selam

Gedai, Gulami, hem Hoca, Ali
Ednai, Hürü'de buldu Efdali
Üç-yüz-otuz-beş'in erbab-ı hali
Üç-yüz-elli-bir'le ağlara selam

Erenler diyarı Yapılıpınar
Orda yatan Haki bir ulu çınar
Harhari tutuştu Figani yanar
Hicrani, Visali canlara selam.

Ali Dede, genç yaşlarında okuma ve öğrenme merakı olan, Aleviliğe gönül vermiş bir ozandır. On iki tane değişik mahlas kullandığını saptadım. Eserlerinde inanç, aşk, doğa, temiz ahlakla ve ilkeli yaşamı tema edinmiştir.

Bilinen Mahlasları

- 1. Figani**
- 2. Hicrani**
- 3. Gedai**
- 4. Gulami**
- 5. Ali**
- 6. Hoca**
- 7. Hürü**
- 8. Efdali**
- 9. Harhari**
- 10. Visali**
- 11. Ednai**
- 12. Haki**

HAKİ DEDE

Haki Dede sayı ile
Bazı haller anlatıyor
Sıfırın altında bile
Üç yüz otuz beş yatıyor

Turnalar gibi hoş avaz
Dinleyince kış olur yaz
Hikmetinden sual olmaz
Hak böyle kul yaratıyor

Yar olanı yar eder yar
Kimi bulmuş kimi arar

Rızadan bir dükkanı var
Alana ilim satıyor

Olan hesapları almış
İki bin yirmi dört kalmış
Figani'yi derde salmış
Dermanını aratıyor.

YOL TAMAM OLUR

Aşığın sadıklar dile gelince
Lal olan söyleşir dil tamam olur
Herkes gideceği yeri bilince
Aşılır engeller yol tamam olur

Söyleme namerde er nefesini
Lazım değil demem bir ötesini
İslah eder ise kişi nefesini
Lügat icab etmez hal tamam olur

Izdırab vermektir aşkın metahı
Aşk ile yanmaktır aşığın ahı
Leyla'dır Mecnun'un güneşi mahı
İki baş bir beden çöl tamam olur

Habib-i alemdir ol keremkani
Aslına ermeyen bilemez yani
Kemalete meyil eyle **Figani**
İbadet sayılır kul tamam olur

Böylesi bir ozanı anlatmak bayağı zor birşey. Ali Haki'yi geç tanıdığım için kendimi üzgün, onun yakını olarak onu tanıdığım için sevinçliyim.”

Köylüleri ve yakından tanıyan dostlarının anlattıklarına göre, diğer insanlardan farklı olarak Ali Haki'nin yaşamında klasik davranış biçimleri vardı;

Her yeni gün, güneşin yeni doğacağı saatte uyanır, Güneşin karşısına geçer, duasının eder ve diğer günlük programına başlardı. Bu onun, doğa ve tüm insanlık için Hakk'tan istediği, huzurlu ve güzel bir gün geçirmesi temennisiydi.

“Ya Rab, seher vakti bahtımızı didar et,
Feth eyle yüzümüze, hayırlı bir bab.”

(“Tanrım, sabah vakti cümlemizi mutlu et,
Yüzümüze açtır, hayırlı bir kapı.”)

Yapılan bu yakarış, Anadolunun güneş Tanrısı için yapılan duaların benzeridir. İlk çağlardan beri güneşin canlılığını ve yaşamın kaynağı olduğunu kabul edip, dört anası (Hakk) oluşturanların en önemlisidir. Bu, Alevilerin en yaygın olan geleneksel dualarındandır.

Ali Hoca, çevresinde sevilip sayılan biridir. Kendisi de çevresindeki insanlara karşı son derece duyarlıdır. Hal böyle iken, kimi kişilerin gereksiz sorularına karşı, kilit kapama yöntemini uygular. Konuşmak istediği gönül dostlarını gördüğü an adeta kapalı kilit kendiliğinden açılır. Hele de konu Alevilik olduğunda Ali Hoca, kendinden geçerek aşka gelir ve coşar, susmazdı...

Ali Hoca, uzun zamandan beri görmediği ve evine misafir gelen gönül dostlarını şu dizelerle karşılar;

Hoş sefa geldiniz gerçek erenler
Rahat edin aziz mihmanlarsınız
Öz gözüyle halimizi görenler
Kerem-kani sahip ihsanlarsınız

Sizi seyr eyledik batın yüzünde
Haberdar'sız ser çeşmenin gözünde
Adem belli sohbetinde sözünde
Kamil kelim ehl-i irfanlarsınız

Gelmeden evveli doğdu nurunuz
Serimizde vardır sizin yeriniz
Biriniz ellidir elli biriniz
Cana sıhhat derde dermanlarsınız

Gönlümüz turabdır meydanınızda
Serimiz hazırdır divanınızda
Eksik gediğimiz var yanınızda
Kusur af edici sultanlarsınız

Haki'yim yüzlerim rahınız tozu
Bu teşrifle memnun ettiniz bizi
Hızır'dır buraya getiren sizi
Mertsiniz mertleri sevenlersiniz.

Ali Haki, misafirperver ve hanedan bir kişiliğe sahip olup, evine gelen misafiri yukarıdaki şiiriyle yüceltip, eksik ve kusurlarının olması durumunda peşinen misafirinden özür dileme alçak gönüllülüğünü belirtmektedir. Misafirine gönlünü açabilecek bir muhabbet adamı olduğunu vurgulayıp, sohbe talardı.

Ali Hoca, bir gün yolculuğu sırasından köyüne gelen çalı, çırpı ve dikenler yüklü kağnı ile karşılaşır, Ali Hoca yolundan sapmamak için kağnının önünde tırmanarak arkadan iner ve yoluna devam eder. Neden böyle yaptın amca diye soranlara “ben bir diken yüklü kağnı yüzünden doğru yoldan sapmam” demişti. Dürüst ve ilkeli bir kişilik sahibi olan Ali Haki, kendince doğru yolu saptayıp, kararlı bir biçimde onu sürdürmeyi benimsemiştir...

Giyim ve kuşamda da diğer arkadaş gurubundan farklılık arzeden Hoca, saçlarını, sakalını ve bıyığını hiç kesmezdi, saçlarını toplar veya örer, yazın şapkasının, kışın tiftik kalpağının altında tutardı. Uzun çorap giymesi dikkatlerden kaçmazdı...

Kendisinin genç yaşlarda ekonomik sıkıntılarına karşın, bütün olanaklarını kullanarak çevre il ve ilçelerde eğitim alır. Eski ve yeni türkçeyi öğrenir. Bolca okur. Daha sonra bu birikimini çevresindeki ve kendi yöresindeki yerleşkelerde az bir ücret karşılığı eğitmenlik yaparak, uygulamaya koyar. Evini bir akademi gibi öğrencilerin hizmetine sunar. Güzel yazı yazan, resim yapan Ali Haki, bu yeteneğini öğrencilerine öğretir. Verdiği eğitim sistemi bilinen klasik yöntemlerin dışında, yaşama dair ne gerekiyorsa öğretmeye çalışır. İşini severek yapan Ali Hoca, üç ay gibi kısa bir zamanda öğrencilerine okuma ve yazmayı öğretir. Kendi toplumunda okuma-yazma öğrenmesinin önemsenmemesine rağmen çevre köylerde kız, erkek çocukları toparlayarak onları istediği doğrultuda eğitmiştir. Alxas Aşiretinde bir çok insanın da öğretmeni oldu. Cumhuriyet'ten önce eski yazıyla (Osmanlıca), harf inkılabından sonra ise Latin harfleriyle eğitim ve öğretimi sürdüren Ali Haki kendisine has bir yazı karakteri ve süsleme sanatını geliştirir. Bugün hala aynı yazı tarzı öğrencileri tarafından kullanılmaktadır.

Ali Haki, Osmanlının Alevilere verdiği eziyet ve kırımları iyi bildiğinde, devlete hiç güven duymaz. Böylesi bir devlete hizmet etmenin de doğru olmayacağına inanır ve askerlik görevini red ederek, askere gitmez. Sürekli asker kaçağı olma durumunu yaşar. Askerlik yaşı gelmiş gençlere de askere gidip, Osmanlının zulmüne alet olmayın diye Osmanlının aleyhine propaganda yapar.

Ali Haki, köylerde herhangi bir tartışma ve kavga olması durumunda, araya girer ve kavgayı önlemeye çalışırdı. Kavganın büyümesi, insanların birbirine zarar vermesi yada olaya Jandarmanın karışması Alevi geleneğince kabul edilir değildi. Kendisinin ailesinde öğrendiği bu tutumu sürekli uygular, toplum içerisinde barış ve huzuru sağlamaya çalışırdı. Bazı kavgaları aralamaya gittiğinde taraflardan bir tanesi Ali amca sen karışma, sen karışırsan, seni jandarmaya söylerim dediklerinde Ali Haki, aracı olmayı bırakır, jandarmayla muhatap olmayı göze almazdı.

Mustafa Kemal'in başlattığı Cumhuriyet dönemine ciddi bir umutla bakıp, Atatürk'e methiyeler yazar;

Bilelim Ha ile Dal'ı
Öğrenelim bütün halı
Unutmayalım Kemal'ı
Gören düşmanlar bayılır.

Ne hoş adın Kemal Paşa
Meclisinle çokça yaşa
Mülkün emin baştan başa
Ne oyulur ne soyulur.

Aslında bu methiyeler, Osmanlının, Alevileri yok etme korkusunun yerini, yeni düzenin bir kurtuluş umudu olarak görülmesi ve Laiklik ilkesinin getirileceği beklentisinde kaynaklı gelmektedir. Osmanlı din devleti yönetimi altında çok bedel ödeyen Aleviler, Kemalistlerin "Laik'lik" ilkesine büyük umutlar bağlamışlardı. Ülkeye demokratik bir yönetim geleceği umudunu taşıyan Ali Haki'de, bu durumdaki mutluluğu gözlerden kaçmaz... fakat bu fazla sürdürülmeyen bir heves ve sevinç olacaktır...

Zamanla kurumlaşmasını pekiştiren devlet, daha önce mavi boncuk dağıttığı ve azınlık statüsünde gördüğü kesimleri dıştılamaya başlar. “Tek millet, tek din” yeni cumhuriyetin temel ilkesi haline gelir. Ülke hudutları içerisinde yaşayan herkes Türk ve herkes Müslümandır algısını oturtmaya çalışırlar. Tekke ve Zaviyeler Kanunuyla, Dede’ler ve Pir’ler büyücü-üfürükçü durumuyla tanımlanır. Kürd ve Alevi kökenli olan Ozan Ali Hoca; Milli eğitimin bütün müfredat programını bir kenara atarak, kendisi programını yapar. Öğrencilerinin ırkçı ve tekçi düşüncelerle tanışmasının önünü keser. Örneğin;

Ülke genelinde Öğrencilerin okul başlangıcında okutulması zorunlu olan, andımızı okutmaz. Onun yerine kendisinin yazdığı aşağıdaki şiiri okutur;

Sabahleyin doğar güneş
Nuru Cihana yayılır
Tezce mektebe erişen
Zeki şagirtten sayılır

Mekteplerde talebe hep
Saf saf dizilir rast-ı çep
Şagirdi cem eder mektep
Hayvanlar dağda yayılır

Huda bulunmaz her anda
Bulunmaz misli her yanda
Mektum iş olsa cihanda
Bir gün aleme duyulur.

Din, dil, cinsiyet, renk ayrımı yapmayan bir Kürd Alevi kökenli öğretmen için, andımızda geçen “Türküm, doğruyum...” kelimelerini yaralayıcı bulur. Doğruluğun ölçüsünün ırkla belirlenemeyeceğini savunarak, okutturmaz.

Laik cumhuriyetin söylemde anlatıldığı gibi olmadığını ve devletin Diyanet diye bir kurum oluşturarak, toplanan vergilerle sünni bir devlet yapılanmasına gittiğini gören Ali Haki, öğrencilerine hep okumayı önererek;

Oku öğren edebi
Bulasın pak nesebi
Hayr ile ekilirler
İyi işler sebebi...

Eğitimsiz bir kişinin, cahil kalıp mutlu olamayacağı gibi, sağlıklı yaşamının, özgür yaşamının, doğrulukla yaşamının değerinin de ne olacağını bilemez diye vurgu yapan Hoca; öğrencilerine temiz insan ahlakı temelinde eğitim vermesi onun temel prensibi olmuştur.

Eğitmenliğinin yanı sıra, Alevilik yoluna ve ozanlığa önem veren Ozan, zamanının büyük bir kısmını da bunlara harcar. Alevi bir ailenin çocuğu olması, bir Alevi gibi büyümesi, Aleviliğin teorik ve pratik yanlarının uygulamaya koyulması ihtiyacı da Ali Haki'den gelişir.

Kantarma köyünde bulunan, Sinemilli Aşireti dedeleri ile çok sıkı dostluk bağları kurar. Fakat “Seyyid-i Saadet Evlad-ı Resul” dedelerin sürdürdüğü Aleviliği de doğru bulmaz. Dedeliğin babadan oğula geçmesinin yanlış olacağını, bu işin insan-ı kamillerin işi olduğunu işaret eden Ali Haki; kendi yöresinde ve çevre illerde yaşamakta olan “**Hakikatçılar**” adlı dost gurubu ile yolunu sürdürür. Bu dostlar; Araboğlu (Araboli), Şıx Mamo (Mamki Kose), Meluli (Karaca Emmi), Haydari-Fakri (Kalender Ağa), Haydar Bayrak (Büyük Haydar), Aziz Özcan (Aziz Baba), Aşık İbreti (Terzi Hıdır) gibi toplum tarafında bilinen ve saygın kişilerden oluşmaktadır. Her kış mevsiminde bir köyde toplanan Hakikatçılar, adeta dost muhabbetinde birbirini eğiterek, hepsi

de ilim yolunda birbirlerinin ufkunu açarlardı. Sazlı ve sözlü geçen sohbetlerde Ali Haki'de çok iyi olmazsada çaldığı saz ve şiirleriyle dostlarını mest ederdi. Cemlerine Dedeleri almazlardı. Hakikatçıların itirazı öz olarak Alevilikte hiyerarşik bir yapıya dönüştürülen Dedelik kurumunun Alevi yoluna verdiği zararlardır. Oysa Dedelik, insanı kamillerden oluşan bir halka hizmet kurumudur. Dedelikte, menfaat, özel hizmet beklenmez, baskı unsuru olarak kullanılamaz, dedenin bilgi birikimi bir üstünlük vasfı değil, vereceği hizmetler içindir. Bir başka eleştirileri de dedeliğin babadan oğula değil de, yolu bilenlerin yürütmesi gerektiğini öne sürerler...

Eğitmenliğin yanı sıra, şiirler yazan Ali Haki, Şiirlerinde on iki ayrı mahlas kullandığı şimdye kadar tespit edilen eserlerinde anlaşılıyor. (**Figani, Hicrani, Gedai, Gulami, Ali, Hoca, Hürü, Efdali, Harhari, Visali, Ednai, Haki**) mahlaslarıyla şiirler yazdığını Ali Haki Edna'nın yakın dostlarından öğreniyoruz. Şu ana kadar, yeni yazıya çevrilen yaklaşık 650 şiiri arşivimizdedir. Ayrıca Osmanlıcadan yeni yazıya çevrilmesi gereken bir çok şiirleri mevcut. Ali Hoca'nın bu mahlaslarla yazdığı şiirleri günümüze kadar belleklerinde taşıyıp, ve muhafaza edilmiş el yazmalarıyla bizlere emanet eden kaynak kişilerin kısa bilgileri her şiirin altında ayrı ayrı belirtilmektedir. Konuları ise genellikle Hak ve hakikat sevgisidir.

Buraya kadar anlatılanlar Ali Haki'nin yaşamında yaptıkları, ilişkileri ve davranışlarıydı. Düşünceleri ve felsefesi ise kendi şiirlerinde anlatılan derinliklerde öğreneceğiz.

Aşık ve Maşuk:

Şu gönlüm fikrine baksan
Diler senden murat yahu

Tutup aşk narına yaksan
Buna gönder üstad yahu.

Bağlat onu zencirinle
Hizmet eylesin pirine
Gönlü düşmüş bir Şirin'e
Kaya deler Ferhat yahu.

Hak-Muhammed-Ali üçlemesi:

Muhammed Ali'yi göreyim dersen
Özünü birleştir sağyarin ile
Hakikat evine gireyim dersen
Benliğini bırak ağyarin ile.

Hak olan ademdir dedin inandın
Allah'ı böylece bulurum sandım
Hani o niyetle kime dayandın?
Teslim oldun mu sen hep varın ile?

Ehl-i Beyt mağduriyetliği ve kutsiyetliği çok ince motiflerle
işlenmiştir:

Güzel çoktur bu dünyada
Senden güzel şaha olmaz
Adem kurtulur belada(n)
Bela çeken reha olmaz.

Aşık olan kıyar cana
Canın verir yana yana
Dost yüzünde hal dürdane
O halına baha olmaz.

Rah-ı Hakk'ı bilen çoktur
Kalp pasını silen çoktur

Hançer ile ölen çoktur
Hüseyn'i Kerbela olmaz.

Mervaniler ne ettiler
İmamlara kast ettiler
Dar zindanda çok yattılar
İmam Zeynel-Aba olmaz.

Ali ismine olağan üstü bir anlam yüklenmektedir:

Dervişler hu deyu gezer
Hu hudan huyunu sezer
Bir dolu ez hüsnü nazar
Sunun ya Ali ya Ali.

Makamındır kuy-i Necef
Nerdedir sahra-yı Taftaf
Her-dem ola benden taraf
Yönün ya Ali ya Ali.

***

Hacı Bektaş-ı Veli'nin çakeriyiz çakeri
Ali'den giyindik tac-ı devleti Bektaşiyiz.

Ehl-i diller anlar bizi varsın kem dahl eylesin
Severiz mahbubu bizler zihneti Bektaşiyiz.

***

Emsalin bulunmaz aradım yoktur
Onsekizbin alem devran içinde
Şüphesiz bilmişim cemalin Hak'tır
La diyenler kaldı güman içinde.

Be olmuştur halin sin olmuş için
Cihanda bulunmaz menendin eşin
Yer oldu ayağın gök oldu başın
Mağrib ulak maşrik nihan içinde.

Geçmişte beri süre gelen kültür akımları çeşitli değişimlere uğrayarak insanların yaşantılarında kendi varlığını sürdürmüşlerdir. Fakat dinler ve inançlar kendi sosyolojik evrimini, kendi doğallığında tamamlayamamıştır. Hakim olan dinlerce kesintiye uğratılmıştır. Onun için Anadolu insanının birbirine aktardığı kültür mirasını araştırma gerektirenlerin başında dinler ve inançlar gelir. Anadolu insan yaşamının düşünsel çıkarsamalarından yola çıkarak incelediğimizde, kutsiyeti Evrene ve Dünya'ya ait olan şeylere yükleyerek, doğa ile uyum içinde onunla bir bütün olarak yaşama düşüncesidir. Her şeyini bu düşünce tarzından üretmiş ve yaşamını ona göre düzenlemiştir. Hakk'ı kendinden arayan anlayışın devamcısı ozan, Anadolu'da, yaklaşık ikibin yıldır devam eden tek tanrılı dinlerin baskısı altında kendini saklamıştır. Bir tarafta Şiiilerin, diğer tarafta Sünni Osmanlının baskısını Aleviler, iki tarafı da kısmen rahatlatacak ortak paydayı zekice saptamışlar ve Hz. Muhammed'e bağlılığını, Hz. Ali soyuyla süren sinsileye bağlayarak kısmen kılıçtan kurtulmuşlardır. İslam tarikatlarının yaklaşık yüzde yetmişi, Hz. Ali soyuyla, Hz. Muhammed ve Allah'la ilişkilendirilir. Şiirlerinde birlik ve beraberliğin önemine değinen Ali Hoca, herkesi eşit görür.

Uzakta ararken yakında buldum
Hamdolsun gönlümün pasını sildim
Usandım fenadan bakaya geldim
Gönlüm şu dünyadan bezdi beziyor.

Herkesin ayıbı gözüne perde
Dilber beni saldın yine bir derde
Kiminin gözü kör bilmiyor nerde
Halbuki aşık ar gezdin geziyor.

Coşkuyla yazdığı şiirlerinde yalın bir duyarlılıkla yaşam ve insan sevgisini işler.

Elinden muhabbet dolusun içen
Ayılmaz didarı görür mest olur
Rızayı gönlünce varından geçen
Gerçeklerin meclisinden hest olur.

Rıza için olsun benim her işim
Hükmünde olursam olmaz teşvişim
Muinim hazırım men bir dervişim
Gerçeklerin sözü her-dem rast olur.

İnsanı kendisini tanımaya zorlayan bir felsefeye ve engin bir
hoşgörüyeye sahiptir.

Hırs ile şehvete olmayın yakın
Bu sözler küpedir kulağa takın
Cahile uymayın kamile bakın
Doğrularla her dem ülfet edin siz.

Özünü bilmezden haber sormayın
Hile fitne tuzağını kurmayın
Hakk'a varmayacak yolu sürmeyin
Hak için haklıya hizmet edin siz.

Onun sevgiye dayalı düşünce anlayışında tutuculuğa yer
yoktur.

Tanrı demiş cehennem var
Cehennemden korkar mıyım?
Hey gidi saf Müslümanlar
Cehennemden korkar mıyım?

Fazlı olup satılmışım
Diyar diyar atılmışım
Bir ummana katılmışım
Cehennemden korkar mıyım?

Sade bir hayat süren Ali Hoca'nın yaşadığı döneme tanıklık yapacak birçok el yazmaları, yeterince korunamadığı için kaybolup gitmiştir. El yazmalarından (Osmanlıca) oluşan bir kitabı yeğeni (Beko Doğan) tarafından muhafaza edilip ve daha sonra kardeşinin torunu (Mahmut Doğan, Ozan Figani) tarafından Şıxo Dede'ye çevirisi yapılmak üzere teslim edilir. (Zaman ve ömür vefa etmediği için çeviri yapılamadı, kitap Şıxo Dede gilde muhafaza edilmektedir.) Şıxo Dede'nin kendisinde de Ali Haki'ye ait başka bir kaynağın olduğunu söylediğini (Figani'den) öğreniyoruz. Yine Büyük Tacım Dede'nin de kendisinde Ali Haki'ye ait üç adet el yazması kitabın olduğunu aynı kaynaktan öğreniyoruz.

Bir çok el yazma kitapları heder olmuşlar, fakat yine de kendisine gönül veren kimseler gerek yazılı olsun, gerekse sözlü olsun bazı deyişlerini günümüze kadar getirmişlerdir.

Ekonomik ve sosyal olarak son derece sıkıntılı bir bölgede yaşamasına rağmen o, hiçbir zaman bu sıkıntıları kendisine dert etmedi. Maddi bir zenginlikten çok, insanların düşünce zenginliğine önem veren Ali Haki, yaşamını ikilikten uzak, menfaatsiz ve varlıktan üryan bir dünyada geçirir. Dolayısıyla hayatında mal mülk yerine, hakikati ve düşüncelerini paylaşacak insanlar arar.

Kuşkusuz Ali Haki'yi bugüne taşıyan en önemli etken, onun düşündüğü gibi yaşamasıdır. Bu da beraberinde kendi çağını aşma ve çevresinde farklı olmayı getirmiştir.

Yaşadığı dönemin yerleşik değerlerine ters düşen ilginç görünümü, mizacı ve ruhsal durumu kendi başına bir merak konusu olmuştur. O ise çevreden gelen tepkilere aldırmandan keskin sezgileri ve ince duyarlılığı ile hakikat bildiği yoluna devam eder.

Ali Haki Edna, Hakikatçılar dedikleri bir ekolden gelir. Bu ekolün içinde bulunanlardan birisi de Meluli (Karaca Emmi), bu tarz bir tutum ve davranış biçimi Meluli'de de vardır.

Körlerin önünde çıranı yakma,
Görmezler ışığı gaza yazıktır...

Meluli tepkisini sesli olarak gösterip, aynı yöntemi uygular ve olur olmaz kişilerle konuşmak istemez.

Ali Haki, bu çalışmalarında hem öğretmen, hem de öğrencidir. Çünkü onun yaşam felsefesine göre hakikat yoluna baş koyan her kimse, her zaman öğrenci kalır. Bu yoldaki kararlı yürüyüşünü ve gerçek aşk arayışını bugün bize bıraktığı şiirlerinde anlamaya çalışıyoruz.

Haki'yim suhteyim hoca eyledin
Müjde-i vaslınla yüce eyledin
Yüzün gündüz saçın gece eyledin
Hazırım nazırım ey şah-ı huban.

***

Kamil meclis esasıdır
Hamlık hamlar hatasıdır
Dem muhabbet cilasıdır
Sohbetinde saz bulunur.

Aşk, hal işi olduğu için tarifi pek kolay olmayan bir durumdur. Ali Haki Edna da aşk halini halden bilene hal diliyle anlatmaktadır.

Nice sultanları düşürdün dağa
Aşkının lezzeti düştü dimağa
Kendin taşa çalar bakın ırmağa
Gece gündüz mest-i revan iniler.

Aşkın talim etti ilm-i üstada
Hemen deşte düşer başlar feryada
Derunumdan geçmiş küllü azade
Gözü yaşlı kalbi viran iniler.

Aruz ölçüsüyle yazdığı şiirlerden bir örnek;

EY GÖNÜL

Ey gönül hüsn ü cemali yarı sevmek ar değil
Hak cemali nuruna münkir olanlar yar değil

Bülbül olmaz gül-şen-i hubb-i didara ermeyen
Gece gündüz derd-ü hasret ile ah u zar değil

Yar için çalışmayan gece gündüz derdiyle
Nefsi için ne kazansa hep zarardır kar değil

Küll-i varından geçip yok olmayan canan için
Aşık-ı sadık deminde yoktur ol kes var değil

Sağ muhabbetle sevip canan için candan geçen
Girse ateş içine nura döner ol nar değil

Söyleme na-mahrame sırr-ı hakikat arif ol
Hal-i dilden bi-haberler vakıf-ı esrar değil

Bahçe-i sadr-ı visali yara kon ey mürğ-i dil
Meyvedar olan ağaca berg-ü bari bar değil

Haki'yim dost rahına serdim yüzüm men muntazır
Ta elest deminde va'dim taze bir ikrar değil

Canlar, sözlerim ve hizmetim burada son buldu, bir hatam olduysa özüm dardadır.

Haki'yim hizmetle hitamdır sözüm
Hak-i payınıza yeksandır özüm
Noksanım var ise tamama yazın
Hoş sefa geldiniz canlar merhaba.

Hakikata ulaşabilmek için, bir gerçeğe teslim olup buyruğunu tut ki vasıl olasın.

Ölmeden evvel öl diri gör canın
Uyma havasına fani cihanın
Mürşide teslim ol sözün tut anın
Bakaya eresin didarın ile.

O, gönül sahibine halimi arz edeyim ki, bu onulmaz derdime deva olabilsin.

Bir rica edeyim Hacı Bektaş'a
Yumuşaklık versin O, kalbi taşa
Gülistan ol desin hicran ataşa
Sensiz ne haldayım gör Leyli Leyli.

Senin dostun halinden anlayandır, eğer gayrılarını dost sanarsan heder olursun.

Muhabbet edersen ara dengini
Gezme rakiplerle sakın bendini
Ne şekil civansın tanı kendini
İncidirler seni ziyan olursun.

Dost dostun aynasıdır, O, aynada kendini görenlerdir ki doğru menzile ererler.

Karşısında bakıp kendini gören
Onlardır evliya yolunu süren

Özün bir eyleyip birliğe eren
Kendi varlığından üryana gerek.

Ölmeden öl ki hakikata ermiş olasın, toprağa girdikten sonra herkes aynıdır.

Nice nazik beden girdi toprağa
Mağrur olma mala mülke konağa
Ölmeden eriştir gönlünü sağa
Fark ettire sana sırr-ı nihanı.

Sevdiğimin hayali bile bana can veriyor, sevip sevilmeenin ömrü hebadır.

Gözlerim hayali çeşmin siyahı
Kaşların del'eder mihr ile mahı
Vay ona ki aşktan gayrıdır rahı
Onun ömrü hiçe teleftir telef.

Ali Hoca'nın üç yüz elli bir ve üçyüz otuz beş sayıları ile açıkladığı bazı haller vardır. Her anlatım ayrı bir anlam ifade etmektedir. Aşağıda vermeye çalıştığımız bazı örneklerden hareketle şu tesbitleri yapabildik: Keramet-Ziyaret, Tarih-Mevsim, Sıfat-Gaye, Kişi-An, Kendisi-Sevdiği, Ebced-Gün, Öğrenci-Hoca gibi anlamlar çıkarılabiliyor.

Hu lafzın söyler tende her tüyüm
Üç yüz elli birin kerametidir
Hayal-i didarın fi'lim her huyum
Üç yüz otuz beşin ziyaretidir.

***

Müjde-i vaslını tebşir etmeye
Batınen gönlüme peyam geliyor
Üç yüz otuz beşi tahrir etmeye
Üç yüz elli birde eyyam geliyor.

***

Başı için girelim bir kisvete
Üç yüz otuz beşten erem vuslete
Cihan tazelensin dönsün cennete
Niyet-i hassanla dil tesellidir.

***

Haki'yim yardım et ya üç yüz elli
Üç yüz otuz beş er gör mütecelli
Bi-nazir bi-nişan nişanın belli
Rıcam davetime icabetindir.

***

Haki'yim sürmeyim çeşme ziyayım
Müjde-i vaslınla sağım ihyayım
Üç yüz elli dersin bir evliyayım
Üç yüz otuz beşte Ali görünür.

***

Ali'yim **Haki**'yim aslım türabı
Muhabbet şehrinin sen oldun babı
Bin üç yüz elli bir ettim hesabı
Üç yüz otuz beşin salı günüdür.

***

Haki'yim suhte-i mihr-i didarım
Hoca'yım meftun-i hal-i ruhsarım
Yusuf-i hüsnüne men haridarım
Er gör beni üçyüz otuz beşime.

***

Ali Hoca'da gözden kaçmayan bir husus vardır ki, O, ekolden gelen herkesin itibar ettiği ve sığındığı Ali ismi, önemlidir. Ali ismini, Ali Haki Edna da yoğun olarak işlemiştir. Ali Haki'nin Ali'si, her şeydir ve her yerdedir. Üç yüz otuz beş sayısının Ali Haki için özel bir önemi vardır. Harhari mahlasıyla yazdığı Ali redifli şiirlerinin tamamı 335'tir. Alfabetik sıraya göre yazdığını ve Ali'yi A'dan Z'ye

anlattığını aşağıdaki şiirde belirtiyor.Yorumu, örnek mısralara ve okuyucuya bırakmak en doğrusu olur kanısındayız.

ALİ

Ruh-u ülya muhlisidir Harhari al-i Ali
Arılardır hep muhibler peteği balı Ali

Kendisi Allah'durur ebdan-ı paki Mustafa
Nokta-yı ba'ye işaret ruhunda hali Ali

İş bu ayetle tamamdır üç yüz otuz beş gazel
Ümidim olsun müyesser sen ver ikbali Ali

Et münacatım kabul hitama erdi defterim
Elif'den Ya'ya değin yazıldı ef'al-i Ali

Harhari'yim **Haki**'yim hem **Vashl**'yım aslım için
Hem **Figani** derbeder adım veli ali Ali.

73 yıl ömür sürdüren Ali Hoca, 52, yaşında iken Harhari, Haki, Visali ve Figani olmak üzere dört ayrı mahlas kullanıyormuş. Daha sonra kullandığı mahlas sayısının 12' ye çıktığını belirtmiştik.

Bu dünyadır hali belli
Yaşım iki bir de elli
Son bir dolu ver teselli
Haki sana hayranedir...

Ali Haki Edna'yı anlatmanın kolay olmadığını bilincindeyiz, sayfalarımızın mümkünatlığı, belge ve bilgilerimiz ölçüsünde yazmaya çalıştık. Daha sonraki çalışmalarımızda da imkanlarımız dahilinde Ali Hoca'mızı onu sevenleri ile buluşturmaya devam edeceğiz.

Haki'ye can verdi gerçekler piri
Erenler şaşırılmaz attığı tiri
Kimisi ölüdür kimisi diri
Olanca varlığım hu sandım geldim...

***

Bu **Ali Haki**'nin özü bir zattır
O zat huzurunda kainat mattır
Allah'ın birliği aslen sıfattır
Her dem nazır çeşm-i envarın ile...

***

Ednai'yim nura gark olam dersin
Arılardan arı pak olam dersin
Haki der Hak ile Hak olam dersin
Ölmeden ezel öl aman ha aman...

***

Bu sözlerim olsun nasihat sana
Binde birin tutsan ol yeter bana
Haki'yim **Ednai**'m atma yabana
Vallah doğduğuna pişman olursun

***

Haki'yim suhteyim hoca eyledin
Müjde-i vasılınla yüce eyledin
Yüzün gündüz saçın gece eyledin
Hazırım nazırım ey şah-ı huban

ÖZ DEYİŞLER

Ya Rab, Seher Vakti Bahtımızı Didar Et
Feth Eyle Yüzümüze Hayırlı Bir Bab.

Söz: **Ali Haki Edna** (1305“1889”-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Sait Saitoğlu** (1922-2000)

Gölpınar/Elbistan

Aşk Kemaletten Üstündür;
Kemalet Rezaletin İçindedir;
Rezil Olmadan Rızaya Erişilmez!

Söz: **Ali Haki Edna**

Kaynak: **Yusuf Adem** (Kekeç Yusuf)

(1336“1920”-1992)

Kösolar/Elbistan

Nefis, İttir
İman, Süttür
Fikir, Bekçidir
Bekçi Uyursa;
İt Sütü Yer!

Söz: **Ali Haki Edna**

Kaynak: **Timur Özdemir** (20YY)

(Temır-i Alte)

Yazıtıtopallı/Elbistan

BİR DERMAN EYLE

Sevdiğim sultanım halim gör benim
Tabibim derdime bir derman eyle
Bir kere perişan gönlüm sor benim
Tabibim derdime bir derman eyle

Zülfün teli gerdanıma takılır
Ateş közü düşmüş bağrım yakılır
Dosttan cüda düştüm canım sıkılır
Tabibim derdime bir derman eyle

Benim cümle halim sana ruşendir
Halim harab gönlüm çok perişandır
Hekim töresine şandır nişandır
Tabibim derdime bir derman eyle

Dermansız derdimin dermanı oldur
Dost ilacım sensin rahmetin boldur
Gahi ağlatırsan gahi de güldür
Tabibim derdime bir derman eyle

Muhabbet ırmağın daim coşkundur
Lezzeti bakidir ahdden aşkındır
Hatırım perişan gönlüm düşkündür
Tabibim derdime bir derman eyle

Rahmeyle halimi sor Alişanım
İmdat senden gayrı yok erişenim
Kırılmış kanadım çok perişanım
Tabibim derdime bir derman eyle

Yar eyle cefayı beni kayırma
Tahammül ver bana halka duyurma
Figani'yi öldür senden ayırma
Tabibim derdime bir derman eyle

Söz: **Figani** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Haydar Bayrak** (1920-25.04.2005)

Dallıkavak/Sarız

Kaynak: **Mehmet Bayrak** (20.07.1949)

Dallıkavak/Sarız

-2-

DİVANE DİVANE

Gönül gelmez o diyardan
Gezer divane divane
Irak düşmüş nazlı yardan
Hazar divane divane

Bezer olmuş öz canından
Kimsesi yoktur yanında
Yükünü dost divanında
Çözer divane divane

Sureti yok şekli zelil
Sergerdan olmuştur pelil
Dostlarına olsun delil
Yazar divane divane

Hasretim hayli zamandan
Severim sohbeti candan
İlikten kemikten kandan
Süzer divane divane

Figani'yim manası şu
Ateş, toprak, rüzgar ve su
Kıblegah ademdir yahu
Nazar divane divane

Söz: **Figani** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Haydar Bayrak** (1920-25.04.2005)

Dallıkavak/Sarız

Kaynak: **Mehmet Bayrak** (20.07.1949)

Dallıkavak/Sarız

NECEF'TİR NECEF

Zülfün gibi halim oldu perişan
Müjganına sinem hedeftir hedef
Kamilin sözleri kamildir her an
İnciyi çıkaran sedeftir sedef

Gözlerim hayali çeşmin siyahı
Kaşların del'eder mihr ile mahı
Vay ona ki aşktan gayrıdır rahı
Onun ömrü hiçe teleftir telef

Hubların şemine düşüp yanaydım
Leb-i şarabından içip kanaydım
Ayağına düşüp hake döneydim
Bu bana bir yüce şereftir şeref

Münevver halini görsem göz ile
O Hindu'nun sözü birdir yüzp ile
“Ayn'el-yakin ilm'el-yakin” öz ile
Tanıdım ol Şah-ı Neceftir Necef

Sidre boyun Hakk'ın doğru tariyki
N'ola olsam hak-i payın refiki
Figani'nin aklı fikri hakiki
Daim meyli senden taraftır taraf

Söz: **Figani** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **İbrahim Erdem** (1925-03.02.2014)

Akçadağ/Malatya

Kaynak: **Hatayi İnsan** (1880-1992)

Aktil/Elbistan

-4-

BENİ

Gam keder elinde canım çıkmakta
Ahirinde bu dert öldürür beni
Şu aşkın ateşi yaman yakmakta
Sararttı benzimi soldurur beni

Her demde firakın nar-ı yakıyor
Zülfün zencirini boyna takıyor
Herkes kendi alemine bakıyor
Sevdan ummanlara daldırır beni

Hasretliğin derdi bağrım eziyor
Ruhumu bedenden çekip süzüyor
Bu hal bir acayip hale benziyor
Gah ağlatıp gahi güldürür beni

Kaşlar keman yayı kirpikler oktur
Elinde sızlanıp ağlayan çoktur
Sensiz oturmaya kararım yoktur
Meylin ihtiyarsız kaldırır beni

Gözlerin gözüme işve satıyor
Figani derdine bin dert katıyor
Gönül kuşu can havliyle atıyor
Ahiri bir taş çaldırır beni

Söz: **Figani** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Haydar Bayrak** (1920-25.04.2005)

Dallıkavak/Sarız

Kaynak: **Mehmet Bayrak** (20.07.1949)

Dallıkavak/Sarız

KURBAN OLDUĞUM

Cemalin görmeye canım atılır
Hüsn-ü didarına kurban olduğum
Görmezsem billahi nutkum tutulur
Çeşm-i Mansuruna kurban olduğum

Rahmete gark olur gören yüzlerin
Cansıza can verir şirin sözlerin
Ölüyü diriltir, baksa gözlerin
Gözünün nuruna kurban olduğum

Ezelden mailim hilal kaşına
Rahmeyle sevdiğim pend-i peşine
Gamlanırsın, bir gam gelse başına
Gamm u süruruna kurban olduğum

Cananıma verdim ben dili canı
Candan olsun canım canın kurbanı
Pişt-i penah eylemişsin sen hanı
Hanına rahmına kurban olduğum

Figani meth eyler sen gibi canı
Aşık olur maşuğunun kurbanı
Lutf eyle boynuma geçir urganı
Zülfü organına kurban olduğum

Söz: **Figani** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **İsmail Eren** (1926-2008)

Kösahya/Elbistan

-6-

AŞK OLSUN

Bugün dost cemalin gördüm
Gören canlara aşk olsun
Özüm ile dara durdum
Duran canlara aşk olsun

Lahmike lahmi olanlar
Dost cemalin hak bilenler
Ölmeden ezel ölenler
Ölen canlara aşk olsun

Deme geldi kamu Naci
Ana ata sadık bacı
Onlar birbirin ilacı
Yaren canlara aşk olsun

Figani'yim budur virdim
Hiç eksilmez artar derdim
Derdimle dermana erdim
Eren canlara aşk olsun

Söz: **Figani** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Haydar Bayrak** (1920-25.04.2005)

Dallıkavak/Sarız

Kaynak: **Mehmet Bayrak** (20.07.1949)

Dallıkavak/Sarız

DİLBER

Cemalinden cüda düştüm neyleyim
Ederim ah ile feryadı dilber
Derd-i derunumu kime söyleyim
Akledemem dil-i neşadı dilber

Nedendir bu kadar hicran bilemem
İçimden ağlarım her dem gülemem
Yıkılmış gönlüme mimar bulamam
Çünkü sensin onun abadı dilber

Can çıksın tenimden mehrin çıkmasın
İkrar binasını vurup yıkmasın
Dert ile firakın bağrım yakmasın
Visalinle eyle ifradı dilber

İkrar bir iman bir canan bir olur
Gönül bir Allah bir sultan bir olur
Meskeni bir tutar mihman bir olur
Budur gerçek kulun bünyadı dilber

Ben miskini aşkın fakir eyledi
Zülfünü boynuma zencir eyledi
Aşkın sahrasını tescil eyledi
Bilinmez gözlerin muradı dilber

Güzel cemalini nice bulayım
Ol vakte dek sararıp da solayım
Şol şirin dillere kurban olayım
Ondan almış gönlüm irşadı dilber

Figani'yim cana hicrana minnet
Matlubumdur ona kailim elbet
Arzuhal edeyim yoktur şikayet
Elinden çektiğim bir adı (adu) dilber

Söz: **Figani** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Haydar Bayrak** (1920-25.04.2005)

Dallıkavak/Sarız

Kaynak: **Mehmet Bayrak** (20.07.1949)

Dallıkavak/Sarız

GÖZLERİN CANLAR ALIR

Gözlerin canlar alır gamzelerin kanlar döker
Kaşların şemşir-i tiz tenler yarar canlar söker

Gösterir aynın siyaset aşık-ı aşufteye
Halka-i zülfüne halin nice gerdanlar çeker

Hatt-ı ruhsarın tufyel-i kalbe ta'lim eyler hep
Ders-i hüsnün ol dahi adab ile dizler çöker

Leblerini depretmeden navek müjganın senin
Deldi bağrım iltifatın ana merhemler eker

Taze gül-şen arz-ı gönlümden açıldı ol yeri
Ey **Figani** belki ol gül bir nihâl anda diker

Söz: **Figani** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

İNİLER

Kopardı kıyamet cemalin şevki
Sad hezaran nice dost can iniler
Fikrettim afakı didarı zevki
Niceleri çeşm-i giryân iniler

Nice sultanları düşürdün dağa
Aşkının lezzeti düştü dimağa
Kendin taşa çalar bakın ırmağa
Gece gündüz mest-i revan iniler

Aşkın talim etti ilm-i üstada
Hemen deşte düşer başlar feryada
Derunumdan geçmiş küllü azade
Gözü yaşlı kalbi viran iniler

Menendin bulunmaz ey sahip zaman
Sidre boylu dilber ey çeşmi mestan
Bunca müptelalar eyliyor figan
Değil bir ben halkı cihan iniler

Can ağar sözünden ey huri misal
Lebbinden içenler oldu hoş visal
Kaşından utanır gökteki hilal
Her gün zeval bulur hemen iniler

Sen nasib eyledin ey zülfü kara
Nesimi'ye bıçak Mansur'u dara
Figani bağırında açtın bir yara
Ağlar sızlar ister derman iniler

Söz: **Figani** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Mehmet Yüksel Dede** (1341“1925”-
18.09.2013)

Kantarma/Elbistan

Kaynak: **Aldede** (1930-15.01.2008)

Gücük/Elbistan

AHU FİGAN DİLBER

Ahu figan dilber senin elinden
Hasretin bağrımı ezdi eziyor
Öldür kurtulayım tatlı dilinden
Firkatın benzimi bozdu bozuyor

Zülfün kemendiyle asıldım dara
Düşmüşüm dertlere bilmem ne çare
Gözün ister tenden canım kopara
Ellerin fermanım yazdı yazıyor

Kaşların karası nutkumu bağlar
Hasretin canımı dağladı dağlar
Kimisi gülüyor kimi de ağlar
Kimisi yolundan azdı azıyor

Sensiz durmaz ey yar içerim yanar
Her beni görenler divane sanar
Gece gündüz durmaz kadehler sunar
Dilin saki şerbet süzdü süzüyor

Uzakta ararken yakında buldum
Hamdolsun gönlümün pasını sildim
Usandım fenadan bakaya geldim
Gönlüm şu dünyadan bezdi beziyor

Herkesin ayıbı gözüne perde
Dilber beni saldın yine bir derde
Kiminin gözü kör bilmiyor nerde
Halbuki aşık ar gezdi geziyor

Ey **Figani** derim çekme teşvişi
Henüz işlemişim bir güzel işi
Pervaz edip gitti gönlümün kuşu
Muhabbet behrinde yüzdü yüzüyor

Söz: **Figani** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **İbrahim Erdem** (1925-03.02.2014)

Akçadağ/Malatya

Kaynak: **İsmail Turunç** (1916-2005)

Aktıl/Elbistan

Kaynak: **Kılavuz Bakır** (17.09.1974) **Gaziantep**

-11-

YAHU

Şu gönlüm fikrine baksan
Diler senden murat yahu
Tutup aşk narına yaksan
Buna gönder üstad yahu

Bağlat onu zencirinle
Hizmet eylesin pirine
Gönlü düşmüş bir Şirin'e
Kaya deler Ferhat yahu

Baktım Leyla-yı Mecnun'a
Derdi işlemiş deruna
Gözleri dönmüş Ceyhun'a
Buna çoktur şahit yahu

İbret verir dil kuşuna
Sadıklar koymuş başına
Baktım bunların işine
Bende oldum bin kat yahu

Bazısı söyler yalanı
Filan öldürmüş filanı
Kişinin nefsi düşmanı
Kendisine cellat yahu

Gönül dostu intizardır
Beni müştak eden yardır
Herkesin bir adı vardır
Bana **Figani** ad yahu

ALİ HAKİ EDNA -1-

Söz: **Figani** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **İbrahim Erdem** (1925-03.02.2014)

Akçadağ/Malatya

Kaynak: **Kılavuz Bakır** (17.09.1974) **Gaziantep**

DÜŞTÜ

Ferhat dostu için kesti kayayı
Onun muhabbeti şirine düştü
Kays Mecnun olduda buldu Leyla'yı
Ahiri dağların kırına düştü

Zülfün kemendine olmuşum berdar
Düştüm ateşine beni yakmaz nar
Muhibim kılınsın Cabir-ül Ensar
O da Şah aşkına fırına düştü

Bülbülün feryadı gülşene layık
Pervane aşıklar şeme muvafık
Bendesiyem yare olmuşum aşık
Çünkü aşıklığım deruna düştü

Hilal kaşın gördüm bi-mecal etti
Anber-i serayı saçın mahvetti
İnci dişin vasfı deryaya yetti
Keşanlık denizde derine düştü

Cananıma verdim ben dil ü canı
Aşık olur maşukunun kurbanı
Esrarın madeni dostun dehanı
Velayet ehlinin sırrına düştü

Çokları esrar-ı Hakk'tan şaşılar
Hakk'ı koyup haksızlığa düştüler
Ademler ademe kuyu eştiler
Her kişi eştığı yerine düştü

Tutmuşlar cihanı eller hep bir bir
Aştan taşra düştü **Figani** fakir
Tevekkel ol yare kurmaya tedbir
Cümle aşıkların serine düştü

Söz: **Figani** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Haydar Bayrak** (1920-25.04.2005)

Dallıkavak/Sarız

Kaynak: **Mehmet Bayrak** (20.07.1949)

Dallıkavak/Sarız

EDİN SİZ

Bugün bir ulu dem vardır erenler
Sözümü tutmaya gayret edin siz
Muhip olup Hak rahına girenler
Gönüller bir olsun himmet edin siz

İrfana erişin marifet bulun
Kamilin dediği işleri kılın
Yanlış gitmeyin doğruya gelin
Mürşide ziyade hizmet edin siz

İhlas olanların doğrudur özü
Harama hiç bakmaz helalda gözü
Aklı mizan ile söyleyin sözü
Yanlış söylemeyin dikkat edin siz

Gerçek yola varın nefse tapmayın
Her ne görürseniz hemen kapmayın
Bir kılavuz bulun yoldan sapmayın
Daima menzile vuslat edin siz

Hırs ile şehvete olmayın yakın
Bu sözler küpedir kulağa takın
Cahile uymayın kamile bakın
Doğrularla her dem ülfet edin siz

Özünü bilmezden haber sormayın
Hile fitne tuzağını kurmayın
Hakk'a varmayacak yolu sürmeyin
Hak için haklıya hizmet edin siz

Erenler görenler hazır duranlar
Her dem fakirlerin halin soranlar
Hak aşkına dolu bade sunanlar
Sunun **Figani**'ye rağbet edin siz

Söz: **Figani** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Haydar Bayrak** (1920-25.04.2005)

Dallıkavak/Sarız

Kaynak: **Mehmet Bayrak** (20.07.1949)

Dallıkavak/Sarız

-14 -

HATUN KİŞİ

Her şeyinle Hakk'a inan
Hakiki ol Hatun kişi
Yemin etme deme yalan
Müstakim ol Hatun kişi

Daima mahremden sakın
Haya ziynetini takın
Mevlaya olursan yakın
İkrarlı ol Hatun kişi

İtaat eyle zevcine
Mekan kur iffet burcuna
Var yok gitmesin gücüne
Sabırlı ol Hatun kişi

Büyüğüne eyle hürmet
Evladına göster şevkat
Kimseye eyleme zahmet
Hürmetli ol Hatun kişi

Asla kalbinde kin tutma
Hayrı koyup şerre gitme
Komşunu hoş gör incitme
Çok halim ol Hatun kişi

Duyduğun sözü peyleme
İleri geri söyleme
Şeytana hizmet eyleme
Hep selim ol Hatun kişi

Hicrani'nin hali n'ola
Ömür bitip vade dola
Azrail karşına gele
Tevbeli ol Hatun kişi

Söz: **Hicrani** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Haydar Bayrak** (1920-25.04.2005)

Dallıkavak/Sarız

Kaynak: **Mehmet Bayrak** (20.07.1949)

Dallıkavak/Sarız

-15-

KORKAR MIYIM?

Tanrı demiş cehennem var
Cehennemden korkar mıyım?
Hey gidi saf Müslümanlar
Cehennemden korkar mıyım?

Fazlı olup satılmışım
Diyar diyar atılmışım
Bir ummana katılmışım
Cehennemden korkar mıyım?

Cennet cehennem de nedir?
Beklerler kaç bin senedir?
Gafil düşünmek nemedir?
Cehennemden korkar mıyım?

Dünyayı boş görenler boş
Hancı sarhoş yolcu sarhoş
Hak'tan gelen ne olsa hoş
Cehennemden korkar mıyım?

Hicrani'yim yanacak nem?
Aşk oduyla büryanım hem
Bendedir cennet cehennem
Cehennemden korkar mıyım?

Söz: **Hicrani** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Şıxo Dede** (1904-27.04.2000)

Kantarma/Elbistan

Kaynak: **Battal Pehlivan** (1947-05.03.1994)

Kızıldere/Ceyhan

DOSTUM

Bilmem nerde kaldı serv-i revanım?
İntizar ederim gelmedi dostum
Hasretinden her gün çıkıyor canım
Bir gün Hak canımı almadı dostum

Gah oturup hayallere dalarım
Gahi canım gafletlere salarım
Bazı Hak'tan ölümümü dilerim
Sensiz de ecelim gelmedi dostum

Fikrime düştükçe bağrım delinir
Dudu dillim nerelerde salınır
Ne vakit derdime derman bulunur?
Sordumsa kimseler bilmedi dostum

Ayrılığın derdi gayet zor imiş
Cemalın seyranı cümle nur imiş
Sadıkların özü sözü bir imiş
Sensiz bir gün yüzüm gülmedi dostum

Ayrılmadı başım gafletten yastan
Silinmedi gönlüm hasetten pastan
Gözlerim yollarda kulağım sestem
Bir yandan bir haber gelmedi dostum

Hasretinden bağrım tutuştu yandı
Ayrılık zehrinin suyuyla kandı
Garip kaldı kulun candan usandı
Kesildi takatım kalmadı dostum

Hicrani nalandır özünde canda
Dil mekan-ı dilde kendisi kanda
Maniden burdadır sureta anda
Dil yarin yitirdi bulmadı dostum

Söz: **Hicrani** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **İbrahim Erdem** (1925-03.02.2014)

Akçadağ/Malatya

Kaynak: **Hacı Bayrak** (04.07.1937-23.11.2005)

Dallıkavak/Sarız

KİME KİN ETTİN?

Kime kin ettin de giydin alları
Yakın iken irak ettin yolları
Mihnet ile yetirdiğim gülleri
Varıp gittin bir soysuza yoldurdun

Sen beni sevseydin arar bulurdun
Zülfünün teline bağlar dururdun
Madem ayrılmakmış senin muradın
Niye beni ataşlara yandırdın?

Giyin de sevdiğim sen seni kuşan
Ayrılık var diye sevdana düşen
Kimdir gelip sana sarıp-sarmaşan
Neden beni muhabbetten kaldırdın?

Hicrani'yem der ki bakın halıma
Dağlar dayanmıyor ahuzarıma
Elim ermez oldu kisb ü karıma
Çünkü gülyüzlümü elden aldurdım

Söz: **Hicrani** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **İbrahim Erdem** (1925-03.02.2014)

Akçadağ/Malatya

-18-

KALDI

Aşıklar zümresin aşk etti meftun
Her biri bir özge sevdada kaldı
Muhabbet sırrını faş etti Mecnun
Gönlü gözü vech-i Leyla'da kaldı

Her kim süluk etti bu özge kara
Akibet meta-ı çıktı pazara
Enel-Hak söyledi Mansur'u dara
Çektiler Nesimi davada kaldı

Arifler yar ile ağyari seçti
Aşk elinden cem-i şehadet içti
Gazilerin kanı sicile geçti
Zülfükar-ı Haydar dünyada kaldı

Gedai alemden almışım ibret
Yaktı derunumu nar-ı muhabbet
İlişti çeşmime bir sırr-ı hikmet
Can gözü muhavvel esrada kaldı

Söz: **Gedai** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Haydar Bayrak** (1920-25.04.2005)

Dallıkavak/Sarız

UĞRADIM

Gönül seyyah olup sahra gezerken
Salınıp huriman yare uğradım
Gavvas olup gam bahrini yüzerken
Gerçek erenlerden bire uğradım

Alnında yazılı hatlar dört kitap
Vech-i kiblegahdır kaşları mihrab
Firdevs-i Alada açıldı bir bab
Böyle bir mübarek şehre uğradım

Çar anasır olmuş bir azim yapı
Arifler ol şehri eylemiş tapu
Üstü örtük mevcut on-iki kapı
On-sekiz bin alem vara uğradım

Şeş cihette tamir etmiş duvarı
Ona secde kılar melekler varı
Bir bezirgan alış-veriştir karı
Hal içinde kisb ü kara uğradım

Sır içinde nihan olur sırrımız
İnci mercan cevahirdir karımız
Dür alır dür satar dost pazarımız
Böyle bir mübarek yere uğradım

Dostun visalıdır aşığa bayram
Cemalin görünce gönlümüz hayran
Gedai'm ezelden can ile kurban
Arafat derler ya dara uğradım

ALİ HAKİ EDNA -1-

Söz: **Gedai** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Veyis Dede** (03.02.1937)

Kantarma/Elbistan

ALLAH İÇİN

Atma müjgan okların bu canıma Allah için
Girme ey ebru kemanım kanıma Allah için
Hastayım bir çare kıl hicranıma Allah için
Ey hekim-i vakt olan gel yanıma Allah için
Bir ilac et derd-i bi-dermanıma Allah için

Vermeden selavat ehl-i dide-i giryan yürü
Olmadan her katresi bir behri-i payan yürü
Hasret ile çıkmadı bari bedenden can yürü
Ruh-i hicrimdir ecel vaktimdir ey Lokman yürü
Durma gafil sahi kıl imkanıma Allah için

Bir hülasa bu kuru sevdaya uğrattım serim
Rahm edip gülzara gelmez ol gül-i nazik tenim
Hayli demdir gül cemalin görmeğe hahişgerim
Bunca yıldır gülşen-i tuğ-i visalın beklerim
Kıl tarahum bu dil-i nalanıma Allah için

Dostlarım tutsun elim hiç yok mu bir ehl-i vefa?
Hak-i sar oldum ayak altında kaldım vah bana
Eyledim bir mev-civanın rahına canım feda
Tuttun Azrail gibi boynumu minnettir sana
Al kavuştur canımı cananıma Allah için

Sen o gülzar-ı vefanın berkisin ey hüsn ü an
Ateş-i hicran verir bad-i baharın her zaman
Sineme suzişli bir vurdun ki ey kaşı keman
Can u cismim su be su yandı elinden el'aman
Bir içim su serp ten-i büryanıma Allah için

Hayli demdir aşık-ın ol Şah unuttu galiba
Hiç nazar kılmaz o çeşm-i mest-i naz benden yana
Terk-i aşık eylemek insaf mıdır ey aşına?
Böyle söyle kuy-i dildara gidersen ey saba
Vasf-ı halım et şeh-i hubbanıma Allah için

Bilmem ol selv-i eda gül yüzlü yare neyledim?
Ondan özge taze bir dilber mi sevdim peyledim?
Ey **Gedai** çaresiz kaldım da halım söyledim
Dertlerim nur-u ciğer-xunuyla tahrir eyledim
Oku bu divanımı sultanıma Allah için

Söz: **Gedai** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Haydar Bayrak** (1920-25.04.2005)

Dallıkavak/Sarız

SOR

Sevdiğim esrar-ı nur-u cemalın
Görüp meftun olan aşıklara sor
Kıymet-i kal'e-i bezm-i visalın
Nakd-i canın veren sadıklara sor

Zülfünün zenciri divanelerden
Leblerinin zevki mestanelerden
Şem'-i'i ruhsarın pervanelerden
Ateş-i hicrinle yanıklara sor

Gedai var eden bu mümkünatı
Kimdir ihya eden hayyül mematı?
Hızır'a sormadan ab-u hayatı
Aşk meyın nuş eden aşıklara sor

Söz: **Gedai** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Haydar Bayrak** (1920-25.04.2005)

Dallıkavak/Sarız

Kaynak: **Perişan Güzel** (1926-27.10.1994)

Kaşanlı/Elbistan

O LEYLA LEYLA

Sabahtan uğradım ben bir figana
Bilmem ki ne söyler O Leyla Leyla?
Sen gel dedin ben de geldim yanına
Çekeyim karşında hü Leyla Leyla

Defeyle davayı gönülden bırak
Hakikat rahında sen olma irak
Aşkın zencirini gel boynuma tak
Erdirir murada bu Leyla Leyla

Yar zülfün telini eyledin çengel
Kavuşamam dosta arada engel
Kapında ölürsem üstüme sen gel
Gözün yaşı ile yu Leyla Leyla

Felek çakmağını serime çaktı
Beni bir onulmaz derde bıraktı
Vücudum şehrinin odlara yaktı
Yandım medet yetiş su Leyla Leyla

Ayağının tozu gözüme sürme
Gel otur yanıma boynunu bürme
Has Huda kulunu kapında sürme
Bülbüle münasip gül Leyla Leyla

Seher doğmayınca güller açılmaz
Engür dolmayınca benler seçilmez
Leyla olmayınca bade içilmez
Çekelim ah ile hü Leyla Leyla

Adımı sorarsan **Ali Gulami**
Sen gelmezsen bari gönder selamı
Daim dilimizde Hakk'ın kelamı
İşte zikrim fikrim bu Leyla Leyla

Söz: **Ali Gulami** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Hacı Bayrak**

(04.07.1937-23.11.2005)

Dallıkavak/Sarız

MUTTASIL DÜVAZDEH-İ İMAM

Hey meh-i mülkü muhabbet hey hakikat gülşeni
Hey şeh-i müşfik Hasan'ına bağışla sen beni
Lutfi kıl şey-i Hüseyin'i hem Ali'nin aşkına
Şeh-i kalbimsin muhakak zabtı kıl mülki teni
Nütfayi şey-i Ali hem müstekimin meşfai
Müstekim kıl Kaz'm'ına Muhsin'in u muhibbini
Hem Ali'nin hem Taki'nin hem Naki'nin aşkına
Şah Hasan hep muhabbet hatemine sensin gani
Men **Ali** ahsan gül-i bülbülyem hey şeh-i aşk
Tehemül mihnetine gel yetiş ey beste-yi aşk
Hep amimtiy muntahap kıl ol cananın aşkına
Nasip eyle nazm-i latifinle feyz-i suhani

Söz: **Ali** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

-24-

AŞK

Aşka ta'n eylemez her kim olur agah-i aşk
Aşık-ı maşukuna yetiştirir hem-rehi aşk

Ka'be-i aşka girenin rehberidir niyeti
Zairin destine tutar hadim-i der-geh-i aşk

Aşık-ı zulmetde komaz erişir imdadına
Nagihan eyler tulu' amacına ol meh-i aşk

Aşık-ı hakikden özne taşra atma bir kadem
Bir karardan özgesini eylemiştir nehy-i aşk

Doğumun tarihini arz eyler son mısra' size
Men **Ali** ahsen gül-ü bülbülüüm hey şeh-i aşk **1303**

Söz: **Ali** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

SULB-İ ADEM

Getirdin vücudum sulb-i ademden
Didarına meftun eyledin canım
Tenim can istedi erdik bu demden
Gözüm özüm gönlüm ruh-u revanım

Halin ise gözüm nurunun ferî
Ruhun ise tuttu mihrîyle seri
Rûhum meskenindir gel sadrın beri
Dinim didarındır görmek imanım

Gerdenin şu'lesi zapt etti beni
Zülfün teli tuttu canıyla teni
Vaslındır dileğim ey gönlü gani
Gül-şen-i hüsnünde ettim seyranım

Cebinin nur efşan mihr u mah gibi
Ebrular her taraf iki şah gibi
Vahdetin sırrına can agah gibi
Ednayım bi-misal Şah-ı Merdan'ım

Gözlerin mushafı hüsnün nazarı
Müjeler müheyya saf saf hazırı
Hamdu-lillah rehber ettin Hızır'ı
Zahm-ı hicre merhem derde dermanım

Gül yüzünü gördüm benim can oldu
Ser-tabî-pa buyin ruha kam oldu
Ezelden ettiğim bu peyman oldu
Hayy u hazır her-dem sırr-ı Sübhan'ım

Tenimdeki canım sensin ruh-u pak
Sözün tutmayanın bağı olsun çak
Ali'yim olmuşum ayağına hak
Hazırım nazırım dilde sultanım

Söz: **Ali** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

HERKES ZÜMRESİYLE

Herkes zümresiyle eyliyor ülfet
Güruh-u nacide cemaatimdir
Muhıbb-i muhlisler ederler sohbet
Nam-1 pakın zikrim ibadetimdir

Muhammed Ali'nin musahib yarı
Rehberim Cebrail gördüm didarı
Pirim Hüseyin'dir buldum sağyarı
Mürşidim Ali'dir özüm zatımdır

Matlubum müyesser İmam-1 Cafer
Hazırım nazırım Ali'yi Haydar
Mehdi zuhur eder azim ser-asker
Al-i abaya der hidayetimdir

Muhammed Mehdi'ye mazlum intizar
Sürura yetişse def' ola ağyar
Şah-1 Merdan cinsi olalar ser-dar
Bende-nevaz şah-1 vilayetimdir

Ali'yim olmuşam ayağın haki
Vuslatına er gör paklerin paki
Bendesiyim sevdim Şah-1 levlaki
Cümleden evveli şefaattımdır

Söz: **Ali** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

HABERDAR EYLE

Müjde-i vaslını eriştir şahım
Sağlığından beni haberdar eyle
Tulu et alınma gül yüzlü mahım
Özümü gözümü pür-envar eyle

Hüsnüne tahsinler haline selam
Sana yardım etsin on iki imam
Hem nefesin olsun hayyü “La yeman”
Göster kend özünü aşikar eyle

Sana nusret versin gerçek erenler
Hep varından geçip didar görenler
Ayağın tozuna yüzün sürenler
Mihr-i amallerin tabudar eyle

Hazırsın nazırsın her-dem her nefes
Hidayet kanidir namına adres
Benimle ol her dem olmayım bi-kes
Yok oldum seninle lütfen var eyle

Sıhhatin sıhhatim canındır canım
Rağbetin ülfetin dinim imanım
Sana erişmektir ahd u peymanım
Perde-i ref’edip dem didar eyle

Özüm sizinledir himmetin bile
Gözümden özümden girübsen dile
Hasrettir eriştir bülbülü güle
Bahçe-i vuslatla kamukar eyle

Hoca'yım bu sene bin üç yüz elli
Üç yüz otuz beşin nişanı belli
Lütfen gözlerime eyle tecelli
Seninle sahib-i itibar eyle

Söz: **Hoca** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

NASİB EYLE YARAB

Nasib eyle Yarab dosta erişem
İntizarım görem gül-ruhsarını
Hane-i vahdetde canda görüşem
Arzumca seyr edem hoş reftarını

Yüzlerim süreyim hak-i payine
Tarahüm eylesin bu gedayine
Gözlerim meftundur hüsn-i ahyine
Görüştür göreyim hub didarını

Canımı canına teslim edeyim
Gücüm yettiğince ta'zim edeyim
Vahdetin hikmetin tefhim edeyim
İşidem hayat bahş dost güftarını

Mihr-i didarına zerredir canım
Hal-i ruhsarıdır dinim imanım
Ezelden ettiğim ahd u peymanım
İçeyim elinden nur esrarını

Sıhhatim nefesi kendidir kendi
Gönlümü best ediş zülfünün bendi
Hoca'sıyım ruhum bana efendi
Göreyim didarı pür-envarını

Söz: **Hoca** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

PİR-NURU

Pir-nuru doğdu üstüme
Alemin müstesnasıyım
Bir daman girdi destime
İmam Cafer ednasıyım

Muhibb-i şah-ı merdanım
Hasan Hüseyin benim canım
Ali derdime dermanım
Muhammed'in sedasıyım

İmam Cafer bilir halim
İmam Kazım hoş hayalim
Hüsnüne ezel meyyalim
Bab-1 vuslat gedasıyım

İmam Rıza vere nusret
Muhammed'den ola himmet
Ali er gör vere vuslat
Halis Hızır duasıyım

İmam Hasan-ül Askeri
Huzuru gözlerin ferî
Mehdi-yi al-i Hayder'i
Sağ gönüller ricasıyım

Bin üç yüz ellidir bu sal
Müşküller ola inhilal
Üç yüz otuz beşe timsal
Mihr u mahin ziyasıyım

Hoca'dır söyleyen bunu
Ruhu candan alır onu
Gel görüşem bayram günü
Vasl-ı güruh fedasıyım

Söz: **Hoca** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

OLUR

Elinden muhabbet dolusun için
Ayılmaz didarı görür mest olur
Rızayı gönlünce varından geçen
Gerçeklerin meclisinden hest olur

Gönlümde sen canım senin siperin
Beni hıfz eyleyen senin hünerin
Himmetin gayretim yar-u yaverim
Her tüyüm tenimde hu perest olur

Senden görünüyor Allah münceli
Sana yardım etsin Muhammed Ali
Seninle himmeti Bektaş-ı Veli
Lahmike lahmimiz ta elest olur

Rıza için olsun benim her işim
Hükmünde olursam olmaz teşvişim
Muinim hazırım men bir dervişim
Gerçeklerin sözü her-dem rast olur

Zekat olsun güzel canına canım
Ruhların dinimdir görmek imanım
Sen Ali göhersin Şah-ı Merdan'ım
Hoca huzurunda kemerbest olur

Söz: **Hoca** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

-31-

DİLE MİN -A-

Dile mın-i laqa laqa
Da barfake qa vanaqa
Oymağe Qıcan gı topbın
Teleqa pore ta naka

Ro kata evr dakat tari
Hurik hurik baran bari
Ja dayında hatta huro
Tuşti şuna ta nagari

Ham **Huri'**ye hamı **Ali**
Pır qas nızanı vi hali
Axiri nave xa bu **Ax**
Hen ba darde ta danali

DİLE MİN -B-

Dile min-ı laqe laqe
Da berfeke qe venaqe
Oymaxi Qıcan gı topbın
Teleka pore ta nake

Ro ketı evr daket tari
Hurik hurik baran bari
Ji dayında hetta ıro
Tiştı şuna te negarı

Him Hürü'ye hime Alı
Pir kes nızanı vı halı
Axırı nave xa bu Ax
Hin bi derde te dinah

Söz: Hürü, Ali Haki (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: Hüseyin Özdemir (1939-4.12.2014)

Sevdilli Köyü, Han Mezrası/Elbistan

Kaynak: Ali Şükran Doğan (1942-05.06.2010)

Yapılıpınar/Elbistan

-32-

GELDİ

Şükr ederim Hakk'a her-dem
Böyle vahyi Hüda geldi
Yarıyla olmuşam hem-dem
Muhammed Mustafa geldi

Yeşil sancaklar dikildi
Düşmanın haymı söküldü
Güzel gül-bünler çekildi
Ali-el-Mürteza geldi

Ne güzeldir Hakk'ın işi
Sadıklar çekmez teşvişi
Kendi erkek özü dışı
Hüsn-e Malik Rıza geldi

Diliyle sevmişem dili
Saçları can u dil teli
Ali'nin gönül bülbülü
Hüseyn-i nur safa geldi

Dostun gülünü dermeye
Dilber cemalin görmeye
Ayağına yüz sürmeye
Ali Zeynel-aba geldi

Girdim bağına ötmeye
Dil diler dosta gitmeye
Kemer-best etek tutmaya
Bakır nur-u beka geldi

Geldi halimi sormaya
Müştakım didar görmeye
Gönül arzusun vermeye
Cafer Sıdk-ı safa geldi

Gelmişem yine gitmeye
Pirimden etek tutmaya
Günahımı avf etmeye
Tabib benden Rıza geldi

Şaha hasretim varmaya
Hail olanı yarmaya
Yaralarımı sarmaya
Kazım ahde vefa geldi

Dosta erdirenden meded
Didar gördüren den meded
Selam olsun Ali ebced
Taki derde deva geldi

Hüda'dır gayriye faik
Carıdır adeti sabık
Aşık maşukuna layık
Naki'ye iktida geldi

Dostdur gönlümün dileği
Nüzul etti hak meleşti
Neyleyim gayrı feleşti
Askeri'ye Hüda geldi

Batın ilmi gün açıldı
Doğdu rahmetler saçıldı
Hulle donları biçildi
Mehdi sahib liva geldi

Gönül sırrına mahremdir
Muhammed Mehdi hatemdir
Efdali nesli ademdir
Hu hudandır bunda geldi

Söz: **Efdali** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

ALİ -I-

Ey gönül himmet dilersen maye-i himmet Ali
Salma elden tut damanın badi-i hürmet Ali

Nice ahbabı felaketden halas etmişdürür
Nice müflisin edüpdür sahib-i nimet Ali

Can u dilden çağırana zikr-i namın taati
Sırr-ı esrarına ermek bir büyük hikmet Ali

Gah özümde gah gözümde gaibde gah menzilin
Zümre-i paklere Allah eylesin rahmet Ali

Harhari'yim nar-ı mihrinde hararet bende var
Derdimi dermana er gör çekmeyim zahmet Ali

Söz: **Harhari** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

ALİ -II-

Zülf-ü yara aşkıyla men olmuşum ber-dar Ali
Kıl meded kim yar-ı dilim bana olsun yar Ali

Kametim ser-ta-bi-pa ruh-u cemalindir senin
Yek vücud herdemde namin eylerim tezkar Ali

Ah u zarı dil ü can vechim ser-a-ser zerd eder
Başın için kıl tarahhüm işim ah u zar Ali

Ters-i hicran ile ey dil olma mağmum sabır kıl
Menzile erdirmek için hamdulillah var Ali

Harhari'yim emri hakla ver dileğim hilm ile
Ma'bud u maksudun için Haydar-i Kerrar Ali

Söz: **Harhari** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

ALİ -III-

Ruh-u ülya muhlisidir Harhari al-i Ali
Arılardır hep muhibler peteği balı Ali

Kendisi Allah'durur ebdan-ı paki Mustafa
Nokta-yı ba'ye işaret ruhunda hali Ali

İş bu ayetle tamamdır üç yüz otuz beş gazel
Ümidim olsun müyesser sen ver ikbali Ali

Et münacatım kabul hitama erdi defterim
Elif'den Ya'ya değin yazıldı ef'al-i Ali

Harhari'yim Haki'yim hem Vash'yim aslım için
Hem **Figani** derbeder adım veli ali Ali

Söz: **Harhari-Haki-Visali-Figani** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

BAKIN

Dinleyin güftar-ı hakikat ehlin
Sıdk ile ikrarı verene bakın
Hazret-i Merdan'ın tahkik kelimamın
Cabirin girdiği fırına bakın

Bu yolun binasın kurdu erenler
Serini bu yolda verdi görenler
İkrar verip sonra geri dönenler
İşte o merdud-i tuğyana bakın

Dil ile ikrarı verdi nicesi
Aşıklar elinde aşkın hecesi
Visal-i Leyla'dır kanın bahası
O cemallullaha erene bakın

Nadanların ahd ü peymanı olmaz
Bin yıl hizmet etse esrara ermez
Cihan hep nur olsa zerresin görmez
Bir sırr-ı nihandır pinhan-a bakın

Beli dedik Şah'a dönmeyiz billah
Görelim davayı hasbeten-lillah
Hüseyn'i sevene bura Kerbela
Harhari'm der şah-ı hubana bakın

Söz: **Harhari** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Şeyh Ali Kaygısız (Visali)** (08.11.1943)

Kırkısrak/Sarız

Kaynak: **Hacı Bayrak**

(04.07.1937-23.11.2005)

Dallıkavak/Sarız

Kaynak: **Veyis Dede** (03.02.1937)

Kantarma/Elbistan

KOYMAZ

Benden kaçma sana aşıkım ezel
Eğer kaçsan ahd u peymanım koymaz
Kurtulamazsın sen ahımdan güzel
Göge çıksan ah u efkarım koymaz

Beni melul mahsun bırakıp gitsen
Ben garibi bu diyarda terk etsen
Coşkun sular gibi çağlayıp aksan
Derya olsan çeşm-i boranım koymaz

Sevdana düşeli oldum divane
Eyyüp sabretmedi böyle hicrana
Kafir olsan rahm ederdin nadana
Düşman olsan Seyf-i Merdan'ım koymaz

İnsaf et sevdiğim hal-ı gedaya
Yaktın beni külüm çıktı havaya
Nasıl dayanırsın bu ah u vay a
Demir olsan nar-ı suzanım koymaz

Bu sevda serimden ayrılmaz illa
Harhari dostunu terk etmez billa
Eğer ayrılırsan ey saçı Leyla
Çöllerde dolaşan Mecnun'um koymaz

Söz: **Harhari** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **İbrahim Erdem** (1925-03.02.2014)

Akçadağ/Malatya

DEVİRAN İÇİNDE

Emsalin bulunmaz aradım yoktur
Onsekizbin alem devran içinde
Şüphesiz bilmişim cemalin Hak'tır
La diyenler kaldı güman içinde

Okudum anladım şerh-i İncil'i
Öylece söylemiş Tevrat'ın dili
Ona dahi benzer Zebur'un hali
Üçününde aslı Kur'an içinde

Kur'an'ın mefhumu ruhun kitabı
Onu okumayan bilmez hesabı
Harmanı karışık istiyor kabı
Daha danesi de saman içinde

Be olmuştur halin sin olmuş işin
Cihanda bulunmaz menendin eşin
Yer oldu ayağın gök oldu başın
Mağrib ulak maşrik nihan içinde

Visali'yim yarin kulu kurbanı
Dosta teslim ettim canı cananı
Bizden ayırmasın dini imanı
Cüda düşürmesin erkan içinde

Söz: **Visali** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Veyis Dede** (03.02.1937)

Kantarma/Elbistan

Kaynak: **İbrahim Erdem** (1925-03.02.2014)

Akçadağ/Malatya

Kaynak: **Kılavuz Bakır** (17.09.1974) **Gaziantep**

MÜSEDES

Senin elfaz-ı can-ı bahşin vilayetten nişan söyler
Senin her saçın teli keffaretle iman söyler
İzarın zülfüne girmiş benim mihr-i cihan söyler
Dehanın nokta-i hal ruhun Hakk'tır nihan söyler
Kılıcı kaşların hun-riz dökerim nice kan söyler
Deler müjgan-i dil-i aşık alırım çokca can söyler

İhata eylemiştir aşk ruhsarın vücudum hep
Görünen cümleten sensin kıyamım u kuudum hep
Hayali hatt-ı ruhsarın salat ile sücudum hep
Senin derd-i visalindir bu dünyaya vürudum hep
Gönülde saklarım aşkın söze gelir lisan söyler
Bu esrar-ı mugayyebatı dudak söyler dehan söyler

Senin mihrin teninde can olupdur ey pir-i peyker
Gözü şehla' sözü ihla' güzel haslet mülk-i manzar
Eya hublar şehin-şahı vilayet tahtına server
Özü sağlar yüzü ağlar olublardır sana çaker
Senin hüsn-ü cemalini bihişt-i cavidan söyler
Olupdur huri gılmanlar ibadette cenan söyler

Kılıpdur bade-i aşkı cemalin canımı ser-mest
Urup tir-i tebarıyla senin zülfün edipdür best
Mürüvvetle sadakatde damanına erişmiş dest
Terahümle gıyabımdan yoğunun sen edibsen hest
Daha bir lafz-ı vardır kim sakildir dil-giran söyler
Ayende hücre-i aşk-ı cemaline giran söyler

Utandır mah sana karşı yüzünden gün hicab eyler
Döner hublar cemaline saçın örter nikab eyler
Eşiğinde şehin-şahinler özün cümle türab eyler
Düşüpdür nar-ı aşkın bağrımı her-dem kebab eyler
Visali'yim benim aslım dilimden tercüman söyler
Ne eylerse ol eyler hemde ol ruh-u revan söyler

Söz: **Visali** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

-40-

OLMAZ

Güzel çoktur bu dünyada
Senden güzel şaha olmaz
Adem kurtulur belada(n)
Bela çeken reha olmaz

Aşık olan kıyar cana
Canın verir yana yana
Dost yüzünde hal dürdane
O halına baha olmaz

Alem gevherin dökseler
Hezaran ihsan etseler
Terazi ile tartırsalar
Bir kılına paha olmaz

Ey gönül görmüşüm düşü
Aklı olup bilsen işi
Candan geçip versen başı
O güzele fena olmaz

Allah bir Muhammed Ali
Hakikatta gerçek Veli
Hak'tır Hak demişiz beli
Ondan özge Huda olmaz

Çoktur canından geçenler
Türlü müşkülü seçenler
Hezaran ağı içenler
Hasan hulk-i Rıza olmaz

Rah-ı Hakk'ı bilen çoktur
Kalp pasını silen çoktur
Hançer ile ölen çoktur
Hüseyn'i Kerbela olmaz

Mervaniler ne ettiler
İmamlara kast ettiler
Dar zindanda çok yattılar
İmam Zeynel-Aba olmaz

İmam Bakır gibi yoktur
İmam Cafer yolu Hak'tır
İmamım diyenler çoktur
Kazım Mus-i Rıza olmaz

İmam Taki, İmam Naki
Askeri'dir bin-revnaki
Halk içinde gezen saki
Çoktur sahip-Liva olmaz

On-iki'den başka imam
Buldum diyen haksız kelim
Akıl değil burhan tamam
Hiç derdine deva olmaz

Bendesiyem ey **Visali**
Yoktur bunların emsali
Kim içmez bunlardan dolu
Yalan söyler feda olmaz

Söz: **Visali** (1889-1961)

Yapılıpınar/elbistan

Kaynak: **Gözel Dede** (20YY) **Elbistan**

Kaynak: **Aldede** (1930-15.01.2008)

Gücük/Elbistan

ALİ'DİR ALİ

Muhammed Mustafa bir güle benzer
Gül Muhammed bülbül Ali'dir Ali
Bülbül de gül ile eyliyor pazar
Gül Muhammed bülbül Ali'dir Ali

Bülbüldür gülünün methini eden
Aşıktır maşukun ikrarın güden
Bülbül canlı ama gül de bir fidan
Gül Muhammed bülbül Ali'dir Ali

Bülbülün fığanı gülün üstüne
Aşık maşukuna sadık dostuna
Eğer sorar isen gülün aslı ne?
Gül Muhammed bülbül Ali'dir Ali

Doldur saki doldur bir bade doldur
Aşk ile muhabbet pazarı güldür
Birisi arıdır birisi baldır
Gül Muhammed bülbül Ali'dir Ali

Ednai'yim ağyar yurduna göçmem
Özüm turabidir yüksekten uçmam
Can feda ederim gülümden geçmem
Gül Muhammed bülbül Ali'dir Ali

Söz: **Ednai** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Mehmet Yüksel Dede**

("1341"1925-18.09.2013)

Kantarma/Elbistan

AMAN HA AMAN

Meyil verme bu dünyanın varına
Gafil olma gönül aman ha aman
Bugünkü fırsatı koyma yarına
İkrara saf sarıl aman ha aman

Geçti geçen günler bir hayal oldu
Gidenler gelmiyor baki kim kaldı?
Dünya bir gelindir seven aldandı
Sen sana hadar ol aman ha aman

Yaptığın iy'liği yanılıp yıkma
Alçak yürü atın sarpa bırakma
Alem güzel olsa birine bakma
Esma-i zatın bil aman ha aman

Ednai'yim nura gark olam dersen
Arılardan arı pak olam dersen
Haki der Hak ile Hak olam dersen
Ölmeden ezel öl aman ha aman

Söz: **Ednai, Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Hacı Bayrak**

(04.07.1937-23.11.2005)

Dallıkavak/Sarız

CANLAR MERHABA

Çoktan beri arzuladım ben sizi
Hoş sefa geldiniz canlar merhaba
Şükür kavuşturdu yaradan bizi
Hoş sefa geldiniz canlar merhaba

Şükür kıldım bu maksuda erince
El bağlayıp divanına durunca
Mesrur oldum gül cemalin görünce
Hoş sefa geldiniz canlar merhaba

İzzetle hürmetle hem şefkat ile
Dilerim Mevla'dan gönül şad ola
İnayet kıldınız bu teşrif ile
Hoş sefa geldiniz canlar merhaba

Hak sizleri kadim etsin dostuna
Niyazım var cümleminizle destine
Bu meyli muhabbet demin üstüne
Hoş sefa geldiniz canlar merhaba

Haki'yim hizmetle hitamdır sözüm
Hak-i payinize süreyim yüzüm
Noksanım var ise tamama yazın
Hoş sefa geldiniz canlar merhaba

Söz: **Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **İbrahim Erdem** (1925-03.02.2014)

Akçadağ/Malatya

Kaynak: **Hacı Bayrak**

(04/07/1937-23/11/2005)

Dallıkavak/Sarız

Kaynak: **Hatayi İnsan** (1880-1992)

Aktil/Elbistan

NUTUK

Varlığım kalmadı Hak var olunca
Kervanlar gidiyor yollu yolunca
Kafirler kırıldı ün olununca
Şah'ımın avazı ah duyulunca

Böyle emreyledi Hak Kur'an ile
"faktilü nefsehim" kıra'at eyle
Hak rahmetin eyler istiğfar eyle
Allah'ın bir ismi Rahman olunca

Kudret-i Hak ile yanmıştır fener
Münkir üflemele zannetme söner
Her yokluğun sonu varlığa döner
Hak-Muhammed-Ali bir nur olunca

Tanrı'nın kudreti aşikar oldu
Avalim Hak ile cümleten doldu
Ali Haki şimdi kevseri sundu
Muhammed'in yarı Şah'ım olunca

Söz: **Ali Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Doç. Dr. Bedri Noyan Dedebara**
(1912-1997) **Serez**

ÖZ YARİN İLE

Muhammed Ali'yi göreyim dersen
Özünü birleştir sağyarin ile
Hakikat evine gireyim dersen
Benliğini bırak ağyarin ile

Ölmeden evvel öl diri gör canın
Uyma havasına fani cihanın
Mürşide teslim ol sözün tut anın
Bakaya eresin didarın ile

Bu mihman haneye konanlar göçtü
Girdiler perdeye zamanı geçti
Ecel şarabından cümlesi içti
Sen daha durursun efkarın ile

Hak olan ademdir dedin inandın
Allah'ı böylece bulurum sandın
Hani o niyetle kime dayandın?
Teslim oldun mu sen hep varın ile?

Erdinse canana kurtardın canı
Gördünse didarı buldun imanı
Eğer arif isen ademi tanı
Hayata eresin esrarın ile

Tanımak dilersen benliğinden geç
Hayat-ı cavidan sahibini seç
Muhammed Ali'den giyinesin taç
Birliğe eresin öz yarin ile

Ali'nin **Haki**'nin özü bir zattır
O zat huzurunda kainat mattır
Allah'ın birliği aslen sıfattır
Her dem nazır çeşm-i envarın ile

Söz: **Ali Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Veyis Dede** (03.02.1937)

Kantarma/Elbistan

Kaynak: **İbrahim Ethem Eyisan Dede** (21.03.1954)

Kantarma/Elbistan

Kaynak: **Kılavuz Bakır** (17.09.1974) **Gaziantep**

SENSİZ GEÇEN GÜNLER

Sensiz geçen günler bad-i hevadır
Onları saymazam benim yaşıma
Bu sözüme şahid hazır Hüdadır
Sen bendensin benden özge daşıma

Hamrım mihrin ile olmuş perverde
Gezdiğin menzilde yüzlerim yerde
Gün yüzüne bulut olmasın perde
Bülbüllerin gelsin benim başıma

Rahatım sıhhatim hayatım dadı
Vücudum varlığı hükmün icadı
Vahdet-i vaslının olam dil-şadı
Elfaz-ı bi-mislin girsin guşuma

Tende canım ise emanetindir
Gönlümün arzusu iradetindir
Lezzet-i can-ı dil sıyanetindir
Başınçün döşünü sar bu döşüme

Hayalin gönlümde can oldu cana
Vahdetin meyinden oldum mestane
Hal-i ruhun sahip din ü imana
Işığın rehberdir her bir işime

Üç yüz ellideyim er gör visale
Üç yüz otuz beşte erem cemale
Vaslına eriştir etmeyem nale
Halim hep ma'lumdur sen sır-daşıma

Haki'yim suhte-i mihr-i didarım
Hoca'yım meftun-i hal-i ruhsarım
Yusuf'i hüsnüne men haridarım
Er gör beni üç yüz otuz beşime

Söz: **Haki, Hoca** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

ELHAMDÜLİLLAH

Arzuladım didarını görmeye
Nasip oldu gördüm elhamdülillah
Hasret ettim visaline ermeye
Yarab şükür erdim elhamdülillah

Huda matlubumu etti müyesser
Cemalin nurundan olduk münevver
Zülfü halin dersin eyledim ezber
Nam-ı pakin virdim elhamdülillah

Nurlar dökülüyor zülfü ağından
Murg-i dilber sevdim hüsn-ü bağından
Yüzlerim ferraştır dost ayağından
Taze güller serdim elhamdülillah

Başımı yetirdim dost ayağına
Hüsn-ü nazar saldın bu alçağına
Serbeser eğildim öz toprağına
Hakine yüz sürdüm elhamdülillah

Zelil toprağına eyledin aziz
Basiret ehline büyük bir muciz
Uğruma yetirdi hayalın bir iz
Huzuruna girdim elhamdülillah

Hayatın lezzeti iltifatındır
Akliyatın senin ahiretindir
Sual ettim dilin inayetindir
Hatırını sordum elhamdülillah

Haki'yem Ali'sin ey ruh-i canım
Dinim didarındır görmek imanım
Serapa boyuna ezel hayranım
Canım dilim verdim elhamdülillah

Söz: **Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **İbrahim Erdem** (1925-03.02.2014)

Akçadağ/Malatya

Kaynak: **Kılavuz Bakır** (17.09.1974) **Gaziantep**

GÖNÜL GAFİL OLMA

Gönül gafil olma konanlar göçtü
Bırakıp gittiler fani cihani
Ecel badesini cümlesi içti
Tenlerde ayırdı azrail canı

Hepisi hırkaya çektiler başı
Bırakıp gittiler yarı yoldaşı
Beğenmeyen türlü türlü kumaşı
Akıbet bir kefen bürüdü anı

Nice nazik beden girdi toprağa
Mağrur olma mala mülke konağa
Ölmeden eriştir gönlünü sağa
Fark ettire sana sırr-ı nihanı

Fırsatı kaçırma eriş bir yare
Dermansız derdinin dermanın ara
Ölümün derdine bulunmaz çare
Dünyanın işleri hep olur fani

Dünyanın hilesi çoğun aldattı
Nicesi varını dünyaya sattı
Onlar kendisini hayvana kattı
Çünkü bilmediler kamil insanı

Dünyaya aldanmaz güruh-u naci
Özü birleştirmek ölüm ilacı
Muhammed Ali'den giyinen tacı
Pişva ediniyor şah-ı merdanı

Ali-yi Haki'yim cemal bakidir
Ruh-u ülya sır kitabın okudur
Mey-i muhabbettir Ali sakidir
İçenler buldular Hızır'ı zamanı

Söz: **Ali Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

SAKIN SATMA YARINI

Ey gönül özün içinde ara bul dildarını
Du cihanın varlığına sakın satma yarını

Baş koyup meydan-ı aşka du cihanı terk edip
Uğruna sarf et hayatla can u ser u varını

Gafil olma dost için kalu bela peymanını
Hatırında sakla her-dem ta ezel ikrarını

Ru'yeti hüsn ü cemali arzulayıp ere gör
Tenvir eyle can u dille dide-i envarını

Özünü sözünle bir et kalb evi ruşen ola
Sırta er velakin kimse bilmesin esrarını

Hak cemaline gözün aç kıl temaşa hikmeti
Masiva için dağıtma zihn'ile efkarını

Can gözünü aç didar-ullahı gör ayn-el yakın
Pak eyle kalb evini ki anlayasın arını

Haki-yi Edna yüzün sür rah-ı dosta daima
Salma elden gaib etme gördüğün didarını

Söz: **Haki, Edna** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

ARA BUL DİLDARINI

Ey gönül alem içinde ara bul dildarını
Eme erer yaraların ger bulursan yarını

Arıya ermek dilersen ta' kib eyle arını
Arıyı ara bulursan çekme gam dildarını

Neyleyim va'de vefaya iktidarım yetmiyor
Bari sen eyle tenezzül gel bul edna harını

Ey bütün hep varlığı var eyleyen Bar-i Hüda
Ulu adınçün yetir meydana getir varını

Binbir adın hürmetiçün ey ganiyy ü muhterem
Hem-deminle hem-demim et zümre-i ebrarını

Ol metin ey can u dilim her günah-ı setr eder
Pek yapış sağlam tutagör ahdini ikrarını

Haki'yim dost ayağıdır matlubum ya-Rabbena
Ger basarsa dost ayağı buldun ey-dil karını

Söz: **Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

-51-

GELDİ

Kudüm-ü iptida Adem
Beli dünyaya bir geldi
Ebamızla Huda akdem
Celi dünyaya bir geldi

Biri Davud ile Musa
Biri Meryem ile İsa
Muhammed, Şah-ı bi-hem-ta
Ali dünyaya bir geldi

Tarikat sırrının Şah'ı
Hakikat sırrının Şah'ı
Velayet sırrının Şah'ı
Ali dünyaya bir geldi

Bu yerler cümlesi sırdaş
Tarikat on iki kardaş
Kamuda şol Hacı Bektaş
Veli dünyaya bir geldi

Kelamı dür gibi her hal
Cihanda nadir-ül-emsal
Bu **Ali Haki** veş abdal
Deli dünyaya bir geldi

Söz: **Ali Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Doç. Dr. Bedri Noyan Dede**
baba (1912-1997) **Serez**

-52-

YA ALİ

Didarımı gördü gözüm
Senin ya Ali ya Ali
Kaynayuben çoşdu özüm
Anın ya Ali ya Ali

Kılavuzum yoldan aştı
Aşkın deryasını daştı
İşidübde meylim düştü
Onun ya Ali ya Ali

Can tazelenir sözünde
Kem-payelik var tozunda
Ferşdemisin arş yüzünde
İnin ya Ali Ya Ali

Zülfükar Kanber-i Düldül
Gül ile bahçe u bülbül
Bu derdime bir çare kıl
Dönün ya Ali ya Ali

Gördüm bir huri sıfatlı
Geldi yanıma minnetli
Layık diyenler cennetli
Hunun ya Ali ya Ali

Dervişler hu deyu gezer
Hu hudan huyunu sezer
Bir dolu ez hüsnü nazar
Sunun ya Ali ya Ali

Makamındır kuy-i Necef
Nerdedir sahra-yı Taftaf
Her-dem ola benden taraf
Yönün ya Ali ya Ali

Haki oldum haremine
Uğradım şah keremine
Sen bağışla mahremine
Bunun ya Ali ya Ali

Söz: **Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

YÜZÜNDEN BELLİ

Güruh-u naciye ereyim dersin
Necata erişen yüzünden belli
Can verip cemali göreyim dersin
Didar görenlerin gözünden belli

Kamillerin gönlü dostuna hane
Dostuna can veren ulaşır cana
Ham söz getirmezler asla lisana
Ehl-i irfan olan sözünden belli

Mürşid-i kamilin gerçek haberi
Ali'yi sevenin çoktur hüneri
Özü sağ yüzü ağ erlerin eri
Gezdiği yerlerde izinden belli

Beden aleminde ruha erişen
Sırr-ı hakikati görüp görüşen
Güruh-u naciye erip karışan
Muhabbet ehlinin razından belli

Hazret-i Ali'dir gerçekler piri
İman eden bildi olmadı diri
Teslim olanların şah-ü dest-giri
Onlarda tadından tuzundan belli

Muhabbet ateşi özünden yanar
Dost elinden dolu içenler kanar
Mest olup kendini hiçe mi sanar
Avına saldığı bazından belli

Ali'yi **Haki**'yim sözüme inan
Zülfükar kuşanıp düldüle binen
Hazırdır nazırdır gönülde her an
O gönül sahibi özünden belli

Söz: **Ali Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Veyis Dede** (03.02.1937)

Kantarma/Elbistan

O LEYLİ LEYLİ

Guş edelim dosttan gelen sedayı
Görelim ne demiş O Leyli Leyli
Terk eyle benliği bırak davayı
Daim ezberimde bu Leyli Leyli

İlahi vafını dönder bu yana
Kelamınla sefa yetir bu cana
Seni and veririm Şah-ı Merdana
Bir dahi halimi sor Leyli Leyli

Mecnun Leyla gibi gel yanımda kal
Zevrak-ı fikrini bahr-ı dile sal
Has muhabbet ile gel gönlümü al
Ayrılığın derdi zor Leyli Leyli

Mecnun Leyla birbirini buldular
Aşık Garip Senem hoşça güldüler
Ferhat Şirin birbirini aldılar
Aslı Kerem oldu kül Leyli Leyli

Lahmike lahmi-im ezelden yarım
Daim senin için ah ile zarım
Gece gündüz sensin gamım efkarım
Süreyim saçına gül Leyli Leyli

Bir rica edeyim Hacı Bektaş'a
Yumuşaklık versin O kalbi taş'a
Gülistan ol desin hicran ataşa
Sensiz ne haldayım gör Leyli Leyli

Vaadine vefa gözet baharı
Sözünle geçerim leyli neharı
Rızalık mührünü teslim et barı
Terk ettim uğruna ser Leyli Leyli

Ben **Haki**'yim derim her gün el-aman
Cihanda geçirdik bir hayli zaman
Gel otur yanımda sen söyle kelam
Şimdi durağımız Han Leyli Leyli

Söz: **Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **İbrahim Erdem** (1925-03.02.2014)

Akçadağ/Malatya

Kaynak: **Kılavuz Bakır** (17.09.1974) **Gaziantep**

GEL BERİ

Bu Hakk'ın sırrına yeteyim dersen
Günahların ele al da gel beri
Mürşit eteğinden tutayım dersen
Hırs-nefsi damah-ı sal da gel beri

Varıp bir gerçekten öğren sen seni
Sen seni bildinse bildin Rabb'ini
Varından vaz geçip yok et kendini
Tarikat edeb-i bil de gel beri

Hakikat dediğin bir ince yoldur
Girmek diler isen benliği öldür
Zikr-i tesbih ile kalbini doldur
Aşk-ı ilahiden dol da gel beri

Ali Haki gel şu men-aref-e bak
Künd-ü kenz sırrını eylersen idrak
Nefis kalesini yıkarsın ancak
Zülfükar-ı Haydar elde gel beri

Söz: **Ali Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Bektaş** (1921)

Dallıkavak/Sarız

CANDAN İÇERİ

Zulmet deryasında kapıldım sele
Girdim bir mekana candan içeri
Safî kıl gönlünü dalma hayale
Vardım bir mekana candan içeri

Takdir ilahidir çaldı kalemi
Söyleyüben verdi zat a kelamı
Lütf-u ihsan etti devr-i alemi
Erdim bir mekana candan içeri

Haki pay eyledim Pir divanına
Yüz sürdüm oturdum Pir dergahına
Kemer-best eyleyip durdum darına
Durdum bir mekana candan içeri

Söz: **Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Şıxo Dede** (1904-27.04.2000)

Kantarma/Elbistan

Kaynak: **İbrahim Eren** (1933-1997)

Kösahya/Elbistan

GEREK

Ali'yi sevenler gerçek erenler
Bütün varlığıyla merdane gerek
Aşık-ı sadıkın izin sürenler
Gönülde sevgisi bir dane gerek

Has muhabbetdir kim harabi yapar
Hüda'yı bir görür ol sebep tapar
İki tanrı bilen yolundan sapar
Gidesini bilmez ne yana gerek

Çünkü hep tutuptur küllü cihanı
Kimse bilmez nerde tutmuş her yanı
Buldu ise buldu bulan bir canı
İkrar-ı imanı bir cana gerek

Karşısında bakıp kendini gören
Onlardır evliya yolunu süren
Özü bir eyleyip birliğe eren
Kendi varlığından üryana gerek

Mürşid-i kamilin sözü gerçektir
Gönülde sevgisi çift değil tektir
Ma'sum yaşayanlar temiz etektir
Tabi'at ma'rifet insana gerek

Kamiller sohbeti candan erişir
Arifler muhibbler güzel konuşur
Müşkül işlerini söyler danışır
Müşkülü hal etmek irfana gerek

Ali'nin **Haki**'nin sözü özlüdür
Dostunu fark eden özü gözlüdür
Günden açık olan tenden gizlidir
Koymalı mizanı iz'ana gerek

Söz: **Ali Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Şıxo Dede** (1904-27.04.2000)

Kantarma/Elbistan

**MERHUM NAZIMIN RİHLET TARİHİ
RUMİ-HİCRİ ("1362"1942)**

"Bir aziz-i bi-bedel etti cihandan intikal
Derd-i hasretinden oldu cümle ahbab bi-mecal

Adı Kalender Fakri hem Hayderi'dir mahlası
Al-i aba muhabbeti kendisi de ehl-i hal

Altmış beş yaşını geçmiş ol sahiyy ü muhterem
Cennet eyleye makamın Hak Cenab-ı Zülcelal

Afv edüb cürm ü hatasın Vahhab Hakk'ı Zülkerem
Ruh-i paki görmesin hiç bir cihed hüzn ü melal

Tarihi bin üç yüz altmış iki oldu hicride
Gece Mayıs mah-ı üçde eyleyübdür irtihal

Kendi kamil özü amil bir Veliyyullah gibi
Arif-i billah idi hem sahibi hüsn-i cemal

Tabiri rü'yada girya hem-dem idi Yusuf'a
Lafz-ı can-bahşaları da daima şirin-mekal

Ruhuna olsun selamı **Haki**'yanem daima
Himmeti olsun beraber her zaman ruz u leyal"

Te'lif Tarihi: **1946**

Tahriri: **1951**

Söz: **Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **DİVAN-I HAYDARI**

("1296"1876-"1362"1942)

Beştepe/Elbistan

Not: **Ali Haki** el yazmasından

Sayfa No: **187**

Şiir No: **389**

Çeviri: **Mehmet Yaman** (1940-07.01.2014)

Ocak Köyü/Erzincan

EY GÖNÜL

Ey gönül hüsn ü cemali yari sevmek ar değil
Hak cemali nuruna münkir olanlar yar değil

Bülbül olmaz gül-şen-i hubb-i didara ermeyen
Gece gündüz derd-ü hasret ile ah u zar değil

Yar için çalışmayan gece gündüz derdiyle
Nefsi için ne kazansa hep zarardır kar değil

Küll-i varından geçip yok olmayan canan için
Aşık-ı sadık deminde yoktur ol kes var değil

Sağ muhabbetle sevip canan için candan geçen
Girse ateş içine nura döner ol nar değil

Söyleme na-mahrame sırr-ı hakikat arif ol
Hal-i dilden bi-haberler vakıf-ı esrar değil

Bahçe-i sadr-ı visali yara kon ey mürg-i dil
Meyvedar olan ağaca berg-ü bari bar değil

Haki'yim dost rahına serdim yüzüm men muntazır
Ta elest deminde va'dim taze bir ikrar değil

Söz: **Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Elbistan Tarihi,**

Cumhuriyet'in Elli'nci Yılı (1973)

Kaynak: **Veyis Dede** (03.02.1937)

Kantarma/Elbistan

GELDİM

Dergah-ı pakine ey ruh-u canım
Hab-ı gafletimden uyandım geldim
Avf eyle hatamı dil arzumanım
Ta ezelden sana inandım geldim

Bu alemin işi huy-u ha ile
Gönül rahat olmaz o gavga ile
Güneşin niyeti her dem ay ile
Kesretin işinden usandım geldim

Ervah aleminde sen özüm idin
Canımın sıhhati hem gözüm idin
Lafzımda söylenen öz sözüm idin
O sağ niyetime dayandım geldim

Bağışla ayağın tozuna beni
Sağ bir gönül ile severim seni
Sana feda ettim canıyla teni
Birliğin rengine boyandım geldim

Gerçek erenlerin nüfusu erdi
Gözlerim hasretti didarın gördü
Dermana eriştir şu benim derdi
Nice hesaplarla sınıandım geldim

Haki'ye can verdi gerçekler piri
Erenler şaşırılmaz attığı tiri
Kimisi ölüdür kimisi diri
Olanca varlığım hu sandım geldim

ALİ HAKİ EDNA -1-

Söz: **Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

-61-

HIZIR İLE YOLDAŞ

Hızır ile yoldaş olsam
Acep dosta erer miyim?
Azraile kardaş olsam
Acep dosta erer miyim?

Kamillere toprak olsam
Bir gubar-i ayak olsam
Dost zülfüne tarak olsam
Acep dosta erer miyim?

Güruh-u naciye ersem
Gerçek erenleri dersem
Varımı talana versem
Acep dosta erer miyim?

Fakirlerle fakir olsam
Menzilinde serir olsam
Kapısında esir olsam
Acep dosta erer miyim?

Çağırırsam Ali'yi care
Bu derde olur mu çare?
Aşkıyım gül didara
Acep dosta erer miyim?

Ali sahib-i Düldül'dür
Gülün arzusu bülbüldür
Bülbülün feryadı güldür
Acep dosta erer miyim?

Sevmişem ol leb-i balı
Çıkmaz gönlümden hayali
Gösterir mi gül-cemali
Acep dosta erer miyim?

Hasan Hüseyin ibn-i Ali
Ya Zeynel Abidin veli
Ta ezel demişim beli
Acep dosta erer miyim?

Muhammed Cafer-ül Sadık
Olur muyum dosta layık?
Can u dilden oldum aşık
Acep dosta erer miyim?

Kazım Ali Muhammed çün
Ali sırr-ı siyadet çün
Hasan nur-u nübüvvet çün
Acep dosta erer miyim?

Muhammed Mehdi zamanı
Olur mu derdin dermanı?
Ey **Ali Haki** sultanı
Acep dosta erer miyim?

Söz: **Ali Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

GÖNÜL DOST DİLERSEN

Gönül dost dilersen sen seni tanı
Özünde bul vazgeç bi-ganelerden
Perde-i ref' eyle sende bul anı
Gafil olma sadık aşinalardan

Bülbül isen geçme zinhar gülünden
Düşmesin evrad-ı zikr-i dilinden
Tuttuğun eteği salma elinden
Tercih eylemiştin mehlika'lardan

Sadık isen dostu feda et canı
Küllü varından geç bulasın anı
Düşün elesteki ahd u peymanı
Ta ruh aleminde iptidalarda

Geçit bilmediğin gölü boylama
Gıybetden kimsenin zemmin eyleme
Görmediğin işi gördüm söyleme
Aman pek ırağ ol iftiralardan

Ali Haki-Edna gerçeklere er
İradetin her-dem sağlam yere ver
Dünyada kör olan ukbadanda kör
Basiret kesb eyle ol binalardan

Söz: **Ali Haki-Edna** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

-63-

GÜL-CEMALİN

Perdeyi kaldır aradan
Görsün gözüm gül-cemalin
Haki-payınçün ver izin
Hasretim bus edem halin

Sensin hayatım sıhhatim
Seninledir afiyetim
İstediğim has niyetim
Yüzüm olsun payumalin

Sensin er gören rahata
Huzur ile afiyete
Hükmün yürür her cihete
Cana can verir hayalin

Benim arzumanım sensin
Gözüm nuru can u tensin
Vücutta hükm eden sensin
Amal-i dildir amalin

Sensiz can u cihan olmaz
Bahçe-i vasl gülü solmaz
Kim sana yetişse ölmez
Gönlüm arzular visalin

Teslim edem özüm sana
Lutf u merhamet et bana
Meyl-i dilim senden yana
Ta ezel olmuş meyyalin

Haki ayağın tozudur
Ne dersen ona razıdır
Sevdiği gerçek izidir
Hüda'sın olmaz zevalin

Söz: **Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

PIŞMAN OLURSUN

Sakın terk eyleme ırz u edebi
Baykuş mekanı tek viran olursun
Asıl dinsizliğin budur sebebi
Düşüp dilden dile destan olursun

Muhabbet edersen ara dengini
Gezme rakiplerle sakın bendini
Ne şekil civansın tanı kendini
İncidirler seni ziyan olursun

Bu sözlerim olsun nasihat sana
Binde birin tutsan ol yeter bana
Haki'yim Ednai'm atma yabana
Vallah doğduğuna pişman olursun

Söz: **Haki, Ednai** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Şıxo Dede** (1904-27.04.2000)

Kantarma/Elbistan

Kaynak: **İsmail Özmen** (1942) **Malatya**

BÜLBÜL NE DURURSUN?

Bülbül ne durursun kılâgör figan
Vakt-i şita erer gül gelir geçer
Daima ağlatmaz kulunu Yezdan
Akar gözlerinden sel gelir geçer

Küşade olmadı baht-ı siyahım
Yerleri gökleri tutmada ahım
Adalet tahtında oturur Şah'ım
Yer öper önünde kul gelir geçer

Sakın ha, aldanma zevk-i cihana
Aksine devreyler böyle zamana
Aşkın zevrakını ilet limana
Eyyam baki kalmaz yel gelir geçer

Ali Haki meylim var bi-vefada
Halime rahm etmez cevr ü cefada
Ruz-u şeb yadlarla zevk u sefada
Ben yüzünü görmem yıl gelir geçer

Söz: **Ali Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Mehmet Bayrak** (20.07.1949)

Dallıkavak/Sarız

Kaynak: **Hacı Bayrak**

(04.07.1937-23.11.2005)

Dallıkavak/Sarız

ÖZ BELASIDIR

Gel gönül bend olma sen O dilbere
Çok kimseler O'nun divanesidir
Zulmeder aşığı derde düşürür
İmla bilmez yola gelmez asidir

Yıkıldı gönlümüz harabat oldu
Söndü şem-çerağlar kıyamet oldu
Halk-ı alem bana siyadet oldu
Eynime giydiğim gam libasıdır

Ruz u şeb ağlarım bir defa gülmem
Akar çeşmim yaşı sel olur silmem
Haki'yem billahi kimseden bilmem
Gönlümün çektiği öz belasıdır

Söz: **Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Mehmet Bayrak** (20.07.1949)

Dallıkavak/Sarız

Kaynak: **Hacı Bayrak**

(04.07.1937-23.11.2005)

Dallıkavak/Sarız

-67-

NUR-U CİHAN

Sabahleyin doğar güneş
Nuru Cihana yayılır
Tezce mektebe erişen
Zeki şagirtten sayılır

Mekteplerde talebe hep
Saf saf dizilir rast-ı çep
Şagirdi cem eder mektep
Hayvanlar dağda yayılır

Huda bulunmaz her anda
Bulunmaz misli her yanda
Mektum iş olsa cihanda
Bir gün aleme duyulur

Bilelim Ha ile Dal'ı
Öğrenelim bütün halı
Unutmayalım Kemal'ı
Gören düşmanlar bayılır

Asudelik zamanında
Adı namlı her yanında
Yaşadığı mekanında
İslam dinine uyulur

Ne hoş adın Kemal Paşa
Meclisinle çokça yaşa
Mülkün emin baştan başa
Ne oyulur ne soyulur

Kemali olmayan adem
Marifetten vuramaz dem
Ali Haki erbabiyem
Gam ceme girse ayılır

Söz: **Ali Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Sait Saitoğlu** (1922-2000)

Gölpınar/Elbistan

SENDEDİR

Gafil olma gönül özünü fark et
Arzu eylediğin canan sendedir
Her nerde gelirse sözünü fark et
Cana hayat veren öz can sendedir

Mürşid-i kamilden alan haberi
Özünü gösterir büyük hüneri
Fehm eder Hüda'ya erlerin eri
Birlikte gezersen her an sendedir

Dünyaya aldanma kimseye kalmaz
Gerçekler varına hiç meyil salmaz
Dostdan özge varı bir pula almaz
Seni halk eyleyen Rahman sendedir

Düşün bir aslını nerden gelirsin
Gerçek gözlü özlü erden gelirsin
Seni yaradanı nasıl bilirsin
Muhakkak derdine derman sendedir

Ali'yim **Haki**'yim dost ayağına
Değişmem dostumu cennet bağına
Niyazım var gerçeklerin sağına
Ey gönül kıymet bil mihman sendedir

Söz: **Ali Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

EFSANEDİR

Ruhum özne sözlerinden
Bütün sözler efsanedir
Uğruna serden geçmeyen
Can ne bilsin divanedir

Bütün varım sen olup sen
Can gibi tene gelip sen
Her bir halimi bilip sen
Öz nazarın mihmanedir

Zapt edip sen can u dili
Nurlar döker zülfün teli
Bülbül candan sever gülü
Şem-i seven pervanedir

Sen güneşsin zerre benim
Sen canımsın ben bedenim
Sana verdim can u tenim
Sevdiceğim bir danedir

Bu dünyadır hali belli
Yaşım iki bir de elli
Son bir dolu ver teselli
Haki sana hayranedir

Söz: **Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

VARIM SENİNDİR

Sana teslim bütün ruhum ile ten
Zapt eyle sultanım varım senindir
Elim dilim sensin cümle küllbeden
Gözüm özüm canım varım senindir

Hayatım sıhhatı lezzeti tadı
Sensin mevcudatın muhkem bünyadı
Gönlümün ezkarı dilimin nadı
Bi-misal cananım varım senindir

Gece gündüz sensin zikrim hayali
Gözlerim ziyası ruhların hali
Ruhum vahdet ister gözüm cemali
Benim arzumanım varım senindir

Birbirine şayan Leylayü Mecnun
Kerem Aslıhan'ı eyler ya derun
Ferhat Şirin için sürur Bisütun
Dilde mihmanınım varım senindir

Haki'yim pak ettin ışığın ile
Hazırım nazırım himmetin bile
Nüfusun olayım sahibsın dile
Dinimle imanım varım senindir

Söz: **Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

GELİYOR

Müjdeyi vaslına tebşir etmeye
Batınen gönlüme peyam geliyor
Üç yüz otuz beşi tahrir etmeye
Üç yüz elli birde eyyam geliyor

Halvet-i hassana er görür Ali
Adalet hidayet olur müncelli
Ol dem memnun olur Bektaş-i Veli
Gerçekten gerçeğe selam geliyor

Erişsin matluba talib intizar
Mehdi zahir olup olur aşikar
Askeri ehl-ullah zümre-i ebrar
Guş-i cana böyle peygam geliyor

Gamdan halas olur güruh-u naci
Muhibbler zahmına bulur ilacı
Rahına hak olan başımın tacı
Hisse hayırlıca efham geliyor

Yetir muradına sağyar olanlar
Talibi mahbubu didar olanlar
Kendin fark eyleyip özün bilenler
Şah-ı Merdan Ali imam geliyor

Yoğum varlığındır sözü söyleyen
Hazırsın dertlere derman eyleyen
Hayat için bahr-ı vahdet boylayan
Çeşme-i cavidan tamam geliyor

Haki'yim **Edna**'yım er gör murada
Bizde bulunalım ruhum sırada
Gözlüyor gözlerim görün burada
Gel ki görüşelim bayram geliyor

Söz: **Haki, Ednai** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Şıxo Dede** (1904-27.04.2000)

Kantarma/Elbistan

-72-

BULUNUR

Can-ı başı varın veren
Sağyarine az bulunur
Sağyari özünde gören
Kamil ehl-i raz bulunur

Bir yana kaldır saçını
Bağışla dostun suçunu
Gir gez gönlümün içini
Ay gün gibi yüz bulunur

İşin iyisini düşün
Muhabbetle olsun işin
Avlamaya gönül kuşun
Gözleri şahbaz bulunur

Herkes derki bir Allah var
Bu razdan olan haberdar
Ruhanilerden bu esrar
Namaz-ı niyaz bulunur

Kamil meclis esasıdır
Hamlık hamlar hatasıdır
Dem muhabbet cilasıdır
Sohbetinde saz bulunur

Has fidan gelmez aşıya
Er gerek ki sır taşıya
Varmamıştır hiç kişiye
Asl-ı pak bir kız bulunur

Sensin hep varı var eden
Haki'yi giriftar eden
Zülfü ile ber-dar eden
Özünde bir giz bulunur

Söz: **Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

-73-

BENDE İMİŞ

Gece gündüz arzumanım
Aradığım bende imiş
Tabibim derde dermanım
Aradığım bende imiş

Işığı veren gözüme
Kuvveti veren dizime
Ferahlık veren özüme
Aradığım bende imiş

Rahat veren öz canıma
Sıhhat veren ebdanıma
Lutf edip gelen yanıma
Aradığım bende imiş

Ayağına yüz sürdüğüm
Öz gözüm ile gördüğüm
Ezelden ikrar verdiğim
Aradığım bende imiş

Tayyib u tahir tıyneti
Arş ile ferşin ziyneti
Al-i abanın şöhreti
Aradığım bende imiş

Kalbim içinde oturan
Canıma sıhhat yetiren
Batıl işleri batıran
Aradığım bende imiş

Yeri göğü var eyleyen
Dil bülbülün zar eyleyen
Kendin bana yar eyleyen
Aradığım bende imiş

Haki'yim gezdiği yerde
Derman yetiştiren derde
Kendisine olmaz perde
Aradığım bende imiş

Söz: **Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

OLURMUŞ

Dünyayı terk edip yalandan geçen
Hakikat mülkünde veli olurmuş
Pir-i aşk elinden doluyu için
Mihr-ü muhabbetle dolu olurmuş

Nar-ı dilaramla bağıri pişenler
Kaynayıp da kazan gibi taşanlar
Sevdiği dildardan ayrı düşenler
Dostun hasretiyle deli olurmuş

Hakk kelamı haktır gitme inada
Erilmez maksuda zorla dünyada
Sadık olup erişenler murada
İşinde gerçekler eli olurmuş

Tir-i ahi hedefine saplayıp
Vücudumu dost sevgisi kaplayıp
Has bahçede saf çiçekler toplayıp
Öyle arıların balı olurmuş

Ali keşf olunmuş nokta-i ba'de
O da göz içinde görünür sade
Allah'ın birliğin eder ifade
Mahublar yüzünde hali olurmuş

Haki-ya söyleyen men allemini
Şah-ı vilayetin lafz-ı deheni
Bir harfi gösteren kul eyler beni
Bu kelama kail Ali olurmuş

ALİ HAKİ EDNA -1-

Söz: **Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

SABIR

Ey gönül sabreyle güller açılır
Sabır eyle sabrın sonu selamet
Gamlı gönüllere demler saçılır
Tevekkül matluba sabr-ı alamet

Eyüp sabır ile dertten kurtuldu
Sıhhati gizliyen perde yırtıldı
Hakk mizanda sabır ehl-i tartıldı
Sabır etmeyenin sonu nedamet

Yusuf sabır ile kurtuldu çahdan
Yakub'u kurtardı feryaddan ahdan
Pak hulusta imdad erdi Allah'tan
Sabır eyleyenler olmaz melamet

Allah sabırlının muhin-i yarı
Menzil-i maksutda bulur kararı
Bütün dertlilerin feryad u zarı
Sayılır sabrıyla zikr ü ibadet

Sabır hastalara verir ilacı
Ahiri tatlıdır evveli acı
Haki'nin sabırdır başının tacı
Gönül meramı çün sabır hidayet

Söz: **Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

ET MUVAFFAK RABBENA

Et muvaffak Rabbena cananı ister canımız
Halimize rahm eder vuslatıyla cananımız

Din ü iman nedüğün bilmez esirani hava
Dost cemalinde göründü dinimiz imanımız

Küllü vardan geçmişiz cananı elden salmayız
Ta elestden böyle idi ahdımız peymanımız

Bende-i muhlisiz fermana eğdik başımız
Can u baş terk eder kurban olur merdanımız

Gönlümüz dost meskenidir varlığımız kendidir
Göze nur öze sürurdur dostuyla seyranımız

Cezb eder çeker götürür kuy-i dostaniyeti
Rehber olur uğrumuzca doğruca irfanımız

Kal-ı kıldan geçmişiz canlı kelimeler isteriz
Herze u efsanelerden paktürür meydanımız

Haki pak olduğu için secdeye layıkdurur
Dost ayağı tozuna ser indirir iz'anımız

Söz: **Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Mehmet Yüksel Dede** ("1341"1925-
18.09.2013)

Kantarma/Elbistan

Kaynak: **Veyis Dede** (03.02.1937)

Kantarma/Elbistan

HOŞ SEFA GELDİNİZ

Hoş sefa geldiniz gerçek erenler
Rahat edin aziz mihmanlarsınız
Öz gözüyle halimizi görenler
Kerem-kani sahip ihsanlarsınız

Sizi seyr eyledik batın yüzünde
Haberdar'sız ser çeşmenin gözünde
Adem belli sohbetinde sözünde
Kamil kelim ehl-i irfanlarsınız

Gelmeden evveli doğdu nurunuz
Serimizde vardır sizin yeriniz
Biriniz ellidir elli biriniz
Cana sıhhat derde dermanlarsınız

Gönlümüz turabdır meydanınızda
Serimiz hazırdır divanınızda
Eksik gediğimiz var yanınızda
Kusur af edici sultanlarsınız

Haki'yim yüzlerim rahınız tozu
Bu teşrifle memnun ettiniz bizi
Hızır'dır buraya getiren sizi
Mertsiniz mertleri sevenlersiniz

Söz: **Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Sait Saitoğlu** (1922-2000)

Gölpınar/Elbistan

Kaynak: **İsmail Eren** (1926-2008)

Kösahya/Elbistan

Kaynak: **Ali Şükran Doğan** (1942-05.06.2010)

Yapılıpınar/Elbistan

BEKTAŞİYİZ

Ey dila biz Pir'den aldık himmeti Bektaşiyiz
Pir ocağından giyindik kisbeti Bektaşiyiz

Hacı Bektaş-1 Veli'nin çakeriyiz çakeri
Ali'den giyindik tac-ı devleti Bektaşiyiz

Ehl-i diller anlar bizi varsın kem dahl eyesin
Severiz mahbubu bizler zihneti Bektaşiyiz

Biz harabat ehliyiz ki O harabat olmasın
Gece gündüz ederiz biz işreti Bektaşiyiz

Haki'yem her bir tarika el uzadub yokladım
Bunda buldum muhkem vezn-i haleti Bektaşiyiz

Söz: **Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Şıxo Dede** (1904-27.04.2000)

Kantarma/Elbistan

Kaynak: **İsmail Özmen** (1942) **Malatya**

Tıflı dilden hocasına hakikat manileri ve Hazret-i Ali'nin fazileti.

4 Mayıs 944

Hocamız iyi kişi
Beğenmez kötü işi
Anın için her yerde
Sever erkek ve dişi

Hocamız hakkın kulu
Yalan söylemez dili
Hocamızı severiz
Babamız tek sevgili

Ders öğretir hocamız
Kolaylaşır hecemiz
Gündüzler çalışırız
Rahat verir gecemiz

Zihnimizi açarız
Göz nurunu saçarız
Dersimizde ne varsa
İyi okur seçeriz

Okumak bir iyi iş
Bu işe canla dürüş
Çalış alış adem ol
Deme bu yaz veya kış

Edep öğrenmek iyi
Anı bilirmi ayı
Edebsizler alamaz
Edeblilerden payı

Oku öğren edebi
Bulasın pak nesebi
Hayr ile ekilirler
İyi işler sebebi

Gerçek yalan söylemez
Arzi buhtan eylemez
Geçidin bilmediği
Nehirleri boylamaz

Allah'ı bir bilmeli
Kamil mürşid bulmalı
Hazret-i Peygamberin
Zümresine gelmeli

Fahr-i alem ümmeti
Daşımaz ham niyeti
Şah-ı merdan Ali'ye
Verirler iradeti

Ali'ye kim erişir
Nacilere karışır
Perde gider aradan
Sevgisiyle görüşür

Ali'ye eren erdi
Yoluna can ser verdi
Hicab perdesin attı
Cemal-ullahı gördü

Ali gözlere nurdur
Sağ gönüllerde sırdır
Lahmike lahmi ile
Muhammed Ali birdir

Ali'nin çok hikmeti
Ahbablarla himmeti
Selman u Kamber'e sor
Şahın nice kıymeti

Ali adın söylemek
Has ibadet eylemek
Her cana nasib değil
Bahr-i hikmet boylamak

Ali veliler şahı
Mü'minlerin penahı
Ali izin sürenin
Hakk'a erişir rahı

Her yerde hazır Allah
Kimse bilmez nice şah
Ali Muhammed oldu
Ol sırdan olan agah

Özlerin bir ettiler
Ol sebebden bittiler
Nehylerden beri olup
Buyruğunu tuttular

İki gönül bir etmek
Hakk'ın sırrına yetmek
Naciliye yakışır
Daima doğru gitmek

Dünya mihman-hanedir
Ahir kasd-ı canadır
Dünyaya bel bağlayan
Deli ya divanedir

Niceler konu göçtü
Kervanlar geldi geçti
Yalınız bir Hızır'dır
Ab-ı hayatı içti

Çok akıllar ermedi
Bi-basarlar görmedi
Güruh-u naci olan
Dünyaya dil vermedi

Her kim özünü bildi
Hakk'ı yakından buldu
Hüsn ü sureti gördü
Canıyla secde kıldı

Hocamızdır söyleyen
Bunu icad eyleyen
Ali Haki muhlisi
Bahr-ı rümzü boylayan

Söz: **Ali Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

-80-

BU DAHİ -I-

Dinle gerçek sözünü
İzine sür yüzünü
Candan teslim olursan
Açar ol can gözünü

Can gözünü aç gör
İyi adam seç gör
Elimden tut sıdkıyla
Küll-i vardan geç gör

Ademe bak ademe
Ermek istersen deme
Kamil adem olursan
Yaran erişir eme

Ademde hak cemali
Cemal görmez zevali
Cemale aşık olmak
Artırır hüsn ü hali

Ademde hak nişanı
Gözde görür ruşeni
Ey gönül Hakk sendedir
Özünü yahşi tanı

Hak ademde ademde
Hazır nazır her demde
Canı tene bahş edip
Var eyledi ademde

Sırrına akıl ermez
Kendin açığa vermez
Güneş gibi ayandır
Basiretsizler görmez

Kendine zahmet etme
Zihn u zekanı yorma
Kimi candan seversen
Senden özgeye sorma

Öyle düşünme derin
Sözün dinle tut erin
Perdesiz gör cemalin
Merd ol feda et serin

Hakk'dan ilham erişe
Dost dost ile görüşe
Nusret ola Allah'dan
Böyle işe girişe

Hak evi dil-hanesi
Saray hem kaşanesi
Can veren canın alır
Zümre-i merdanesi

Gönül dostunu tanı
Ana bağışla canı
Enallahı çağırır
Dostadır hak nişanı

Hak nişanı sendedir
Canı gibi tendedir
Varlık dostun varlığı
Pes kalanı kandadır

Arif ol bil özünü
Doğru söyle sözünü
Hak ışığı dost ile
Ana aç can gözünü

Gönül ayinesin sil
Özün tanı Hakk'ı bil
Hakk'dan ayırma özün
Nurla dolsun can u dil

Gir gerçeğin izine
Kanma bilmez sözüne
Kamil olan kavuşur
Naciler nev-ruzine

Hakk'ın güneşi doğdu
Karanlıkları boğdu
Gönlü türab olanlar
Cemal-ullaha ağdı

Her bir işte doğru ol
Allah'ın rahmeti bol
Doğrular mu'ini hak
Her-dem özü doğru ol

Kendi öz'nü eyle hak
Kalb evini eyle pak
Muhabbetin eliyle
Hicab perdesin et çak

Hicab perde yırtıla
Hak mizanda tartıla
İy'liği ağır gelen
Her azabdan kurtula

Güruh-u naci olan
Katyen söylemez yalan
Gayrıya meyl eylemez
Özünü Hakk'a salan

Derdine bul ilacı
Gerçekten urun tacı
Birlik kisvetin giyen
Olur güruh-u naci

Gerçeğin ol yoldaşı
Hakk hikmetin sırr-daşı
Dost çün can u ser veren
Kurtarır can u başı

İlhamı er gör dile
Gülü er gör bülbüle
Arzumanım cümle dost
Özge işler vesile

Karışma hak işine
Düşme bilmez peşine
Ali Haki sadık ol
Vahyi gele düşüne

Söz: **Ali Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

-81-

BU DAHİ -II-

Ey ulular ulusu
Hacı Bektaş velisi
Nasırım ol daima
Ali'lerin Ali'si

Sana sığındım Hüda
Olma özümden cüda
Vahyi doğur kalbime
Sözümle sen ver seda

Mevcudatı var ettin
Kendin nereye gittin
Bi-mekan derler sana
Mekanını ne ettin

Beyt-ullah var yok değil
Bu söz Hakk'a çok değil
Bi-mekan demeleri
Ciddiyetle hak değil

Mekanları var eden
Dostu dosta yar eden
Mü'min gönlü mekanı
Dil bunu inkar eder

Bahtiyar her kim erdi
Öz gözle Hakk'ı gördü
Hakk'ı bunda görmeyen
Boşa kendini yordu

Dünyada görmeyenler
Murada ermeyenler
Ahiretde ne görür
Doğru yol sürmeyenler

Hak de yapış bir ere
Geç bakma can u sere
Öyle Hakk'ı bulursan
Erişirsin envere

Terk eyle kötü huyu
Dilinden kesme hu'yu
Zikret namın daima
Dostun zikriyle uyu

Her işte galib Allah
Yere göğe padişah
Ali Allah'ın adı
Zümre-i naciye şah

Merdlerin merdanesi
Gönül evi hanesi
Yoluna candan geçer
Zümre-i merdanesi

Benliği atmak gerek
Buyruğu tutmak gerek
Canı kurtarmak için
Bir cana yetmek gerek

Nura eren nur olur
Kötülükten dur olur
Özü hakka yetişir
Hallac-ı Mansur olur

Perdeyi at aradan
Zahir olsun yaradan
Güruh-u naciye er
Kalmayasın sıradan

Hakk'ı her-dem hazır bil
Gönül aynasını sil
Ayırma Hakk'dan özün
Hal olur cümle müşkül

Ali Haki sözün tut
Ezelki va'dini güt
Bahtın sana yar ise
Yarı koynunda uyut

Söz: **Ali Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

Ali Haki'nin merhum pederinin rihletine dair tarih ve

maderinede:

İntikal etti bekaya ez fena çün bir aziz
Ya illah ondan irak olsun azab-ı restehiz

Ali beg mah'dumu Kanber adıdır çün bu Ali
Bahr-i rahmetten ilahi üstüne emtar-i riz

Yetmiş üçe dahil oldu yaşı seksene karib
İd-i adhanın beşinde göçtü ol sulb-i temiz

Üç yüz otuz salinde ecel çekti kılıcını
Ruhunun rabtnı ebdandan kesib şemşiri tiz

Rumice altıncı mahın on sekizinci günü
Yarar idi kim yerinden terk-i kılmış cümle çiz

Merd idi merdane her-dem eyler idi iktida
Varını isar ederdi rah-ı Hakk'a bi-setiz

Bu **Figani**'yi daldırır aşkıyla ey sadıkan
Ruhuna rahmet okuruz rahmet okun dahi siz

Söz: **Figani** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

-83-

Bir akika mihnet ile cavidana verdi can
Ya ilahi kısmet eyle ana gülzar-ı cenan

Ayet-i tadhire ol hatun ederdi iktida
Cennet-i a'la içinde kalsın Yarab cavidan

On ikinci ay olupdur rumice bil ey ehi
On ikinci gün içinde terk-i kılmış hanuman

Hafta başı öğlen vakti günlerden cumartesi
Tarihi bin üç yüz otuz altı oldu bi-güman

Validemin altı mah-i akdem olupdur rahmet
Tekmilinde validemle oldu ruh-u yek-zeban

Arapça hem cemadilula-i bedri bedri tam
Kim zevale ermiş idi malum olsun kamilan

Nam-ı pak-i Fatıma'dır validemdir ya illah
Hem lakab ummi **Ali**'dir binti pak ey akılan

Söz: **Ali** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

-84-

İlahi sen babama eyle rahmet
Anam ile bulalar rahm-ı şefkat

Olalar cennetinden şad-ı handan
İkisi de muhibb-i Şah-ı Merdan

Esirge cürmün afv eyle ilahi
Ki sensin padişahlar padişahı

Güruh-u naci bağışlaya suçun
Ali evladının hürmeti için

Rasulunden şefaati bulalar
Erişip lutfuna handan olalar

Babam Kanber'liğiyle Kanber'ine
Yüzün sürüp ere haki derine

Anam Fatıma'dır ya şah-ı merdan
Cenab-ı Fatıma derdine derman

Eriştir Fatıma'nın hizmetine
Bağışla suçun anın iffetine

Hüda'ya bu günahkarın atasın
Ata ile muhiplere atasın

Ulu adınçün azabda halas et
Güruh-u naciye bende-i has et

Benim de suçumu afv eyle ya şah
Sığındım lutfuna meded ya Allah

Haki'yim dost ayağına dem-a-dem
Sıhhatı canımçün andan gelir em

Söz: **Haki** (1889-1961)

Yapılıpınar/Elbistan

Kaynak: **Ali Haki Edna Divanı**

**Kamil meclis esasdır
Hamlık hamlar hatasıdır
Dem muhabbet cilasıdır
Sohbetinde saz bulunur.**

Ali Haki Edna

SÖZLÜK

A

Ab: su.

Aba: yünden yapılmış kaba kumaş.

Abad: sonsuz gelecek zamanlar.

Abb: ışık; nur, ziya.

Abdalan: abdallar. (bunlar 7,40,70 olarak sayılırlar)

Abes: saçma.

Ab-ı hayvan: hayat suyu.

Adamet: ahmaklık, akılsızlık.

Adavet: düşmanlık.

Adü: düşman.

Afak: ufuklar, gök kenarı.

Afaki: havai, dereden tepeden söz.

Agah: bilgili, haberli, uyanık.

Ahad: bir tek.

Aheste: yavaş, ağır, yavaş yavaş.

Ahi: kardeş, kardeşim; Fütüvvet ehli.

Ahir: en son, en sondaki.

Ahkam: emirler, hükümler.

Ahlak: insanda bulunan ruhi ve zihni haller.

Ahlas: en halis ve temiz olan.

Ahsen: pek güzel.

Ahu: ceylan, karaca.

Akabi: önceye ait.

Alamet: işaret, iz, nişan , belge.

Aldanguç: aldatıcı.

Alen: aşık, meydanda olma.

Ali: yüce, ulu.

Alim: çok okumuş, bilgin.

Ama: körlük, görmezlik.

Amade: hazır, hazırlanmış.

- Andak:** hemen, o sırada, o anda.
Ar: utanma.
Arasat: mahşer meydanı.
Arif: bilen, bilgili, irfan sahibi.
Arkuri: aykırı, eğri, tersine, karşı, ters.
Arş: çardak, çadır.
Arz: bir büyüğe sunma, gösterme, bildirme.
Asa: deynek, sopa.
Assı: fayda, menfaat, kar, kazanç.
Asude: rahat, gâilesiz, dinç.
Aşık: birine, bir şeye tutkun; aşık kişi.
Aşika: aşık kadın, seven kadın.
Aşina: bildik, tanıdık.
Aşk: sevgi.
Aşüfte: çok sevdiği için kendinden geçen.
Atalet: işsizlik, tembellik, üşengenlik, durgunluk.
Ataş: susama, susuzluk, hararet.
Attar: güzel kokular satan, ıtriyatçı.
Avam: herkes, kaba ve cahil halk.
Avaze: ses.
Ayağ: büyük içki kadehi, ayaklı kadeh.
Ayan: belli, açık, meydanda.
Ayıtma: söylemek, demek, anlatmak.
Ayn: göz.
Ayrık: ayrı, başka, gayrı, artık, bundan sonra, başkası.
Ayyar: ayyartan, doğru yoldan azdıran, hilekar.
Azade: hür, serbest.
Azamet: büyüklük, ululuk.
Azim: niyetli, kesin karar veren.
Azm: kasıt, niyet, karar.

B

Bab: kapı.

Bad: yel, rüzgar.

Bade: şarap, içki.

Badire: musibet, felaket.

Badya: topraktan yapılmış ağzı geniş kap.

Bahil: hasis, cimri, tamahkar.

Bahire: dikenli ağaç.

Bahr: deniz, büyük göl veya deniz.

Baht: talih, kader, kısmet.

Bakir: el değmemiş, işlenmemiş toprak.

Bal: kalp, yürek, gönül, hatır.

Bam: çatı, dam, kubbe.

Bar: Tanrı, Huda.

Bar: yük.

Bari: yaratan, yaratıcı.

Barigah: izinle girilebilen yüksek yer, yüksek divan.

Barü: kale duvarı, sur, hisar burcu.

Basir: her şeyi gören.

Basiret: önden görüş, sezış.

Battal: işe yaramaz, faydasız.

Batıl: boş, beyhude, yalan, çürük.

Batın: iç, iç yüz, gizli, görünmeyen nesne.

Becid: acele, çabuk, derhal, devamlı.

Bed: fena, yaramaz, çirkin.

Bedevi: göçebe, çölde yaşayan.

Bed-nam: adı kötüye çıkmış, kötü adlı.

Bedr: ayın on dördüncü gecesi, dolunay.

Bahil: cimri, hasis, kıskanç.

Behlül: çok güzel, çok gülcü.

Behr: uzaklık, mesafe.

Bektaş: akran, eş.

Belagat: iyi, güzel, pürüzsüz söz söyleme.

Beli: evet.

Belkis: sabah melikesi.

Belül: kurtulma, hastalıktan kurtulma.

Ben: harman, ekin, bağ.

Bend: bağ, yular, bağlama.

Bende: kul, köle, bağlanma.

Bercis: Müşteri Yıldızı; Yunanlılar Zeus adını vermiş.

Bergüzar: hediye, hatıra, andaç.

Berk: şimşek; sağlam, sıkı, sert, katı, kuvvetli.

Berna: genç, delikanlı, yiğit.

Berye: çöl, sahra, kır.

Beşaret: müzde, iyi haber.

Beşe: ağabey, büyük kimse, yüksek dereceli kimse.

Bey: erkek eş, koca; satma, satış, satılma, satın alma.

Beyt: mesken, hane, ev, oba, oda.

Beytü'l-mamur: dördüncü kat, gök.

Bezenmek: süslenmek.

Bezm: içkili, eğlenceli meclis, dernek.

Bi-basar: göremeyen, gözsüz.

Bi-güman: şüphesiz.

Bi-kıyas: ölçüsüz.

Billur: gayet parlak ve şeffaf.

Bi-nazir: eşsiz benzersiz, eşi ve benzeri bulunmayan.

Bitsirmek: hesaplaşmak, anlaşmak, ödeşmek.

Buğz: kin, nefret, sevmeme.

Buhl: cimrilik, hasislik, eli sıkılık, kıskançlık.

Bukrat: M.Ö. 460-377 Yunanlı hekim Hippokrates.

Buse: öpücük.

Buşmak: öfkelenmek, kırmak.

Bühtan: yalan, iftira.

Bünyad: asıl, esas, temel.

Bürd ü bar: mal mülk.

C

- Cam:** sırça, cam; bardak, kadeh.
Can: can, ruh, hayat, yaşayış, gönül.
Canan: sevgili, gönül verilmiş.
Cavidan: daimi kalacak olan, sonrasız, daimi.
Celb: çekme, çekiş, yazı ile çağırma.
Cem: toplama, yığma, çoğul.
Cemal: yüz güzelliği.
Cemre: ateş halinde kömür.
Cenah: kanat, kuş kanadı.
Cendere: tazyik, baskı, dar dere.
Cenin: karındaki çocuk, döl.
Cennet: uçmak, bahçe, çok ferah ve havadar yer.
Cereme: başka birinin yaptığı zararı ödeme.
Cest: atlayış, sıçrayış.
Cevher: kıymetli taş, maya, öz.
Cevşen: zırh, eskiden giyilen savaş elbisesi.
Cevi: bir arpa ölçüsündeki ağırlık.
Cevr: haksızlık, eza, cefa, eziyet, gadir, zulüm.
Ceyda: uzun boylu kadın.
Cezm: kesin karar, niyet.
Cidal: karşılıklı kavga, savaş.
Cihan: dünya, alem.
Cihet: yan, yön, taraf.
Cilve: kırıntı, tecelli, görünme.
Cimri: soysuz, alçak, dilenci.
Ciran: komşular, civarda olan yer.
Civan: genç.
Cumhur: halk, ahali, kalabalık.
Cur: bir yudum içecek, son yudum.
Cuş: coşma, kaynama.
Cüda: ayrı, ayrı düşmüş, ayrılmış.
Cühela: bilgisizler, bilmezler.
Cümle: bütün, hep.

Ç

Çah: kuyu, çukur.

Çaker: kul, köle, cariye, yanaşma.

Çalab, Çalap: Tanrı.

Çapar: postacı.

Çar-cihet: dört taraf, dört yön.

Çar-çeşm: dört göz.

Çar-deh: on dört.

Çarh: gök, felek.

Çar-na-çar: çaresiz, ister istemez.

Çar-pare: dört parça, dört kısım.

Çar-yar: dört dost.

Çeç: hububat elenen kalbur.

Çeh: kuyu.

Çeng: kanuna benzeyen bir saz.

Çep: sol.

Çeper: iki odayı birbirinden ayıran duvar, bölme.

Çep ü rast: sol ve sağ.

Çerağ: fitil, mum.

Çeri: asker.

Çeşm: göz.

Çeşte: altı telli saz, tambur.

Çevgan: cirite benzeyen bir oyunda kullanılan değnek.

Çirk: kir, pas, pis.

Çöksü: baskı, büyük çivi, kazık.

Çukal: zırh.

Çün: gibi, mademki, çünkü, nasıl, nice, misilli, niçin.

D

Dad: adalet.

Dağ: yanık yarası.

Dağıstan: dağlık yer.

Dahi: deha sahibi, son derece zeki, anlayışlı ve uyanık.

Dak tutmak: kusur bulmak, kınamak, itiraz etmek.

Damen: etek.

Danışmend: medreselerde küçük dereceli hoca.

Dapa: taraf, yön; -a doğru, -a karşı.

Dar: ev, yer, yurt.

Da'vi: bir kimsenin hakkını araması.

Debistan: mektep, okul.

Değme: herhagi bir, her bir, her.

Değritmek: oynatmak, hareket ettirmek.

Deh: iyi, güzel.

Dehalet: birinin merhametine ve himayesine sığınma.

Dehliz: hol, koridor.

Dehşet: şaşma.

Dek: kadar,-a kadar, hile.

Dek, tek: eş, benzer, gibi.

Delal: naz, işve, cilve.

Delalet: yol gösterme, kılavuzluk, alamet olma.

Delil: yol gösteren, kılavuz.

Delim: çok, bir çok, fazla.

Dem: kan, soluk, nefes, içki, an, vakit, saat, zaman.

Dem-saz: arkadaş, dost; sırdaş.

Der: kapı.

Derban: kapıcı.

Dervaze: büyük kapı, kale ve şehir kapısı.

Derviş: alçak gönüllülüğü ve fıkralığı kabul eden.

Desise: hile, oyun.

Dest: el.

Destar: sarık.

Destur: izin, mücade, ruhsat.

Devlengeç: çaylak.

Devr: dönme, bir şeyin etrafını dolanma.

Devran: dünya, felek, zaman, talih, kader; devir.

Deyr: kilise, manastır.

Didar: yüz, çehre.

Dide: göz.

Dil: gönül, yürek, kalb.

Dil-pezir: gönüle hoş gelen.

Dimağ: beyin, akıl, şuur.

Dirayet: zeka, bilgi, kavrayış.

Dirhem: eski okkanın dörtyüzde biri.

Diriga: ne yazık ki, eyvah, yazıklar olsun.

Dirgenmek: toplanmak, bir araya gelmek.

Divan: büyük meclis.

Diyet: kan bahası.

Dost: sevişen kimse; sevilen kimse, hakiki sevgili, tanrı.

Döymek: dayanmak, tahammül etmek.

Dü: iki.

Dürişmek: gayret etmek, çalışmak, sebat etmek.

Dürr: inci.

Dürzi: Lübnanlı.

Düstur: kanun, kaide, kural.

Düşvar: güç, zor.

E

Ebleh: akılsız, ahmak, bön, budala.

Ebru: kaş.

Ebu: baba, ata.

Eda: borç veya borç gibi olan herhangi birşeyi ödeme.

Edeb: iyi terbiye, naziklik, usluluk, zariflik.

Edna: kıymetsiz, değersiz; pek aşağı, çok alçak, az, pek az.

Efdal: faziletli, en ala, üstün.

Efgan: ızdırap ile haykırma, inleme, figan.

Efkar: fakir ve muhtaç.

Eflaki: gökte oturan, melek.

Efrad: tek olanlar, birler.

Ehven: en zararsız, pek ucuz.

Ehver: sevgili.

Elf: bin.

Elif: Arap alfabesinin ilk harfi, ülfet olunan, alışılan.

Eğerçi: her ne kadar, ise de.

Eman: emniyet, korkusuzluk; yardım.

Em-rah: kurtuluş yolu.

Emsal: numuneler, örnekler.

Enam: bütün mahlukatlar, yaratılmış olan canlılar.

Endaze: altmış santimetrelik bir ölçü.

Ene-l-hakk: ben hakkım. (**hallac-ı mansur'un sözü**)

Engür: üzüm.

Epsem: susmak.

Erbab: ulu, reis, başkan.

Erdem: usta gemici.

Erk: uykusuzluk hastalığı.

Erkan: esaslar, destekler, direkler, sütunlar.

Erva: çok güzel, son derece cesur ve yiğit.

Ervah: canlar, hayatın cevherleri.

Ervahi: ruhlar alemine mensup olanlar.

Erzani: ucuzluk, layık görülme, liyakat.

Esaret: esirlik, tutsaklık, kölelik, kulluk.

Esfel: en sefil, en alçak, en aşağılık.

Esilmek: dökülmek.

Eskür: sarhoş, kendinden geçmiş, coşkun.

Esra: giz; daha seri, çabuk.

Eşk: göz yaşı.

Eşkere: açık, meydanda.

Eşna: çok kıymetli mücevher.

Etvar: hal ve hareketler.

Evham: zarlar, kuşkular, esassız şeyler, kuruntular.

Evla: daha uygun, daha layık, daha iyi, üstün.

Evre: esvabın, elbisenin dış yüzü.

Evrena: büyük yılan, ejderha.

Eyyam: günler, gündüzler.

Ezra: pek fasih, sözü düzgün kişi.

F

Fahr: övünme, iftihar.

Fariğ: vaz geçmiş, bir şeyden elini çekmiş, azade.

Fasid: fesad çıkarıcı, arabozucu, kavgacı, kötü, fena.

Faş: meydana çıkma, duyulma, açığa vurma, dile verme.

Fehm: anlama, anlayış, kavrama.

Felek: gökyüzü, sema.

Fena: yok olma, yokluk.

Fend: desise; büyük dağ.

Fer: parlak, aydınlık.

Ferag: serin rüzgar.

Feragat: vazgeçme, el çekme.

Ferah: gönül açıklığı, sevinç, sevinme.

Feraset: anlayışlılık, çabuk sezış.

Ferda: yarın, yarınki gün.

Fereci: genişliğe, ferahlığa mensup.

Ferik: topluluk, cemaat ferişte.

Ferş: yeryüzü, zemin, döşeme, yayma, yayılma.

Ferîşteh: melek.

Ferman: emir, buyruk.

Feryad: yardım istemek için çıkarılan yüksek ses.

Fesad: bozukluk.

Fevri: birdenbire, düşünmeden yapılan.

Feylesof: felsefe ile uğraşan, filozof, alim, akıllı kimse.

Feza: ucu bucağı bulunmayan boşluk, sonsuz.

Figan: ızdırap ile bağırp çağırma, inleme.

Fi'l-hal: hemen, şimdi, bu anda.

Firak: ayrılık, ayrılma.

Fir'avn: Musa Peygamber zamanındaki Mısır hükümdarı.

Firkat: dostlardan ve saireden ayrılmak.

Fitne: bela, mihnet, sıkıntı.

Fuzulluk: münasebetsizlik, töreye uymayan iş yapma.

G

- Gaflet:** gafillik, boş bulunma, dalgınlık, dikkatsizlik.
Galtan: kopup yuvarlanan, tekerlenen.
Gani: zengin, varlıklı, bol, doygun.
Gar: mağara, in.
Garabet: gariplik, tuhafılık.
Garamet: borç, diyet gibi şeyleri ödeme.
Garb: güneşin battığı taraf, günbatısı, batı.
Gark olmak: batmak, bir şeyi sınırsız derecede elde etmek.
Gassal: ölü yıkayıcı, ölü yıkayan.
Gavs: suya dalma, dalgıçlık.
Gayr: ayrı, başka, özge, artık, diğer, değil.
Gayya: cehennemde bir kuyu veya dere.
Geda: dilenci, yoksul.
Gensizin: istemeyerek, isteği olmadan.
Ger: eğer.
Gerdün: dönen, devr eden, kainat, felek.
Geşt: gezme, dolaşma.
Giriban: elbise yakası.
Giriftar: tutulmuş, yakalanmış, esir.
Giryan: ağlayıcı, ağlayan.
Gönilmek: yüzünü döndürmek, yönelmek.
Görklü: güzel, iyi, kutsal.
Göyenmek: mesut olmak, sevinmek.
Göymek: içten yanmak.
Göynü: yanık.
Gözü: ayna.
Gubar: toz, esrar.
Gulam: tüyü, bıyığı çıkmamış delikanlı, genç.
Guş: kulak, duyma, işitme.
Guşe: köşk.
Güftar: söz.
Güfte: söyleniş, söylenmiş.

Güher: mücevher, inci, kıymetli taş.

Gülistan: gül bahçesi.

Gümrah: yolunu kaybetmiş.

Güzer: geçme.

Güzide: seçkin, seçilmiş, beğenilmiş.

Güzin: seçkin, seçilmiş.

H

Hab: uyku.

Habil: büyücü, sihirbaz, efsuncu.

Hacat: istekler, dilekler.

Hadis: meydana gelen, yeni, yeni çıkan.

Hafi: gizli, saklı.

Hak: toprak.

Haki: toprak rengi, toprakla ilgili; hikaye eden, anlatan.

Hakk: tanrı.

Halalet: samimi dostluk.

Halavet: tatlılık, şirinlik.

Halayık: yaratıklar, yaratılmış olanlar, insanlar.

Halel: iki şey aralığı, boşluk.

Halif: yemin eden, and içen.

Halik: yaratan, yoktan var eden, yaratıcı.

Halk: yaratma, yaratılma.

Halt: karıştırma.

Halvet: yalnız, تنها kalma, tenhaya çekilme.

Haman: Hz. Musa zamanındaki Firavun'un veziri.

Hamr: şarap.

Hamuş: susan, susmuş, sessiz.

Hande: gülme, gülüş.

Hanüman: ev bark, ocak.

Har: hor, hakir, bayağı, aşağı.

Harhar: gönül üzüntüsü, yürek sıkıntısı, devamlı istek.

Harir: ipek.

- Harut, Marut:** Kur'an'da adı geçen iki melek.
Hased: kıskançlık, çekememezlik.
Haşr: toplanma, mahşer.
Hamsi: düşmanlık.
Hatem: mühür.
Hatm: hitama erdirme, bitirme.
Havf: korku, korkma.
Havsale: görmeyi önleyen engel.
Havsala: anlayış, akıl, zihin.
Haydar: arslan.
Hayta: çadır kazığı.
Hazar: sabit meskeni olanların oturdukları memleket.
Hazer: sakınma, kaçınma, korunma, çekinme.
Heba: gayet ince toz, zerre, yok yere, boş, nafîle.
Hem-dem: sıkıfıkı, canciğer.
Hem-rah: yoldaş, yol arkadaşı.
Hengame: kavga, gürültü.
Hercai: kararsız, sebatsız.
Hergiz: asla, hiç bir zaman.
Heva: heves, istek, arzu, sevgi.
Hezar: bülbül, bin, pek çok.
Hezeyan: sayıklama, saçma sapan konuşma.
Hicran: ayrılık, unutulmaz acı, keder, iç acısı.
Hilat: süslü elbise, kaftan.
Himar: erkek eşek.
Hod: kendi, esasen, zaten, bizzat.
Hon: han, sofraya, yemek.
Hub: güzel, hoş iyi.
Huda: tanrı.
Hudavendigâr: efendi, sahip, hükümdar.
Hulle: cennet elbisesi.
Hulk: huy, tabiat.
Humar: içkiden sonraki mahmurluk.
Huş: akıl, fikir, şuur, us.

- Hüccet:** senet, vesika, delil.
Hünkar: padişah, sultan, hükümdar.
Hüsn: güzel, iyi; güzellik, iyilik.
Hüsrân: zarar, ziyan.
Hüşyar: akli başında, akıllı.

I

- Irma:** ayırma, uzaklaştırma.
Islah: iyi bir hale koyma, iyileştirme, düzeltme.
Istıla: ateşte ısınma.
Istılah: (istılahat) ilim sözü, tabir, terim.
Istıram: saygı gösterme.
Işk: aşk.
İyadet: hatır sorma, ziyaretinde bulunma.
İztırab: acı, elemi azap, sıkıntı.

İ

- İbare:** cümle.
İbn: oğlu.
İbrani: yahudi kavminden olan kimse.
İptidai: ilk ile ilgili, ilke mensup, ilk derece.
İcaz: sözü kısa söyleme, kadın başörtüsü.
İcazet: izin, ruhsat.
İdrak: anlayış, akıl erdirme.
İfrit: zararlı ve korkunç mitolojik mahluk.
İfşa: gizli bir şeyi yayma, açığa vurma.
İfta: fetva verme.
İgen: çok, fazla, pek fazla.
İğdiş: melez.
İğfal: aldatma, aldatılma.
İhsan: iyilik etme.
İhtiras: çekinme, sakınma, korunma.

İhtiyar: seçme, seçilme.

İkab: eziyet, azab.

İkbal: birine doğru dönme.

İkrah: birie, zorla iş yaptırma.

İkrar: saklamayıp söyleme.

İlam: düğün yemeği.

İleyinde: Çevresinde, tarafında, yanında, huzurunda.

İlm: bilme bilis; bir şeyin doğrusunu bilme.

İlteler: götürmek, ulaştırmak.

İltica: sığınma, barınma.

İltib: oynama, oyun oynama.

İltima: renk değiştirme.

İnayet: lütuflar, ihsanlar, iyilikler.

İnsan: iyi, olgun, vicdanlı.

İntiha: nihayet bulma, sona erme.

İrtica: irtica eden, geri dönen.

İstirham: merhamet dileme, yalvarma, yalvarış.

İstişarat: danışmalar, fikir sormalar.

İşret: içki içme, içki kullanma.

İştirak: ortak olma, ortaklık.

İtab: azarlama, paylama.

İvaz: karşılık, bedel.

İzafet: iki şey arasındaki bağ, ilgi.

J

Jeng: pas, küf, kir.

Jey: göl, ırmak.

Jiyan: kızgın, hışımlı, kükremiş.

Jülide: karmakarışık, dağınık.

K

Kabin: nikah.

Kabl: ön, önce, öndeki, evvel, evvelki.

Kaçan: ne vakit, ne zaman, nasıl.

Kadeh: bardak, küçük bardak, içki bardağı.

Kadem: ayak, adım.

Kadim: eski.

Kadd: boy.

Kah: saman, saman çöpü.

Kahıt: kıtlık, kuraklık.

Kahin: falcı.

Kahve: şarap.

Kail: razı olmuş, boyun eğmiş.

Kaim: ayakta duran, ayakta bulunan.

Kakmak: kızmak, öfkelenmek.

Kal: dedikodu.

Kalb: yürek, yürek hastalığı, gönül.

Kamer: ay.

Kamet: boy, boybos.

Kami: muradına ermiş.

Kamil: bütün, tam, noksansız eksiksiz.

Kamusu: bütünü.

Kanca: nereye.

Kancarı: nereye, ne tarafa.

Kanda: nerede.

Kanı: hani, nerede.

Karanı: karanlık.

Karavaş: hizmetçi kız, cariye.

Kargu: kargı, mızrak.

Karun: İsrail'de zenginliğiyle meşhur olan bir insan.

Kast: niyet, kurma, bilebile yapma.

Katar: birbiri ardınca sıralanmış.

Katre: damla, damlayan şey.

Kavl: lakırdı, söz.

Kavm: insan topluluğu.

Kaykımak: meyl etmek, değer vermek.

Kaysar: eski roma ve bizans imparatorlarının lakabı.

Kelam: söz, lakırdı.

Kem: fena, kötü.

Kemal: olgunluk, yetkinlik, tamlık, eksiksizlik.

Kemter: değersiz, eski, noksan, itibarsız.

Ker: sağır.

Kerem: asalet, asillik, soyluluk.

Kerrar: savaşta döne döne saldıran.

Kesb: çalışıp kazanma.

Kesret: çokluk, bolluk, ziyadelik.

Ketm: bir sözü, bir haberi, bir sırrı saklama.

Kevn: var olma, varlık, vücut.

Key: iyi, çok iyi, en iyi şekilde.

Keyvan: Zuhal Yıldızı.

Kezek: nöbet, sıra.

Kıraat: okuma, devamlı okuma.

Kıyam: kalkma, ayağa kalkma, ayakta durma.

Kibriya: büyüklük, ululuk.

Kiçi: küçük.

Kimesne: kimse.

Kisvet: elbise, hususi kıyafet.

Kopmak: haşır olmak, meydana çıkmak.

Kuçmak: kucaklamak, sarılmak

Kuy: köy, mahalle ve işlek yol, sokak.

Külfet: zahmet, sıkıntı, zorluk, yorgunluk.

Külüng: taşçı kazması, ucu ağır ve iri demirli sopa.

Kün: ol, olsun.

Kürd: kürt.

Kürdi: kürt biçimi, kürtlerinkine benzer.

L

La: olumsuzluk.

La-cerem: şüphesiz, elbette.

Lağv: faydasız, beyhude, boş.

Lahza: kısa bir zaman, bir an.

Lain: kovulmuş, nefret kazanmış, istenilmeyen.

Lakin: ama, fakat, ancak.

La'l: kırmızı.

Lal: dilsiz.

Lan: vefasızlık, hakikatsizlik.

La-taknatü: ümit kesmeyin demektir.

Latife: güldürecek tuhaf ve güzel söz.

Layık: yakışan, yaraşır, yakışık.

Leb: dudak.

Ledüniyat: bir işin gizli tarafları, içyüzü.

Lenterani: Musa Peygamber, Allah'tan cemalini diler.

Lev: olsa bile.

Levh: yassı, düz, üzerine resim çizilip ve yazı yazılabilen.

Levn: renk, boya.

Leyla: çok karanlık gece.

Leyli: leyla, sevgili.

Libab: akıllılar.

Liban: kadın sütü.

Libas: elbise.

Lif: tel.

Lime: parça, küçük ve uzun dilim.

Lutf: hoşluk, güzellik, iyi muamele, iyilik.

Lügat: kelimeler, sözler.

M

Ma: su; biz.

Maarif: marifetler, bilimler.

- Maaş:** yaşayış, dirlik, geçinecek şey.
Maç: öpüş.
Maçin: çin ülkesinin güney bölgesine verilen bir ad.
Made: dişi.
Madegi: dişilik, kadınlık.
Mader: anne, ana.
Magrib: garb, batı, akşam.
Mağbun: aldanmış, şaşkın.
Mah: ay.
Mahal: yer.
Mahbub: muhabbet olunmuş, sevilmiş, sevilen, sevgili.
Mahdur: saklı, örtülü.
Mahfil: toplantı yeri, görüşme yeri.
Mahi: balık.
Mahir: maharetli, hünerli, elinden iş gelir, becerikli.
Mahlas: halas olunacak, kurtulacak yer, kişinin ikinci adı.
Mahmud: hamd olunmuş, övülmeye değer.
Mahmur: sarhoşluğun verdiği sersemlik.
Mahrem: iki dağ arasındaki yol.
Mahlukat: odun, kömür gibi yakılacak şeyler.
Mahrur: içi hararetli olan, ateşli, ateşlenmiş, kızmış.
Mahsud: hasad edilmiş, ekini biçilmiş.
Mahsul: hasıl olan, meydana gelen.
Mahsur: muhasara edilen, gözetilen, korunan.
Mahsur: feri gitmiş, yorulmuş.
Mahşer: haşrolunacak, toplanılacak yer.
Mahv: yok etme, ortadan kaldırma.
Mahzar: huzur yeri.
Mahzun: hazineye saklanan şey; hüznü, tasalı, kaygılı.
Mail: bir yana eğilmiş, eğik, eğri.
Main: saf, akar su.
Makalat: sözler, gazetede veya dergide çıkan yazılar.
Makbere: mezar, mezarlık, kabristan.
Makbul: kabul olunmuş, alınmış, alınan.

- Maksim:** taksim edilecek, bölünecek, dağılacak yer.
Mansur: galib, üstün.
Manzar: nazar edilen, bakılan, görünen yer.
Mar: yılan.
Maslahat: iş, emir. Husus, madde, keyfiyet.
Matlub: talebedilen, istenilen, aranılan şey.
Mayi: su gibi akan, su halinde olan şey, sıvı.
Mazul: azledilmiş, uzaklaştırılmış, gözden düşmüş.
Meab: dönülecek, sığınılacak yer.
Mecali: aynalar.
Mecnun: çıldırmış, deli, divane; delice seven, tutkun.
Mefhum: fehmolunmuş, anlaşılmış.
Meftun: gönül vermiş, tutkun, vurgun.
Mehdi: hidayete eren, doğru yolu tutan.
Meks: durma, bekleme, bir yerde kalma, eğlenme.
Melalet: sıkıntı, keder, gam.
Melamet: kınamak, melamete düşürmek.
Melike: kadın hükümdar.
Mekkar: düzenbaz, hilekar.
Mekul: usanmış, bezmiş, bıkmış, mahzun; erkek adı.
Memat: ölüm.
Menba: kaynak, pınar.
Meni: benlik.
Menkur: boynuzdan yapılmış boru.
Mennan: lütuf ve ihsanı sonsuz olan demektir.
Mensur: saçılmış, dağılmış.
Menşur: yayılmış, açılmış, ferman.
Mer: adam, erkek, kişi.
Meram: istek, maksad, niyet.
Mergizar: çayırılık, yeşillik, sulak yer.
Merkeb: binilecek şey, binek.
Mert: çevik, hareketli.
Meskun: içinde insan oturan yer.
Mesrur: memnun, sevinmiş; meramına ermiş.

- Mest:** sarhoş.
Mestan: sarhoşlar.
Mestur: örtülmüş, kapalı
Meşayih: şeyhler.
Meşk: yazı örneği, yazı numunesi; su kabı, saka kırbası.
Meta: satılacak mal, eşya.
Metanet: metinlik, sağlamlık.
Mevali: Emevilerin müslüman olmayanlara taktığı isim.
Mevc: dalga.
Mevduat: emanet bırakılan şey, yatırım.
Mevla: efendi, sahip, malik.
Mevlana: “efendimiz” manasındadır.
Mevt: ölüm.
Mey: şarap; bade, harm.
Meyl: eğilme, eğiklik; akıntı.
Meze: tad, lezzet.
Mısra: kapı kanadı.
Miad: belirtilen zaman.
Mihman: misafir, konuk.
Mihnet: zahmet, eziyet.
Mihr: güneş, muhabbet, aşk, sevgi.
Milad: doğum günü.
Milk: mülk, mal, elde bulunan şey.
Mir: amir, baş; kumandan; bey; vali.
Mirat: ayna; meşhur bir çeşit lale.
Mirrih: Merih yıldızı, edebiyatta neşe.
Mirvar: inci.
Mis: bakır.
Misk: güzel koku.
Miskal: bir buçuk dirhemlik bir ağırlık ölçüsü.
Miskin: hiç birşeye malik olmayan, yoksul, halsiz, zavallı.
Mismil: düzgün, temiz, pak.
Miyan: orta.
Mizan: terazi, ölçü aleti, tartı; ölçü.

- Muallim:** talim eden, öğretene, öğretmene, hoca.
Muasır: çağdaş, bir asırda yaşayanlardan her biri.
Muayyen: tayin edilmiş, belli, belirli.
Muazere: mazeret, özür dileme.
Muğlak: kapalı, kilitli.
Muhal: imkansız, mümkün olmayan.
Muhakkik: tahkik eden, gerçeği araştıran.
Muhannet: ihanet eden, hain, alçak.
Muhayyer: seçmeli, beğenmeye bağlı, beğenmece.
Muhbir: haber veren, haberci.
Muhibb: seven, sevgi besleyen, dost.
Muhkem: sağlam, berk, sağlamlaştırılmış, kuvvetli.
Muhlis: halis, katkısız.
Muhtemel: itimali olan, umulur, beklenir, olabilir.
Muhteva: bir şeyin içinde bulunan; içindeki şey.
Mukarreb: yaklaştırılmış, yakın.
Munis: alışmış, alışık dost.
Muntazır: intizar eden, bekleyen, gözleyen.
Murai: itaat eden, saygı gösteren.
Muştulamak: müjdelemek.
Muti: itaat eden, boyun eğen.
Mübaşir: bir işe başlayan.
Mübtela: düşkün, tutkun, tutulmuş.
Mücahede: çalışıp çabalama, uğraşma.
Mücerred: tek, yalnız, bekar.
Mücrim: cürüm işlemiş, suçlu, sanık.
Müdam: devamlı, sürekli.
Müdavim: devam eden.
Müderris: ders veren, ders okutan.
Müesser: kendisine bir şey tesir etmiş olan.
Müfreze: bir askeri birlikten ayrılan kol.
Müfsid: fesatlık eden, ara açan.
Mühdi: hediye veren, hediye gönderen.
Mühr: mühür, imza.

Müjgan: kirpik.

Mükerrer: tekrarlı, tekrarlanmış, tekrar olunmuş.

Mülhid: Allah'ı inkar eden, dinsiz, imansız.

Mülkiyye: asker ve sarıklı sınıfının dışındaki memurlar sınıfı.

Münacat: yalvarma.

Münceli: parlayan, parlak.

Münci: kurtarıcı.

Müncim: falcı.

Münevver: ışıklı, aydın kimse.

Münezzeh: temiz, noksanlardan uzak.

Münferid: yalnız olan, tek, ayrı, kendi başına.

Münim: nimet veren, yedirip içiren.

Münkir: inkar eden, kabul etmeyen.

Münker-Nekir: kabirde ölüleri sorguya çeken iki melek.

Müntezi: bir şeyi söken, yerinden çekip koparan.

Mürai: ikiyüzlü.

Müravede: isteme.

Mürg: kuş.

Mürsele: mektup, kağıt, pusula, gönderilen şey.

Mürşid: irşad eden, doğru yolu gösteren, kılavuz.

Mürur: geçme, geçip gitme, sona erme.

Mürüvvet: insaniyet, mertlik, yiğitlik, cömertlik.

Müsamaha: görmemezliğe gelme, göz yumma, hoş görme.

Müsavi: eşit, denk.

Müselsel: ard arda gelen, zincirleme.

Müstakim: doğru, düzgün, dik.

Müşahede: bir şeyi gözle görme.

Müşavir: istişare edilen, kendisine danışılan.

Müştak: özleyen, göreceği gelen.

Mütabi: tabi olan, uyan.

Mürted: dinden dönen.

Müzevvir: yalanı telleyip pullayan, arabozucu.

Müzd: sevap, karşılık, mükafat.

N

- Naci:** necat bulan, kurtulan, selamete kavuşan.
Na-çar: çaresiz, ister istemez.
Na-çiz: hiç hükmünde olan, değersiz, ehemmiyetsiz.
Na-dan: bilmez, kaba, terbiyesi kıt.
Na-ehl: ehli olmayan, ehliyetsiz.
Na-endam: biçimsiz, gayrımuntazam.
Na-ferman: fermansız, emir dinlemez.
Nafile: lüzumlu değil iken yapılan iş.
Ahcir: av.
Nail: muradına eren, ermiş, ele geçiren.
Nakam: kam almamış, muradına ermemiş.
Nakkaş: yağlı boya ile duvar nakışları yapan usta.
Nakus: kilise çanı.
Naliş: inleyiş, feryad ediş.
Name: mektup.
Nami: yerden biten, bitki.
Namus: kanun, nizam; ar, edep, haya, ırz; temizlik doğruluk.
Nan: ekmek.
Narenc: turunc; portakal.
Nareste: çocuk, ergenlik çağına ermemiş.
Nasuh: bozulması imkansız tövbe.
Nazenin: cilveli, oynak.
Nazik: ince, narin.
Nebat: topraktan biten, çıkan her türlü şey, bitki.
Necaset: pislik, murdarlık.
Necat: kurtulma, kurtuluş.
Neci: kim.
Necis: pis, murdar.
Nedamet: pişmanlık.
Nedavet: yaşlık, nemlilik.
Nefa: nefes, üfürük, üfürme.
Nefs: ruh, can, hayat.

- Nehr:** akarsu, çay; ırmak.
Nekes: cimri, eli sıkı.
Nem: neyim, rutubet, ıslaklık.
Neseb: nesil, soy.
Nesim: hafif rüzgar.
Neşr: yayma, dağıtma, saçma, açma.
Neşter: hekim bıçağı.
Nevahi: yanlar, taraflar.
Nevai: makam, ahenk ve nasip ile ilgili.
Nevale: yiyecek, rızık, vergi, bağış.
Nev-bade: taze şarap.
Nev-bahar: ilkbahar.
Nev-civan: genç, delikanlı.
Nev-eda: yeni tarz, yeni eda.
Nevi: yenilik.
Nev-ruz: yeni gün.
Nev-sal: yeni yıl.
Nigah: bakış, bakma.
Nigar: resim.
Nihai: son ile ilgili, sonuncu.
Nihan: gizli, saklı.
Nihayet: sonlar, bitimler.
Nikab: peçe, yüz örtüsü.
Nisar: döküp saçma.
Nisyan: unutmama, unutuş.
Nişan: iz, belirti.
Nişe: nasıl, neden, niçin.
Nite: nasıl, ne halde.
Niyaz: yalvarma, yakarma.
Nizam: dizi, sıra, dizme, tertib etme, sıraya koyma.
Nizar: zayıf.
Nur: aydınlık, parıltı, parlaklık.
Nuş: tatlı, bal, içmek.
Nüvaht: okşama.
Nüzul: inme.

O

Obrılmak: devrilmek, çökmek, sarsılmak.

Od: ateş.

Od urmak: ateş vermek, yakmak.

Oğru: hırsız.

Okumak: çağırarak davet etmek.

Ol: o.

Oldem: o an, o zaman.

Onmak: şifa bulmak, iyileşmek, mesut olmak.

Ö

Öd ağacı: yanınca güzel koku veren bir ağaç.

Ög: akıl zihin.

Öğür: eş, arkadaş.

Öküş: çok fazla.

Öndün: önden önceden.

Örtmek: geçmek.

Özge: başka, ayrı.

P

Pak: temiz, saf, halis.

Palas: eski kilim, keçe, aba, çul.

Pare: parça.

Pay: ayak.

Payan: son, nihayet.

Paye: rütbe, derece.

Payvand: köstek, zincir.

Pejmürde: dağınık.

Pelheng: dizgin, yular.

Penah: sığınma, sığınacak yer.

Penc: beş.

- Pencah:** elli.
Pend: nasihat, öğüt.
Per: kanad.
Perran: uçan, uçucu.
Perda: yarın.
Peren: Ülker Yıldızı.
Perende: uçucu, uçan.
Perişan: dağınık, karışık.
Pertev: ışık, parlaklık, yalım.
Perva: korku.
Pervane: geceleri ışığın etrafında dolanan küçük kelebek.
Pervaz: uçma, uçuş.
Pes: ard, arka, geri.
Peş: bazı eteklerin kenarına eklenen parça.
Peyam: haber, başkasında alınan bilgi.
Peyda: meydana çıkma.
Peygam: haber.
Peyk: haber ve mektup getirip götürün.
Peykan: başak, okun ucundaki sivri demir.
Peyker: yüz, surat.
Peyman: yemin, and.
Peymane: büyük kadeh, şarap bardağı.
Piç: büklüm, kıvrım, dolaşık.
Pinhan: gizli.
Pir: yaşlı, ihtiyar.
Piş-kadem: önde giden, kendisine uyulan.
Pişe: sanat, meslek, iş.
Piyale: şarap kadehi.
Post: tüylü hayvan derisi.
Post-nişin: post'da oturan, post'a geçen.
Puşi: askerlerin başlarına sardığı ince sarık.
Puşti: yardımcı.
Pür: dolu, çok.
Püşt: arka, sırt.

R

Rab: avlulu ev.

Rabbü'l-enam: bütün varlıkları nimetiyle besleyen.

Rafız: bırakan, salıveren.

Rah: yol; şarap.

Rahm: acıma, esirgeme, koruma.

Rahmet: acıma, esirgeme, koruma, yargılama.

Raht: at takımı, yol eşyası, mal mülk.

Rakım: yazan, çizen.

Rast: doğru.

Rayegan: pek çok, pek bol, ucuz, bedava.

Raz: sır, gizlenen şey.

Recm: taşa tutma, taşlama.

Refagat: bolluk içinde geçinme.

Refik: arkadaş, yoldaş.

Refika: kadın eş.

Reh: yol.

Reha: bolluk, genişlik.

Rehavet: gevşeklik.

Reh-ber: yol gösterici, kılavuz.

Reh-revan: yolcular, yola gidenler.

Remz: işaret, işaretle anlatma.

Renc: zahmet, eziyet.

Rencide: incinmiş, kırılmış.

Revan: yürüyen, giden, akan.

Revzen: pencere.

Rihlet: göç, göçme; ölme.

Rind: kalender, dünya işlerini hoş gören kimse.

Risale: mektup.

Risalet: elçilik.

Rivayet: söylenti.

Riya: özü, sözü bir olmama.

Rub: dörtte bir, çeyrek.

- Ruh:** can nefes; yanak, yüz, çehre.
Ruhban: rahipler, hıristiyan dininin ileri gelenleri.
Ruhsat: izin, müsaade.
Rumi: Rum Ülkesinden; Anadolu.
Ruzi: rızık, nasip kısmet.
Rüz: gün; gündüz.
Rübai: dört'e mensup, dörtle ilgili.
Rücu: dönme, geri dönme.
Rüsva: rezil, itibarsız, haysiyetsiz.
Rütbe: sıra, derece, basamak.
Rüzgar: zaman, devir.

S

- Saadet:** mutluluk.
Saba: gün doğusundan esen hafif ve latif rüzgar.
Sabahat: güzellik, latiflik, yüz güzelliği.
Sabıka: geçmiş şey, geçmiş hal ve vaka.
Sad: yüz.
Sad: kutlu, uğurlu.
Sadak: doğruluk, doğru olma.
Sadakat: dostluk, vefalılık, içten bağlılık.
Saddak: gerçektir, doğrudur.
Sadık: doğru, gerçek.
Sağınç: emel, arzu, istek, düşünce, zan.
Sahabe: sahipler, sahip çıkanlar, tutanlar.
Sahil: deniz, nehir, göl kenarı, yalı, kıyı.
Sahire: yer yüzü.
Sahra: kır, ova, çöl.
Sail: sual eden, soran.
Saki: su veren, su dağıtan.
Sal: yıl.
Sala: çağırma, davet etme.
Salim: sağ, sağlam.

- Salus:** hilekar, düzençi, riyakar.
Sami: yüksek, yüce.
Samit: sesi çıkmayan, susan.
Sanayi: sanatlar, zanaatlar.
Sani: görülen iş.
Sarih: açık, meydanda.
Saye: koruma, sahip çıkma.
Saye-dar: gölgeli, gölgesi olan, gölge eden.
Sayru: hasta.
Sayvan: saçak, pervaz, gölgelik, çardak.
Sayyad: avcı.
Sebak: hafif.
Sebük-Bar: yükü hafif.
Sehel: kolay.
Sekiz Uçmak: sekiz cennet, cennetin sekiz katı.
Sema: işitme, duyma.
Sena: övme, övüş.
Seng: taş.
Ser: baş, başkan.
Serab: hayali dünya.
Ser-çeşme: çeşme başı, pınar, su başı.
Serd: soğuk.
Ser-encam: başa gelen bir işin sonu.
Seheng: kapı bekçisi, yasakçı.
Server: baş, başkan, reis, ulu.
Setr: örtme, kapama, gizleme.
Sevda: çok kara, çok siyah; aşk, sevgi.
Seyf: kılıç.
Seyr: yürüme, yürüyüş, gitme, hareket.
Seyran: gezinme.
Seyyid: efendi, bey; ağa; ileri gelen, baş, başkan.
Sıdk: doğruluk, gerçeklik.
Sımak: kırmak, bozmak, bozguna uğratmak.
Sınık: kırık.

Sınmak: kırılmak.

Sırat: yol.

Sırr: gizli tutulan, kimseye söylenmeyen şey.

Sıyanet: koruma, korunma.

Sidre: arabistan kirazı.

Sin: mezar.

Sine: göğüs; yürek.

Sinle: mezarlık.

Sıpas: şükretme, dua etme.

Siret: bir kimsenin içi, hali, tavrı, gidişi, ahlakı.

Sitare: yıldız.

Sitr: perde; örtü.

Sitt: hanım.

Subh: sabah, sabah vakti.

Suk: çarşı pazar.

Sukut: düşme, aşığı inme.

Sulb: omurga kemiği, bel kemiği.

Su'lük: fakir.

Sun: yapış, yapma.

Sun'i: yapma, takma.

Sun'i ilhak: sun'i dölleme.

Sur: kırmızı; kale duvarı.

Suret: biçim, görünüş, kılık.

Sureta: görünüşte.

Susak: su kabı.

Suz: yanıp, yakılma.

Suzan: yakan, yakıcı.

Suzi: yanma, tutuşma ile ilgili.

Süci: şarab.

Sücut: secde edenler, secde edip yere kapananlar.

Südde: kapı, eşik.

Süeda: kutlu, uğurlu kimseler.

Sühan: söz, lakırdı.

Sükut: susma , söz söylememe.

Süluk: bir yola girme, bir yol tutma.

Sünük: kemik.

Sürur: sevinç.

Süvari: atlı.

Ş

Şad: sevinçli.

Şah: padişah.

Şaha: boyunduruk; iki dişli çatal.

Şahik: yüksek.

Şaik: dikenli.

Şaki: haydut, yol kesen.

Şakird: talebe, çırak.

Şar: kıl; belde, şehir.

Şarab: içilecek şey, şarap.

Şark: doğu.

Şa'saa: parlaklık, parlama.

Şayi: duyulmuş, herkesçe bilinmiş.

Şeb: gece.

Şehr: şehir, büyük belde, büyük kent, il.

Şehvet: aşırı istek.

Şekvat: şikayetler, sızıltılar.

Şem: balmumu.

Sems: güneş.

Şerik: ortak; ders, mektep, medrese arkadaşı.

Şerm: utanma.

Şeş: altı.

Şevk: şiddetli arzu; keyif, neşe, sevinç.

Şey: nesne.

Şeybet: saç ve sakalın ağarması, ihtiyarlamak.

Şeyda: aşktan aklını kaybetmiş, divane, düşkün, şaşkın.

Şiar: alamet, işaret, iz.

Şifahen: ağızdan, sözle.

- Şikar:** av.
Şikest: kırılmış, kırık.
Şir: arslan.
Şirret: şerirlik, kötülük.
Şirk: Allah'a ortak koşma.
Şita: kış
Şive: naz, eda.
Şugl: işler, uğraşacak, meşgul olacak şeyler.
Şu'le: alev, ateş alevi.
Şur: tuzlu.
Şümar: sayı, adet, hesap.
Şüst: yıkama.

T

- Ta:** kadar, dek, değin.
Tacil: acele.
Taab: yorgunluk.
Taallük: ait olma, bir şeyin başka bir şeye bağlı olması.
Taam: yemek, aş.
Tab: güc, kuvvet, takat, tabiat, huy, yaratılış.
Tababet: hekimlik, doktorluk, tıp ilmi.
Tabiat: yaratılış.
Ta'cim: noktalama, noktalatma.
Tafra: yukarıya sıçrama, atlama.
Tagyir: başkalaştırma; değiştirme; bozma.
Tahakkuk: gerçek olarak meydana çıkma, gerçekliği anlaşılma.
Tahaküm: hakimlik takınma.
Taharet: temizlenme.
Tahir: temiz.
Tahkik: doğru olup olmadığını araştırmak.
Tahliye: süsleme, donatma; boşaltma, boş bırakma.
Tahrık: kımıldatma, kımıldatılma, oynatma.

- Tahrir:** yazma, yazılma.
Tahriş: tırmalama, tırmalanma.
Tahsil: hasıl etme; vergi toplama; ilim öğrenme.
Tahsis: bir şeyi birine veya bir yere mahsus kılma.
Tahte's-sera: yerin altı, toprağın altı.
Tair: uçucu, uçan.
Takat: güc, kuvvet.
Takaza: ihtiyaç, gerekli olma, icab etme.
Takdim: öne geçirme, öne alma, ileriye sürme.
Takdir: beğenme, değer biçme, değer verme.
Takıyye: sakınma, çekinme.
Takrir: yerleştirme, yerleştirilme.
Taksim: bölme, parçalama, ayırma.
Taksir: kısaltma.
Taksirat: kusurlar, suçlar.
Talbınma: suda çırpınma.
Taleb: isteme, istenme, dileme.
Talib: isteyen, istekli.
Talik: güleryüzlü.
Ta'lim: öğretme, öğrenme.
Ta'm: yeme; tad, lezzet, zevk.
Tamu: cehennem.
Tan: sabahın ilk saatleri, gün doğmadan önceki zaman.
Tan: şaşma, hayret etme.
Tan etmek: ayıplamak, kınamak, yermek.
Tanz: alay etme, eğlenme.
Tanzif: temizleme.
Tanzim: düzeltme, düzen verme, yoluna koyma.
Tap: yeter, kafi.
Tar: karanlık.
Tara: Yıldız.
Taraş olmak: alt üst olmak.
Tarih: işe yaramadığında bir yana atılmış şey.
Tarihçe: küçük tarih, özet.

- Tasdik:** doğrulama, gerçekleştirme.
Tasnif: sınıf sınıf, takım takım ayırma.
Tasvir: resim; figür; portre.
Taşra: dışarı.
Tatar: ulak, postacı, Moğol.
Tatbik: uydurma, uydurulma, yakıştırma; pratik.
Tav: itaat etme, boyun eğme, dinleme.
Ta'viz: bedel verme, karşılık olarak birşey verme.
Tavr: hal, eda, gidiş; davranış.
Tayyar: uçucu, uçan.
Tayyare: havadan, beleşten gelen para.
Tazarruat: ricalar, niyazlar, yalvarmalar.
Teala: yüksek, ulu.
Teba: tabi olma, uyma.
Tebah: bozuk, çürük, berbat, harap, mahvolma.
Tebdil: değiştirme, değiştirilme, başka bir hale gelme.
Tebelig: yetişme, erişme.
Teber: balta.
Tebessüm: gülümseme.
Tecavüz: ötesine geçme, sınırı aşma, atlama.
Tecelli: görünme; belirme.
Tecrid: soyma, soyulma.
Tedavül: elden ele gezme, dolaşma, kullanılma.
Tedbir: bir şeyi temin edecek veya önleyecek yol, çare.
Tefekkür: düşünme, zihin yorma; düşünülme.
Teferrüc: ferahlama, açılma, gam dağıtma.
Tefrik: ayırma, seçme, ayırdetme.
Tefsir: yorum.
Tehi: boş, kimsesiz, manasız.
Tekamül: kemal bulma, olgunlaşma.
Tekebbür: büyüklük satma, kibir gösterme.
Tekerrür: tekrarlama.
Tekmil: kemale erdirmeye.
Teksir: çoğaltma, çoğaltılma.

Tektib: yazdırma.

Tekzib: yalanlama, yalan olduğunu söyleme.

Telaffuz: söyleyiş, söyleniş.

Telaki: birbirine karşı gelip buluşma, karşılaşma.

Telef: yok etme, öldürme; boş yere harcama, yıpratma.

Te'lif: uzlaştırma, barıştırma.

Telkib: lakaplandırma.

Telkin: aşılama, kulağına koyma.

Telsim: ağzını öpme.

Temadi: sürme, sürüp gitme, uzama, devamedegelme.

Temahül: mühlet verme, ağır davranma.

Temaşa: bakıp seyretme.

Temayül: meyletme, eğilme, bir yana çarpılma.

Temcid: ululama, ağırlama.

Temenna: temennah, eli başa götürerek verilen selam.

Temenni: dileme, dilek.

Temr: hurma.

Temre: bir tek hurma.

Teng: dar.

Tenkil: uzaklaştırma.

Tenkit: fenasını atma, temizleme; noktalama, noktalanma.

Tennur: fırın, tandır.

Tensib: münsip görme, uygun bulma.

Tenvir: ışıklandırma, aydınlatma.

Tenzih: kusur kondurmama, kabahat ve kusuru yok etme.

Tenzir: korkutma.

Ter: yaş, ıslak, rütubetli.

Terah: gam, keder, tasa, üzüntü.

Terakki: yukarı kalkma, yükselme; ilerleme.

Terane: nağme, ahenk, makam.

Terazi: birbirini razı etme, uyuşma.

Terceman: tercüman, çevirici.

Terhis: ruhsat verme, izin verme.

Terki: yamama, yamanma.

- Terkin:** boyama, yazma.
Terkin urmak: terk etmek, bırakmak.
Ters: korku.
Tersa: hristiyan.
Teslis: üçleme, üçe çıkarma.
Teşbih: benzetme, benzetilme.
Teşekkür: şükretme.
Teşrid: ürkütüp kaçırma; kovup uzaklaştırma.
Teşrif: şereflendirme.
Teşviş: karıştırma, karmakarışık etme.
Tevfik: yardım, başarılı kılmak.
Tevkif: durdurma, durdurulma.
Tevzi: dağıtma, dağıtılma.
Tezkere: pusula.
Tıfl: küçük çocuk.
Tımar: tedavi.
Tig: kılıç.
Timsal: suret, resim; sembol, simge.
Tir: ok.
Tiryak: panzehir.
Tolunmak: dolunmak, batmak.
Ton: elbise.
Toylamak: ziyafet vermek, ağırlamak.
Tuba: Cennette bir ağaç, güzellik, iyilik, hoşluk.
Tuğyan: taşma, taşkınlık, coşkunluk.
Tuti: dudu, papağan cinsinden, taklit yapan bir kuş.
Turab: toprak.
Tuş: denk, benzer, eş.
Tuyur: kuşlar.
Türşi: ekşilik, turşu.

U

U'cube: pek acayip şey, garip, şaşılacak şey.

Uğru: hırsız.

Uğrulamak: çalmak, hırsızlık etmek.

Uhde: söz verme, bir işi üzerine alma.

Uhud: ahidler, yeminler, anlaşmalar.

Ukala: akıllılar, akıllı olanlar.

Ulema: alimler, ilim sahipleri, bilginler.

Umu: ümit, emel, arzu.

Umum: genel.

Unsur: cisimleri meydana getiren cisimlerin her biri, eleman.

Urmak: giymek.

Uryan: çıplak.

Usul: asıllar, kökler.

Uş: işte, şimdi.

Uşatmak: parçalamak, ufaltmak.

Uşda: şimdi.

Utlu: utanır, utangaç.

Uyakmak: batmak, gurub etmek.

Uz: uygun.

Uzlet: yalnızlık, bir başına yaşamak.

Uzv: organ, vücudun müstakil parçası.

Ü

Üftade: düşmüş, düşkün.

Ülfet: alışma, kaynaşma.

Ümmi: okuma yazma öğrenmemiş.

Ünvan: kitap, mecmua, makale başlığı.

Üstad: muallim, öğretmen; usta, sanatkar.

V

- Va'd:** söz verme, üstüne alma.
Vadi: iki dağ arasındaki dere, çukur.
Vahdet: yalnızlık, teklilik, birlik.
Vahim: ağır, sonu tehlikeli, çok korkulu.
Vahşet: vahşilik, yabanilik.
Vahz: çimdikleme; ısırma; sokma.
Vakf: durdurma, alıkoyma.
Vakıf: duran, ayakta duran.
Vakt: vakit, zaman.
Valih: hayran, şaşırılmış, şaşma kalmış.
Varak: yaprak.
Varidat: gelir, hatıra gelen, içe doğan şeyler.
Varis: mirasçı, kendine miras düşen.
Vasat: orta, iki şeyin arası.
Vasıl: erişen, ulaşan, kavuşan.
Vaş: düşman, gammaz.
Vaye: nasib, kısmet, kazanç.
Veba: şiddet, ağırlık, azap.
Vecd: kendinden geçecek derecede dalgınlık.
Vech: yüz, surat çehre.
Vecibe: vacip olan şey.
Vefa: sözünde durma, sözünü yerine getirme.
Vehm: kuruntu, yersiz korku.
Velakin: amma.
Velayet: velilik, ermişlik.
Veş: gibi manasını veren bir benzetme edatı.
Virad: güller.
Viran: yıkık, yıkılmış.
Virani: viranlık, haraplık.
Vird: öğrenci; mürid.
Visal: ulaşma, bitişme; sevgiliye kavuşma.
Vuhuş: yabani hayvanlar.

Vuslat: ulaşma, sevgiliye kavuşma.

Vü: ve.

Vücut: bulunma, var olma, varlık.

Vürd: güller.

Y

Ya: o halde, öyle ise.

Yad: hatırlama, anma.

Yakut: değerli süs taşı.

Yapalak: tüylü.

Yar: dost.

Yarlıgamak: affetmek, bağışlamak.

Yavı: ayrı.

Yegan: birler, tekler.

Yegane: biricik, tek.

Yek: bir, tek.

Yen: kol.

Yevm: gün.

Yevme yeşfau: şefaath günü.

Yezda: hayır ilahi.

Yort: hüküm, nüfuz.

Yuvuk: geyik.

Z

Zabt: sıkı tutma, kendine mal etme.

Zade: evlat, oğul.

Zahid: çok aşırı sofu, kaba sofu.

Zahir: görünen, açık, belli, meydanda.

Zahm: sıkıştırma; yara.

Zakir: zikreden, anan.

Zal: ihtiyar, aksakallı; zalim, acımasız.

Zamir: düdük çalan neyzen; iç içyüz.

- Zann:** sanma, sanı, sezme.
Zar: ağlayan, inleyen.
Zarafet: zariflik, naziklik, incelik.
Zarif: zarafetli, güzel, ışık.
Zat: kendi.
Zaviye: köşe.
Zayi: elden çıkan, kaybolan yitik; zarar, ziyan.
Zebani: dile ait, dil ile ilgili.
Zeber: üst.
Zebun: zayıf, güçsüz, aciz.
Zehr: çiçek; zehir, ağu.
Zehre: öd, yürek, cesaret, güç, kudret.
Zekavet: zeka, zekilik.
Zemm: yerme, kınama; ayıplama.
Zemzem: yavaş ve hafif türkü söyleme.
Zen: kadın.
Zenc: siyah, kara, zenci.
Zer: altın, akçe, para.
Zerdüş: ateşe tapan.
Zeval: yerinden ayrılıp gitme.
Zevrak: kayık, sandal.
Zeyt: zeytin yağı.
Zılal: gölgeler.
Zıya: kayıp, yitim, kaybolma.
Ziba: süslü, yakışıklı, güzel.
Zibar: kitaplar.
Zihi: ne kadar güzel, ne iyi.
Zikr: anma, anılma.
Zindani: zindan muhafızı.
Zinet: süs.
Zir: sazın en ince teli.
Zir: alt, aşağı.
Zira: çünkü, şundan dolayı ki.
Zir ü zeber: alt, üst.

Zişt: çirkin.

Ziya: ışık aydınlık.

Zu: aydınlık, ışık.

Zuhur: görünme, meydana çıkma, baş gösterme.

Zulame: mazlumun hakkı.

Zulmat: karanlıklar.

Zulmet: zulümat.

Zur: kuvvet, güç, zor.

Zübeyr: yazılı küçük şey.

Zühal: Satürn Gezegeni.

Zühre: Çoban Yıldızı.

Zükr: yürekte olan düşünce.

Zülal: saf, hafif, soğuk, güzel su.

Zülf: yüzün iki yanında sarkan saç lülesi.

Zümre: bölük, takım.

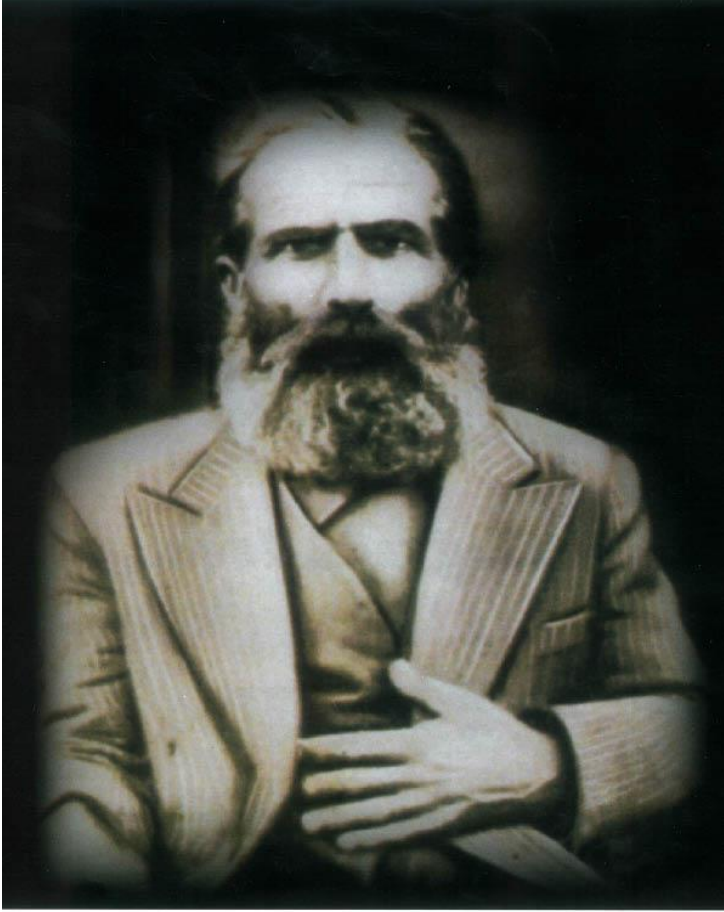
Zünnar: papazların beline bağladıkları ip kuşak.

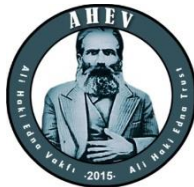

ALİ HAKİ EDNA -I-

ALİ HAKİ EDNA -I-

ALİ HAKİ EDNA (1305 "1889"-1961)

ALİ HAKİ EDNA VAKFI